

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Fakulta
tělesné kultury

**PROJEVY SEXUALITY V TĚLESNÉ VÝCHOVĚ POHLEDEM
ŽÁKŮ STŘEDNÍCH ŠKOL**

Diplomová práce

Autor: Bc. Marek Dlouhý

Studijní program: Učitelství tělesné výchovy pro 2. stupeň ZŠ a SŠ
a ochrana obyvatelstva

Vedoucí práce: Mgr. Petr Krol

Olomouc 2024

Bibliografická identifikace

Jméno autora: Bc. Marek Dlouhý

Název práce: Projevy sexuality v tělesné výchově pohledem žáků středních škol

Vedoucí práce: Mgr. Petr Krol

Pracoviště: Katedra společenských věd v kinantropologii

Rok obhajoby: 2024

Abstrakt:

Diplomová práce se zabývá tématem sexuálních projevů v hodinách tělesné výchovy. V teoretické části vymezuje sexualitu, sexualitu v tělesné výchově, charakteristiku období adolescence, sexuální výchovu, rizikové sexuální chování ve školním prostředí a komunikaci. Praktická část zjišťuje prostřednictvím dotazníku přístup žáků středních škol k projevům sexuality ve čtyřech sledovaných oblastech – Doteky, Slova, Postupy/Způsoby a Gender. Dále srovnává tyto přístupy na základě pohlaví respondentů. Získaná data jsou zpracována statisticky a graficky. Výsledky jsou shrnuty v diskuzi a závěru práce.

Klíčová slova:

Sexualita, gender, tělesná výchova, dospívání, komunikace

Souhlasím s půjčováním práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author: Bc. Marek Dlouhý

Title: Manifestation of Sexuality in Physical Education Classes from the Perspective of High School Pupils

Supervisor: Mgr. Petr Krol

Department: Department of Social Sciences in Kinanthropology

Year: 2024

Abstract:

The diploma thesis deals with the topics of sexual manifestations in physical education classes. In the theoretical part, it defines sexuality, sexuality in physical education, characteristics of adolescence, sexual education, risky sexual behavior in the school environment and communication. Through a questionnaire, the practical part ascertains the attitudes of secondary school students towards manifestations of sexuality in the four monitored areas – Touches, Words, Procedures/Methods and Gender. It further compares these attitudes based on the gender of the respondents. The obtained data are processed by statistics and graphics. The results are summarized in the discussion and conclusion of the thesis.

Keywords:

Sexuality, gender, physical education, adolescence, communication

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracoval samostatně pod vedením Mgr. Petra Krola, uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a dodržoval zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 25. dubna 2024

.....

Mé poděkování patří Mgr. Krolovi za skvělé vedení, trpělivost a ochotu, jakou mi průběžně při tvorbě závěrečné práce věnoval. Chtěl bych poděkovat též žákům a pedagogům, kteří se zapojili do mého výzkumu. Rád bych poděkoval své rodině, která mi byla oporou.

OBSAH

Obsah	7
1 Úvod	10
2 Přehled poznatků	12
2.1 Sexualita.....	12
2.1.1 Pohlaví a gender	13
2.1.2 Genderová identita a sexuální orientace	13
2.1.3 Projevy sexuality.....	14
2.1.4 Sexuální deviace	15
2.2 Sexualita v tělesné výchově.....	16
2.3 Charakteristika období adolescence.....	17
2.3.1 Tělesný vývoj	18
2.3.2 Psychický vývoj	18
2.3.3 Sociální vývoj	19
2.3.4 Sexualita u adolescentů.....	20
2.4 Sexuální výchova.....	21
2.4.1 Postavení sexuální výchovy v kurikulu	21
2.4.2 Zásady a standardy sexuální výchovy.....	22
2.5 Rizikové sexuální chování ve školním prostředí	22
2.5.1 Osobnost učitele.....	23
2.5.2 Sexuální obtěžování.....	24
2.5.3 Sexuální násilí	25
2.5.4 Postoje k sexualitě	25
2.5.5 Právní aspekty	26
2.6 Komunikace jako projev lidství.....	27
2.6.1 Verbální komunikace a neverbální komunikace	28
2.6.2 Pedagogická komunikace	30
2.6.3 Specifika vzdělávání a komunikace v hodinách tělesné výchovy	31
3 Cíle.....	32
3.1 Hlavní cíl.....	32

3.2	Dílčí cíle.....	32
3.3	Výzkumné otázky.....	32
4	Metodika.....	33
4.1	Výzkumný soubor.....	33
4.2	Metody sběru dat.....	37
4.3	Statistické zpracování dat.....	37
4.4	Validita a reliabilita dotazníku.....	38
5	Výsledky.....	41
5.1	Doteky.....	41
5.2	Slova.....	48
5.3	Postup/Způsob.....	54
5.4	Gender.....	61
5.5	Přístup k projevům sexuality z pohledu mužů a žen.....	67
5.5.1	Muži.....	67
5.5.2	Ženy.....	71
5.5.3	Srovnání.....	74
6	Diskuse.....	76
6.1	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 1.....	76
6.2	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 2.....	77
6.3	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 3.....	77
6.4	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 4.....	78
6.5	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 5.....	78
7	Závěry.....	80
8	Summary.....	82
9	Referenční seznam.....	84
10	Seznam grafů.....	88
11	Seznam tabulek.....	91
12	Přílohy.....	92
12.1	Vyjádření Etické komise FTK UP.....	92
12.2	Vzor dotazníku.....	93
12.3	Tabulka četností.....	100
12.4	Grafické vyjádření odpovědí respondentů v členění podle sledovaných oblastí.....	102

12.4.1Doteky	102
12.4.2Slova	109
12.4.3Postup/Způsob	118
12.4.4Gender	128

1 ÚVOD

Mezilidský kontakt je přirozenou věcí na každodenní bázi. Lidé spolu neustále interagují všemi možnými způsoby, z nichž nejčastější je komunikace. S lidmi, které nepovažujeme za své přátele, své blízké, jsou pro nás autoritami či jsou výrazněji starší, komunikujeme formálním způsobem. Naopak s přáteli či osobami blízkými je forma komunikace odlišná, neformální. Mluvíme s nimi více otevřeně, míváme různé vtipné narážky, volíme jiná slova a probíráme s nimi všemožná témata. Není nám nepříjemný ani fyzický kontakt, kdy si podáme ruce, chytíme se za ramena, poplácáme po zádech nebo se třeba obejmeme. Speciální jsou vztahy romantické, sexuální, kdy si osoby projevují náklonnost různými způsoby, a tak jsou v nich nejen doteky naprosto běžnou záležitostí. Lze tedy konstatovat, že jsme schopni od určitých jedinců tolerovat vstupy do své intimní zóny.

Přesuneme-li se do školního prostředí, očekáváme dodržování jistých pravidel a slušného chování. Děti by sem měly chodit za účelem vzdělávání a měly by se ukazovat v dobrém světle, ačkoliv realita někdy vypadá jinak. Škola by měla být institucí, kde není místo pro diskriminaci, žáci by se zde měli cítit dobře a bezpečně. Nejen mezi žáky navzájem, ale také mezi učiteli a žáky by měl panovat respekt a úcta. Je zvykem, že komunikace mezi nimi je formální a žáci učiteli vykájí a učitelé jim tykají, avšak někdy se můžeme setkat i s vykáním na obou stranách. Zvýšené ohledy se berou na psychiku a soukromí všech jedinců. Vstup do intimní zóny žáka ze strany jiného žáka je ve většině případů bezproblémovou záležitostí. Žáci se různě popichují, chlapci, především ti v pubertě, se snaží vyhledávat fyzický kontakt i s opačným pohlavím a také romantické vztahy nejsou ojedinělé. Páry spolu většinou tráví čas o přestávkách, drží se za ruce, nebo se i líbají. Nejen takové fyzické projevy, ale například také flirtování, nadbíhání, slovní narážky, oslovování, úsměvy se dají považovat za projevy sexuální. Pokud takové jednání mezi žáky probíhá v neobtěžujícím duchu pro kteroukoliv stranu, nijak se to asi řešit nebude. Pokud bychom však takové chování pozorovali mezi učitelem a žákem, asi bychom se nad tím pozastavili.

Někdo by mohl jednoduše říct, že jakýkoliv vstup do intimní zóny žáka ze strany učitele je nadbytečný a pro výuku naprosto nepotřebný a projevy nevhodného chování se sexuálním podtextem jsou už úplně nepatřičné. Věřím, že s takovým tvrzením by se ztotožnila asi většina lidí. V realitě však může být vnímání patřičného a nepatřičného chování do značné míry subjektivní, protože mezilidské vztahy nejsou vždy lineární a naprogramované. I samotná oblast narušování intimní zóny přeci není tak jednoznačná, jak se může zdát. V drtivé většině předmětů pravděpodobně žák do fyzického kontaktu s učitelem nepřijde, nicméně v tělesné výchově se tomu snad ani vyhnout nelze. Učitel žákům poskytuje pomoc, záchranu nebo se pokouší za

pomoci žáka o demonstraci pohybového úkolu. Celkově je někdy atmosféra v hodinách tělesné výchovy blízko sportovnímu prostředí a vztah mezi učitelem tělesné výchovy a žákem může působit jinak, než by tomu bylo s jinými učiteli. Některým žákům však takové jednání nemusí vyhovovat.

Právě taková témata jsou předmětem bádání této práce. Existuje univerzální přístup k výuce tělesné výchovy tak, abychom předešli rizikovým situacím? Lze vést vyučovací jednotku zcela bezkontaktně? Měly by se brát v tělesné výchově ohledy na jedince procházející změnou genderové identity? Desítky otázek spojených se sexualitou v tělesné výchově nám proletí hlavou. Cílem následujícího textu bude nahlédnout na tuto problematiku očima žáků a zodpovědět řadu těchto otázek týkajících se chování a přístupu v tělesné výchově.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Sexualita

Sexualita člověka je neodmyslitelnou součástí jeho identity a provází ho celým životem, kdy ovlivňuje jeho chování a prožívání. Tento pojem je poměrně složité přesně vymezit, avšak vychází z pohlavních rozdílů mezi mužem a ženou a je spojen s potřebou reprodukce, přičemž se promítá do projevů na fyzické i psychické úrovni.

Sexualita je ústředním aspektem lidského bytí po celý život a zahrnuje pohlaví, pohlavní identitu a pohlavní roli, sexuální orientaci, erotiku, potěšení, intimitu a reprodukci. Sexualita je prožívána a vyjadřována v myšlenkách, fantaziích, tužbách, přesvědčeních, postojích, hodnotách, chování, praktikách, rolích a vztazích. Zatímco sexualita může zahrnovat všechny tyto rozměry, ne všechny z nich jsou vždy prožívány a vyjádřeny. Sexualita je ovlivněna interakcí biologických, psychologických, sociálních, ekonomických, politických, etických, právních, historických, náboženských a duchovních faktorů (WHO, 2006).

„Sexualita je souhrnem našich postojů, představ a vztahů k jiným lidem, zahrnuje naše představy o muži a ženě, o sobě, naše sexuální chování, očekávání, úspěchy a neúspěchy promítající se do našeho sebevědomí. Postoj k sexualitě je tak tvořen souhrnem vlivů, které formují vlastní postoje k sexualitě“ (Štěrbová, 2007, 26).

Oakleyová (2000) definuje sexuální chování, jako chování týkající se takového vztahu mezi mužem a ženou, jehož faktorem pohlavní spojení je, může být nebo si je jako součást tohoto chování někdo představuje. Období dospívání, které je spojeno s pohlavním dozráním a prohlubováním rozdílů mezi oběma pohlavími, je pro sexualitu jedince klíčové. Ve vysoké míře působí na organismus hormony, konkrétně mužské a ženské pohlavní hormony, jenž vytváří signály k vzrušení. Jedinec v tomto období poznává sebe sama a různým způsobem experimentuje. Během procesu objevování vlastní sexuální identity může dojít i k různým anomáliím s ním spojeným, jako třeba atraktivita ke stejnému pohlaví (homosexualita).

Ačkoliv je sexualita přirozeným pudem, existují vlivy, které ji u člověka jistým způsobem omezují či potlačují. Jedním z těchto vlivů může být například náboženství, které může v extrémních případech zakazovat pohlavní styk muže a ženy před uzavřením manželského sňatku. Další vlivy mohou souviset s geopolitickým postavením země. V některých oblastech se objevuje zejména nerovné postavením žen ve společnosti oproti mužům. Sexuální chování, které se vymyká normám a není konsensuální může být patologického charakteru, a hovoříme tak o sexuálních deviacích.

2.1.1 Pohlaví a gender

Pojmem pohlaví (anglicky „sex“) rozumíme biologické rozdíly mezi mužem a ženou. Mohou to být například rozdíly chromozomální, gonadální, genitální nebo hormonální (Janošová, 2008).

Zatímco pojem rod (anglicky „gender“) znamená rozdíly v kulturních a sociálních vzorcích chování na základě jejich pohlaví. Ačkoliv jsme od pradávna zvyklí rozlišovat dvě pohlaví, tedy maskulinní (mužské) a feminní (ženské), tak tato tematika není vždy tak jednoznačná. Obzvláště v dnešní moderní době již není takovou zvláštností, že někteří jedinci mají s genderovou identifikací obtíže.

Dle Mezinárodní klasifikace nemocí vydávané organizací WHO rozlišujeme následující poruchy pohlavní identity:

- transsexualismus – F 64.0,
- transvestitismus dvojí role – F 64.1,
- poruchy pohlavní identity v dětství – F 64.2 (Smolík, 1996).

Transsexualismus je dle Fifkové et al. (2008) charakterizován pocitem nespokojenosti s anatomickou stavbou svého těla na základě biologického pohlaví. Je spojen s pocitem diskomfortu a přáním dosáhnout co největší shody vzhledu s preferovaným pohlavím.

Transvestitismus (Weiss, 2008) dvojí role je definován potřebou občasného odívání svršků opačného pohlaví. Není však provázeno sexuálním vzrušením, ani za tímto účelem uskutečňováno.

Porucha pohlavní identity v dětství se projevuje odmítáním a nespokojeností s biologickým pohlavím ještě před nástupem puberty.

Tyto poruchy se vyskytují zřídka, přičemž skutečnou četnost lze jen odhadnout, protože odbornou pomoc vyhledají jen někteří (Janošová, 2008).

2.1.2 Genderová identita a sexuální orientace

Genderová identita představuje osobní vnímání a prožívání člověka z hlediska jeho genderu. Tedy zda se identifikuje jako muž, žena či ničím z toho (nebinární). Zahrnuje vlastnosti, které jsou považovány za typické nebo ideální pro každé pohlaví ve společnosti. Od mužů se očekávají jisté vlastnosti a vzorce chování na základě jejich genderu, a to samé platí u žen. Může také odkazovat na genderové normy definované jako to, co je společensky běžné pro ženy

a muže. Genderová identita je konstruktem sebe sama z hlediska nejlepších mužských nebo ženských kvalit nehledě na biologické pohlaví (Leary & Hoyle, 2009).

Člověk se může biologicky narodit jako muž, avšak v určitých fázích života se tak cítit nemusí. Jestliže si není svým genderem jistý a v průběhu života mění svou identifikaci, hovoříme o něm, že je gender fluidní. Pokud se člověk biologicky narodí jako jedno z pohlaví a poté se rozhodne své pohlaví změnit, označujeme jej jako trans gender muž/žena. Toto označení nemá výhradně vliv na sexuální orientaci, pouze dává najevo, že osoba nesouzněla se svým původním genderem. Může se také stát, že se jedinec neztotožňuje ani s jedním ze dvou genderů, čímž se identifikuje jako nebinární (Barnett & Johnson, 2013).

Postupně se ve společnosti zvyšuje povědomí o tzv. LGBTQ+ komunitě, ke které se hlásí lidé s jinou než heterosexuální orientací. Tento pojem se stal velmi používaný a setkáváme se s ním či s jeho nezaměnitelnou barevnou vlajkou dnes a denně. Zahrnuje lesby, gaye, bisexuály, transgender osoby, asexuály, intersex, queer a další. V dnešní době se přikládá větší váha tomu, jak se člověk cítí a co prožívá. „*Takzvané „coming-outy“ v oblasti sexuality a genderové identity řeší učitelé stále častěji*“ (Brzybohatá, 2022). Proto se tato tematika dostává pomalu do popředí, a klade se apel na respektování takových jedinců.

Je tedy žádoucí, aby také učitelé byli v tomto ohledu vzdělaní a věděli, jak s takovými lidmi pracovat. Každý na to může mít svůj názor, avšak je třeba si zachovat profesionalitu, a především respekt k druhým. Nesmíme tak zasahovat do soukromí ostatních a už vůbec ne je nějakým způsobem diskriminovat či znehodnocovat. K tomu může dojít právě i nešťastným oslovením či přisouzením nějakých vlastností spojených s genderem. Zatím neexistuje žádný univerzální přístup, který by učitelům napomáhal při setkání s takovými žáky. Nabízí se absolvovat školení a workshopy v oblasti sexuální výchovy, které pořádají především některé neziskové organizace.

2.1.3 Projevy sexuality

Lidská sexualita se navenek projevuje v našem chování, které je ovlivněno zejména pudovou a hormonální stránkou. S projevy sexuality se setkáváme již v dětském věku. Většinou se jedná o přirozené projevy a objevování, aniž by si dítě uvědomovalo, co vlastně dělá. Gil a Johnson (1993) rozdělují sexualizované projevy u dětí na:

- přirozené: péči o intimní partie, hraní her se sexuálním podtextem, vyžadování soukromí při převlékání, povídá si o sexu s přáteli, vypráví sprosté vtipy, zájem o rozmnožování apod.,

- znepokojující: fascinace pohlavními rozdíly, strach a napětí z věcí okolo sexuality, osahávání oblečených dětí, hraní her se sexuálním podtextem s výrazně mladšími/staršími lidmi, „francouzské“ líbání, předvádění se nahé apod.,
- vyžadující vyhledání odborné pomoci: nucení jiných dětí, aby se svlékaly, masturbace nad obrázky nahých lidí, rozsáhlé znalosti v oblasti sexu, osahávání nahých dětí, předstírání pohlavního styku, hraní her se sexuálním podtextem spojených s agresivitou či násilím.

Projevy vyžadující vyhledání odborné pomoci mohou signalizovat pravděpodobné zneužívání či ohrožení výchovy dítěte. Proto je jim potřeba věnovat zvýšenou pozornost.

Během dospívání poznávání vlastního těla vrcholí a jedinec si již začíná být vědom své sexuality a jeví zájem o druhé pohlaví. V dospělosti se od nás očekává, že své tužby a chování dokážeme ovládat.

V obecné rovině lze rozdělit projevy sexuálního chování vůči druhým na verbální (povzbuzování, narážky, lichotky, vtípky...) a neverbální (dotečky, oční kontakt, gesta...).

2.1.4 Sexuální deviace

„Ze sexuologického hlediska lze za normální považovat takové konsenzuální (souhlasné) sexuální aktivity, které se odehrávají mezi psychosexuálně a somatosexuálně dostatečně zralými a pokrevně v přímé linii nespřízněnými partnery, a jež nevedou k jejich psychickému nebo tělesnému postižení“ (Weiss, 2008, 29).

Ačkoliv jsem v předchozích kapitolách hovořil o normalitě sexuálního chování u člověka, existují zde, jako u normálního chování, jisté hranice. Stejně jako známe sociálně patologické jevy, které jsou charakterizovány jako nežádoucí pro společnost, typu alkoholismus, drogová závislost, vandalismus apod., tak je rozlišujeme také u sexuality. Deviace zjednodušeně znamená „odchylku“ od určité normy společnosti. Stanovení hranic, podle kterých určujeme, zda se jedná o normalitu či deviaci, není v některých případech zdaleka tak jednoznačné. Weiss (2008, 16) vidí podstatu deviace v *„odlišné (atypické) struktuře sexuální motivace, tedy výhradně v intrapsychických charakteristikách jedince, které pak následně umožňují, podmiňují či modifikují i vnější projevy sexuální poruchy v podobě deviantního chování“.*

V aktuální literatuře se můžeme setkat i s klinickým pojmem „parafilie“, který je dle Mezinárodní klasifikace nemocí (dále jen MKN) charakterizován sexuálními impulzy, fantaziemi nebo praktikami, které jsou neobvyklé, deviantní nebo bizarní. Spadají sem poruchy jako třeba fetišismus, transvestitismus, parafilní infantilismus, exhibicionismus, voyeurismus, pedofilie,

sadomasochismus, mnohočetné poruchy sexuální preference, jiné poruchy sexuální preference (frotérství, nekrofilie) a poruchy sexuální preference NS, sexuální deviace NS (non specificatus).

2.2 Sexualita v tělesné výchově

Ve společnosti se na sexualitu může pohlížet poněkud příkřeji a některé projevy mohou být vnímány jako neadekvátní. Ve školním prostředí to platí o to více. Dnešní doba je citlivá na narušování osobního prostoru a intimity člověka a mnozí rodiče jsou v tomto ohledu velmi protektivní, pokud se to týká jejich dítěte. V kontextu tělesné výchovy můžeme pozorovat zásahy do osobního prostoru častěji, než je tomu u jiných vyučovaných předmětů, kdy žáci sedí celou vyučovací jednotku v lavici.

V praktické části své práce se zaměřuji na následující čtyři oblasti spojené se sexuálními projevy v chování: doteky, slova, postupy/způsoby a gender. Nejcitlivějším projevem jsou fyzické projevy v podobě doteků. Silným nástrojem v podobě verbální komunikace jsou slova, která mohou vyznívat jinak pro mluvčího (učitele) a jinak pro posluchače (žáka). Pod termínem postupy/způsoby je v této práci obecně chápán přístup učitele k žákům ve vztahové rovině. Poslední oblastí, které se ve své práci věnuji, je problematika přístupu k LGBTQ+ komunitám, což je v dnešní době velmi aktuální – obzvláště ve věkové skupině sledovaných respondentů.

V tělesné výchově se běžně stává, že vyučující vstoupí do osobního prostoru žáka nebo se jej nějakým způsobem dotýká. Öhman (2017) ve své studii uvádí, že všichni dotazovaní učitelé považují fyzický kontakt jako nezbytnou a pochopitelnou součást při vyučování tělesné výchovy. Dochází k tomu za účelem vysvětlení nového cviku, poskytnutí dopomoci během gymnastických cvičení či využití názorné ukázky (např. bránění v basketbale). Dochází i k situacím, kdy se učitelé obávají, že fyzický kontakt s žákem může být špatně vyložen a považován za sexuální obtěžování, a proto se toho raději vyvarují (Garratt, Piper, & Taylor, 2013). V takových případech lze pozorovat přehnanou opatrnost ze strany vyučujícího, čímž může trpět pohybový rozvoj žáka, kterému tak pouze slovním popisem nemusí být dostatečně jasné, jak má pohybový úkol vykonat.

Problémy mohou vyvstávat také v komunikaci, kdy vyučující nevhodně volí slova, má narážky či posměšky vůči žákům, které budou brány negativně. Setkat se můžeme s oslovováním žáků zdvořilými nebo názvy se sexuálním podtextem. Z velké části to bude ovlivněno vztahy mezi učitelem a jeho žáky a také genderem. Jestliže učitel bude vyučovat děvčata, bude si v některých situacích zřejmě počínat jinak, než kdyby vyučoval chlapce.

Gender je spjat s tělesnou výchovou v mnoha ohledech. Z biologického hlediska vnímáme rozdíly mezi chlapci a dívkami, které se v průběhu dětství postupně prohlubují. Z tohoto hlediska

na středních školách v naprosté většině funguje rozdělení vyučování tělesné výchovy zvláště pro chlapce a zvláště pro dívky. Už tento předpoklad vytváří přirozeně psychický tlak na jedince, kteří prožívají obtíže s vlastní genderovou identifikací a mohou se tak cítit, že nezapadají ani do jedné z těchto dvou skupin. Žáci LGBTQ+ komunity vnímají prostředí tělesné výchovy jako heteronormativní a setkali se během vyučování s nějakou nepříjemnou zkušeností (Müller & Böhlke, 2021). Nejčastěji se setkáme s posměšky mezi žáky navzájem, kterým by se pedagog měl pokusit zamezit. Mělo by být v zájmu celé školy, aby spolupracovala a snažila se eliminovat veškeré projevy homofobie a heterosexismu, projevujících se slovními či jinými formami šikany, v rámci boje za vytvoření bezpečného a antidiskriminačního prostředí nejen v tělesné výchově (Clarke, 2002).

S problematikou sexuality v tělesné výchově a s postojem k ní zacházíme do oblasti citění a prožívání každého jedince zvláště. Pro někoho může být vnímán fyzický kontakt od jiné osoby nevhodně, zatímco pro někoho to může být přirozená věc. Z velké části je to dané výchovou a osobními zkušenostmi. Existují bezpochyby projevy, kterým by se měl vyučující vyhnout, jako například nevhodné slovní narážky, nevyžádané a nadbytečné doteky, necitlivé oslovování apod. Je zodpovědností každého pedagoga, aby posoudil svůj vztah s žáky a zhodnotil, co si může dovolit a co už je takzvaně „přes čáru“. Učitel je brán jako autorita a žák se může cítit nejistě s vyjádřením nesouhlasu vůči němu.

2.3 Charakteristika období adolescence

Ve své práci zkoumám přístup zletilých žáků k tématu sexuality v tělesné výchově. Proto dále uvedu bližší charakteristiku období adolescence.

Jedná se o etapu dospívání, kdy dochází k tělesným, psychickým i sociálním změnám v životě jedince. U každého je tempo dospívání odlišné, ať už z hlediska akcelerace fyzického růstu či psychické vyspělosti. „*Hlavním úkolem adolescenta je připravit se kvalifikovaně, úměrně vlastním schopnostem na životní povolání a dozrát v samostatnou a vyspělou osobnost*“ (Kuric, 2001, 112). Z biologického hlediska chápeme období adolescence jako dobu, kdy člověk dosáhne pohlavní zralosti a završí se jeho tělesný růst.

Autoři se v přístupu k časovému vymezení adolescence často rozcházejí. Langmeier a Krejčířová (1998) rozlišují období pubescence (11–15 let) a období adolescence (15–20 let). Objevuje se ale také periodizace, která zahrnuje tato dvě období v jedno – adolescence. Macek (2003) rozlišuje tři fáze:

- časná adolescence (11–13 let),
- střední adolescence (14–16 let),

- pozdní adolescence (17–20 let).

Nebo Thorová (2015), která definuje „období pozdního dětství“ (adolescenci) ve věku 12-19 let. Pro účely své práce budu uvažovat termín „adolescence“ právě jako období 15–20 let života.

2.3.1 Tělesný vývoj

K největším tělesným změnám dochází v období pubescence, kdy pozorujeme u dívek i u chlapců nezvyklé růstové akcelerace. Vývoj v adolescenci postupně zvolňuje a ukotvují se změny. Orgány dokončují svůj vývoj. Na dosavadní růst končetin do délky navazuje i růst trupu a celkově se mění vzhled jedince, který se přestává podobat dítěti. Celkový růst bývá ukončen u dívek okolo 17. roku, zatímco u chlapců okolo 20. roku života. Kostní tkáň a chrupavky se zpevňují. U chlapců do toho pozorujeme i nárůst svalů a postupně se zvyšující výskyt ochlupení. U dívek je to zase příbytek tukové tkáně, růst ňader a rozšíření boků. S přicházejícími změnami také roste zájem o zevnější vzhled, který může u citlivějších jedinců vyvolávat pocity nespokojenosti sama se sebou až deprese či, zejména u dívek, poruchy příjmu potravy. Naopak, pokud tělové schéma splňuje ideály krásy, působí velmi kladně na sebevědomí jedince a podporuje pocity jistoty (Vágnerová, 1997). Dochází k rozvoji sekundárních pohlavních znaků a celkovému dokončení pohlavní zralosti, což je spojeno se zájmem o sexualitu. Celkově by se dalo říct, že na konci adolescence je lidské tělo na vrcholu svých možností a má veškeré potřebné predispozice (Říčan, 2006).

2.3.2 Psychický vývoj

Na psychickém vývoji v dospívání pozorujeme nejvýraznější změny. Všechny myšlenkové operace už jsou osvojeny v období pubescence a v adolescenci už se jen zrychlují a zefektivňují díky získaným zkušenostem. Jedinec se tak i díky znalostem získávaným ve školním prostředí dostává k vrcholu své inteligence, pozbývá však ještě zkušenosti. Oproti dospělému s více zkušenostmi však může přicházet s originálnějšími způsoby při řešení problémů.

Postupně mizí nevyrovnanost a vzdorovitost pubescenta, které nahrazují uvážlivost a rozvaha. Nejsou také natolik ovlivňováni hormony a začínají být emočně stabilními. Významnou roli v tomto období sehrává erotické citění. Dospívající zažívají hlubší milostné vztahy, které je dokáží nemálo ovlivnit. Svým citům se snaží porozumět a naučit se je kontrolovat (Macek, 2003).

Adolescent dokáže akceptovat hodnoty, které se však u každé individuality liší. Zájem už není soustředěný pouze na vlastní osobu a potřeby, které dosud převyšovaly všechno ostatní, a pravda byla jen na vlastní straně. Identita se formuje během celého našeho života, avšak dalo by se říci, že období adolescence je hlavním vrcholem osobního zápasu o identitu (Říčan, 2006). Více se uplatňuje sebereflexe a formování morálky. Právě morální principy bývají často přejímány na základě vytvořených vzorů, ať už se jedná o reálné osobnosti či knižní nebo filmové postavy. Typické je také filosofování nad smyslem života, odhalování tajemna a duchovní zrání.

2.3.3 Sociální vývoj

Vztahy s vrstevníky se během adolescence stávají klíčovými a napomáhají k utváření hodnot, názorů i mravních vlastností. Přátelství se prohlubují a často od sebe přejímají různé vzorce chování. Slouží také ke sdílení podobných problémů a ztotožnění se, což napomáhá zvládat nové obtížné situace. Vytvářejí se silné mezilidské i sociální vazby v souvislosti s pohybovými aktivitami, díky kterým se budují pozitivní vztahy k pohybu (Kolář, 2021). V dnešní době vzrostl vysoký zájem o fitness, zejména u mladistvých v období dospívání. Všechno tohle je spojeno se zevnějším vzhledem, kdy chlapci usilují o nárůst svalové hmoty a dívky se snaží přiblížit svým vzorům na sociálních sítích tak, aby se cítily přitažlivé.

Mění se i fungování v rodině. Dospívající mají stále tendenci nesouhlasit se svými rodiči a jejich životy a zájmy jim často přijdou fádny. Běžně dochází k rozporu mezi názory a kritice prakticky čehokoliv, co by mladistvý dělal jinak. Adolescent se postupně snaží osamostatňovat od vlivu rodičů a dostává i větší volnost ve svém jednání (Vágnerová, 2000). Nevyhnutelně se blíží stav, kdy se od rodičů oprostí a půjde například na vysokou školu, kde se bude muset umět postarat sám o sebe. V těchto situacích se ovšem často uvědomí, že starost a péče rodičů jim může někdy chybět. Zde mohou vznikat individuální rozdíly. Někdo je rád, že může být svým pánem, někdo si zase řekne, že je toho na něj moc a proces osamostatnění nemusí zcela zvládnout.

Nezanedbatelnou roli hrají také vztahy intimní a milostné, které mohou nabývat dlouhodobého charakteru a nesou s sebou silné emoční prožitky. Formují se pocity lásky a dochází k navázání hlubších citových vztahů s osobu opačného pohlaví. Některé takové vztahy mohou mít i negativní vliv na vývoj jedince, jelikož se příliš zafixuje na partnera a začne opomíjet školní či jiné osobní povinnosti (Kuric, 2001). Fáze rozchodů, která se zde také často vyskytuje, bývá silným zdrojem negativních emocí a poznání lásky z jiných úhlů.

2.3.4 Sexualita u adolescentů

Jak již bylo naznačeno v kapitole o socializaci dospívajících, sexualita je od období pubescence v plném proudu, přičemž je ovlivněna prostředím, ve kterém se jedinec pohybuje, a také výchovou. Rodiče i učitelé tuto problematiku vnímají často negativně, jedná se však o přirozený vývoj, který občas může mít negativní či nevhodné projevy. Je potřeba si uvědomit, že by tento proces neměl být ze strany dospělých omezován a že může mít v dnešní době jiný průběh, než tomu bylo před desítkami let.

Zájem o druhé pohlaví z hlediska erotiky je v tomto věku opravdu velký a vztahy se mezi vrstevníky řeší na denní bázi. *„Adolescenti dozrávají k naplnění sexuální role. Potřeba partnera opačného pohlaví už není jen sekundárním projevem sociálního tlaku a potřeby uchovat si prestiž ve skupině vrstevníků jako v pubertě. Stává se skutečnou potřebou, která má několik úrovní: psychickou sociální a tělesnou“* (Vágnerová, 1997, 335-336). Pohlavní styk může být pro někoho stále ještě novou zkušeností a pro někoho již běžnou věcí. Je jedním z prožitků, který symbolizuje jednoznačný přechod do dospělosti a zvyšuje prestiž jedince ve skupině (Vágnerová, 1997). Informace a prožitky si nejčastěji předávají vrstevníci navzájem mezi sebou. Dalším zdrojem bývá pornografický materiál, který však může představy a ideály o sexuálním styku ovlivnit spíše negativně.

„Hlavním způsobem sexuálního uspokojování zůstává v adolescenci masturbace (je všeobecně pro ženy méně přitažlivá než pro muže)“ (Říčan, 2006, 206). Jedná se o běžný způsob poznávání a uvědomování si vlastní sexuality, který by neměl být ze strany rodičů u mladistvých nějakým způsobem potlačován.

Nemalé procento chlapců, ale také dívek, zažije epizodu experimentování s osobou stejného pohlaví. Nemusí se tomu však přikládat vážný význam, jelikož poznávání sebe sama je v období dospívání přirozeným procesem. Je třeba rozlišovat mezi exploratorními projevy, které pramení především ze zvědavosti a později se s věkem vytrácí a mezi skutečnou sexuální preferencí (Macek & Lacinová, 2012). V dnešní době se také častěji potýkáme s rozpory jedinců v kontextu s jejich genderovou identitou.

Se zahájením sexuálního života je spojeno riziko nechtěného otěhotnění. Adolescenti často rodičovskou roli nezvládají a ani se s ní neztotožňují. Jejich nezralost bývá spjatá s neochotou věnovat dítěti patřičnou péči a komplikuje vztahy s vlastní rodinou (Vágnerová, 2000).

2.4 Sexuální výchova

Dle pedagogického slovníku směřuje sexuální výchova k získání návyků, dovedností, znalostí, hodnot, norem a postojů v oblasti sexuálních vztahů (Průcha, Walterová, & Mareš, 2003).

2.4.1 Postavení sexuální výchovy v kurikulu

Aktuálně spadá do rámcových vzdělávacích programů na základních i středních školách v České republice, nikoliv však jako samostatný předmět, ale jakou součást předmětu „Výchova ke zdraví“. Sexuální výchova se vyučuje a bude vyučovat v celé škále předmětů – Člověk a jeho svět, Výchova ke zdraví, Rodinná výchova, Občanská výchova, Přírodopis, Biologie (MŠMT, 2011).

Prvotním zdrojem informací v oblasti sexuální výchovy by měla být pro dítě rodina. Zajistíme tak, že o intimních věcech bude obeznámeno od osob, které jsou jemu nejbližší a zvolí vhodné a srozumitelné prostředky. Každé normální dítě se v období dospívání zajímá o citové vztahy, sexuální kontakty, pohlavní styk apod. Pokud se s rodiči o těchto věcech nebaví, nemá pravděpodobně s rodiči natolik blízký vztah, nebo to zkusilo a bylo odmítnuto, anebo z jejich postojů chápe, že by takovou konverzaci nepovažovali za vhodnou (Pondělíčková, 1990). Pro někoho mohou být rozhovory o sexu s rodiči nepříjemné, a proto odborníci ve školském prostředí rovněž sehrávají klíčovou roli v rozvoji dítěte. Odborník by měl informace předávat citlivě a nezasahovat do osobní intimity žáka. Sexuální život jedince je následně v období dospívání utvářen vlastními zkušenostmi a poznáváním. V oblasti romantických vztahů jsou však také vzory vycházející z partnerského soužití rodičů adolescenta, jehož prvky mohou fungovat jako vzorce chování pro jeho vztahy. Může se ale rovněž stát, že budou tyto vzory naopak odmítnuty a poslouží spíše jako něco, čemu se bude chtít mladistvý vyhnout (Macek & Lacinová, 2012). Další informace si předávají také vzájemně se svými vrstevníky nebo je získávají pomocí médií. V dnešní době mají i malé děti svůj vlastní mobilní telefon, tablet, notebook s přístupem k sociálním sítím a internetu, kde snadno, někdy i nechtěně, narazí na nevhodná videa či fotografie. Je především na zodpovědnosti dospělých, aby pro děti zajistili bezpečné virtuální prostředí.

V rámci sexuální výchovy se žáci dozívají informace o pohlavních orgánech a jejich funkcích, o pohlavním styku a rizicích s ním spojených, o ochranných pomůckách, o těhotenství a v neposlední řadě také o sexuálně přenosných infekcích. Výuka sexuální výchovy zahrnuje všechny stupně formy prevence proti sexuálnímu zneužívání.

2.4.2 Zásady a standardy sexuální výchovy

Ze zásad je potřeba zohlednit zejména věk vychovávaných, respektovat pohlaví a život mladých lidí, neopomíjet toleranci a ohleduplnost k sexuálním odlišnostem, ctít lidská práva a vycházet z nejnovějších vědeckých poznatků. Pondělíčková (1990) zdůrazňuje několik hlavních principů pro zdravý průběh sexuální výchovy:

- princip spontánnosti,
- princip přiměřenosti,
- princip aktivní imunizace,
- princip důvěry,
- princip pravdivosti,
- princip návaznosti,
- princip otevřenosti.

Sexuální výchova má za úkol podporovat v dětech a dospívajících ohled k potřebám druhých, působit v oblasti prevence zneužívání a násilí a napomáhat s potřebnou jazykovou a komunikační výbavou (Koliba, Weiss, Němec, & Dibonová, 2019).

Světová zdravotnická organizace (WHO) vydala Standardy pro sexuální výchovu v Evropě, kde je hlavní pozornost soustředěna na tyto kategorie:

- lidské tělo a vývoj člověka,
- plodnost a rozmnožování,
- sexualita,
- emoce,
- vztahy a životní styl,
- sexualita, zdraví a pocit pohody,
- sexualita a práva,
- sociální a kulturní faktory ovlivňující sexualitu.

2.5 Rizikové sexuální chování ve školním prostředí

Rodina i škola by měly být pro děti bezpečným přístavem. Bohužel, jak v rodinách, tak na všech stupních škol dochází k situacím, které lze v lepším případě označit vůči žákům za nevhodné chování, v horším případě až za trestnou činnost. Jelikož se jedná o témata tabuizovaná, bývají mnohdy přehlížena, nicméně v poslední době byly některé případy

sexuálního obtěžování na půdě školních institucí zveřejněny v médiích. Potvrzuje se, že je na místě o těchto problémech mluvit otevřeně a šířit tak osvětu mezi širokou veřejností. Informovanost je totiž sama o sobě prevencí.

2.5.1 Osobnost učitele

V životě dětí a dospívajících hraje škola, učitelé a vrstevníci významnou roli. Od učitele se očekává, že bude žáky vzdělávat, vychovávat a celkově formovat. Oceňovanými vlastnostmi ze strany žáků je demokratický přístup pedagoga, trpělivost, porozumění, široký přehled, smysl pro humor, charakternost, důsledné a přívětivé chování. Postoje žáků k učiteli jsou ovlivněny nejen těmito vlastnostmi, ale také didaktickými dovednostmi a odborností (Sobotková, 2014).

Pedagogická interakce v hodinách tělesné výchovy má svá specifika, přičemž jedním z nich jsou kontaktní formy péče o žáka. A právě tato okolnost vyžaduje od učitele velmi citlivý přístup.

Určité vodítko pro předcházení okolností, které by mohly vyústit k sexuálnímu obtěžování, lze shrnout do pravidel inspirovaných Nizozemským olympijským výborem. V upravené stručnější podobě je lze vztáhnout nejen na sportovní svěřence, ale i na aktéry školní tělesné výchovy:

- dospělý vytváří atmosféru, kde jsou zaručeny fyzická integrita a sexuální sebeurčení,
- dospělý se zdrží jednání, jež je urážkou osobní důstojnosti nebo vměšováním do osobního života,
- dospělý se zdrží jakéhokoliv mocenského a sexuálního obtěžování,
- sexuální vztahy nejsou povoleny,
- dospělý se nesmí dotýkat mladistvých takovým způsobem, aby tomu mohl být přikládán erotický nebo sexuální podtext,
- dospělý se zdrží všech forem sexuálně podbarvených verbálních důvěrností,
- dospělý se bude při tréninku, sportovních hrách a cestování chovat zdrženlivě a uctivě,
- dospělý nesmí vyvolat u mladistvých pocit, že od něj očekává za podporu sexuální službu,
- dospělý je povinen zdržet se odezvy na sexuální návrhy mladistvých (ČOV & MŠMT, 2006).

Jednoznačně lze konstatovat, že je to pedagog, kdo zodpovídá za bezpečné prostředí ve výuce.

2.5.2 *Sexuální obtěžování*

Sexuální obtěžování je obtížněji definovaný pojem a lze jej chápat jako předstupeň sexuálního násilí. Zahrnuje aktivity se sexuálním podtextem, které jsou oběti nepříjemné. Může jít o doteky, líbání, obtěžování obscénními výrazy apod. Indikátorem je, že se oběť cítí v nepohodě a obtěžována. Je potřeba odlišit sexuální obtěžování ze strany dospělých a mezi vrstevníky (Vaníčková, Provazník, Hadj-Mousová, & Spilková, 1999).

Podrobnější popis možných projevů sexuálního obtěžování skýtá publikace *Prevence obtěžování v prostředí sportu ČR*, kterou vydalo podle předlohy Finské sportovní federace, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy spolu s komisí Českého olympijského výboru. Autoři upozorňují, že doteky a výrazy povzbuzování patří k provozování sportovních aktivit, ale je potřeba vyvarovat se nepřijatelného chování.

Obtěžování může mít tyto podoby:

- sexuálně podbarvené popichování, špičkování a nadávání,
- dvojsmyslná gesta a mimika se sexuálním podtónem,
- sexuální návrhy, poznámky a otázky týkající se něčího těla, oblečení, soukromého života, sexuální orientace atd.,
- dotýkání se sexuálním podtextem (štípání, pokus o líbání, tělesný kontakt atd.),
- telefonické hovory, esemesky, e-maily nebo dopisy se sexuálním obsahem,
- situace, kdy se danému subjektu ukazují fotografické snímky nebo věci se sexuálním obsahem, anebo kdy tento subjekt takové snímky nebo věci od někoho dostává,
- zesměšňující nebo sexistické vtipy,
- opakované sexuální návrhy nebo výzvy týkající se sexuálního chování, vynucený pohlavní styk (znásilnění nebo pokus o znásilnění) (ČOV & MŠMT, 2006).

Pro sexuální obtěžování je charakteristické, že k němu zpravidla dochází mezi osobami s nerovným mocenským postavením, mezi zúčastněnými ženami či muži je nepřiměřeně sexualizovaný vztah, a obtěžovaná osoba se potýká s důsledky v psychické, somatické, sociální oblasti. Z dosavadních výzkumů vyplývá, že se s určitými projevy překračování hranic běžného pedagogického vztahu setkávají studující nejen vysokých, ale i středních škol (Smetáčková & Pavlík, 2012).

2.5.3 Sexuální násilí

Pro úplnost daného tématu je potřeba objasnit také pojem sexuální násilí, který definuje Světová zdravotnická organizace (WHO) jako „*jakékoli sexuální jednání zahrnující pokusy o dosažení sexuálního styku, nežádoucí sexuální poznámky a návrhy, činy směřující k obchodování či jinak namířené proti sexualitě jedince, které využívají nátlak. Může být prováděno kýmkoli, nezávisle na vztahu mezi obětí a pachatelem, a v jakémkoli prostředí včetně domova a práce*“.

V odborných kruzích je pojem sexuální násilí také označován jako sexuální zneužívání. Základní formy sexuálního zneužívání se dělí na dotykové a bezdotykové. V rámci zvýšený ochrany lidských práv je aktuálně v České republice redefinován trestný čin znásilnění.

Genderově podmíněné násilí může mít celou řadu projevů od sexistických výroků po sexuální násilí, může být adresné, ale i ve formě obecných verbálních výroků (Homfray, 2022). Klíčovým aspektem je prvek moci a na půdě škol je to i typicky mocenská nerovnováha mezi vyučujícími a studujícími. Jelikož jsou součástí školních aktivit též výlety, kurzy, výměnné pobyty apod., měl by i zde být garantován nediskriminační přístup.

2.5.4 Postoje k sexualitě

Postoje jsou na rozdíl od potřeb, které jsou společné všem lidem, u každého jedince jiné, jelikož souvisí s hodnotami. Jsou jedním z konstruktů sociální psychologie a častým objektem zkoumání.

Postoj (attitude) je dle Psychologického slovníku (Hartl & Hartlová, 2000, 442) „*sklon ustáleným způsobem reagovat na předměty, osoby, situace a na sebe sama, postoje jsou součástí osobnosti, souvisí se sklony a zájmy osobnosti, předurčují poznání, chápání, myšlení a cítění; vědomosti, dovednosti a postoje se získávají v průběhu života, především vzděláváním a širšími sociálními vlivy ...*“

Znaky postojů lze vystihnout následovně:

- postoj je strukturovaný, má tři složky: rozumovou, citovou a konativní,
- postoj je dynamický ve své proměnlivosti poměru jednotlivých složek, ve stabilitě, intenzitě, hloubce a polaritě (Řezáč, 1998).

Lidé jsou disponováni nejen k utváření pozitivních vazeb (obliba, přátelství, láska), ale též k hostilitě a nenávisti. Negativní postoje, mnohdy vycházející z mylných nebo neúplných informací vůči minoritním skupinám, stoupencům jiných náboženství, světonázoru či politickým

hnutím, nazýváme předsudky. V současné době jde především o sexismus, rasismus, ageismus (Musil, 2005).

Nastavení postojů a přístupů je ryze subjektivní záležitostí. Ve své práci se zabývám přístupem zletilých žáků středních škol k projevům sexuality v hodinách tělesné výchovy. Mladí dospělí již mají určité sexuální zkušenosti a lze předpokládat, že jejich vnímavost vůči obtěžujícímu chování bude poměrně citlivá a rozvinutá. Současně je důležité, aby měli přehled o tom, jak se bránit sexuálnímu obtěžování, a to nejen na půdě školy.

Postoje žáků ve vztahu k projevům sexuality v hodinách tělesné výchovy by měly být podle mého názoru formovány na základě:

- vlastní identity a zkušeností,
- informací a povědomí v oblasti sexuality,
- vhodně nastavených hranic,
- správné reakce na sexuální obtěžování,
- znalostí a dodržování právních norem.

2.5.5 Právní aspekty

Ne všechny patologické jevy jsou trestné. Výrok, podle kterého je právo minimem morálky, lze ve vztahu k sexuálnímu obtěžování i genderovému násilí chápat tak, že některé chování lze posuzovat jako nevhodné a jiné již v rovině trestní. Morální a etické normy představují nevymahatelné zásady, kdežto závažnější projevy sexuálního obtěžování včetně genderového podtextu mohou naplňovat skutkovou podstatu trestného činu (v méně závažných případech se může jednat o přestupek). Opomenout nelze ani tzv. oznamovací povinnost, podle které je každý povinen přezkazit nebo ohlásit trestný čin, jehož je svědkem.

Na základě příručky *Prevence sexuálního obtěžování ve státní správě* (Smetáčková, Palkovská, Šafařík, & Hradecká, 2019) a publikace *Právní aspekty problematiky genderově podmíněného násilí na vysokých školách* (Homfray, 2022) je zřejmé, že se vládní úřady problematikou zabývají a snaží se poskytnout metodické vedení. Stěžejními právními předpisy, když pomineme Ústavou garantovaná práva, jsou v předmětné oblasti zejména:

- Listina základních lidských práv a svobod
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (trestné činy: znásilnění, sexuální nátlak, nebezpečné pronásledování, omezování osobní svobody, útisk, pomluva ...)
- zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon)
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (postihy v pracovní rovině, disciplinární postihy)

- zákon č. 89/2012, Sb., občanský zákoník (zásah do osobnostních práv)
- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školní zákon)

Například podle antidiskriminačního zákona se za diskriminaci považuje i obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci (§ 2, odst. 2).

Ve školním prostředí by mělo být jasně a srozumitelně definováno, např. etickým kodexem nebo standardy, jaká pravidla mají pedagogové dodržovat vůči žákům. Nicméně není mi známo, že by tato praxe byla ve vzdělávacích institucích běžně zavedena, ačkoliv by to bylo nejen pro začínající pedagogy žádoucí.

2.6 Komunikace jako projev lidství

Mezilidská komunikace je nástrojem, který nás provází od narození, respektive od okamžiku, kdy začínáme vnímat, což zasahuje již do prenatálního vývoje. Vše, co jsme se postupně naučili, co jsme si osvojili, jaké dovednosti jsme získali, je založeno na předávání informací, sociální zkušenosti a interakci. Hovoříme o procesech socializace, adaptace a integrace, které jsou součástí vývoje každého jedince. Řeč jako hlavní výdobytek lidské společnosti je tím, co nás odlišuje od zvířat, která rovněž komunikují, byť na jiné úrovni. Dnes je prokázáno, že mezi sebou komunikují i rostliny (např. stromy prostřednictvím kořenových systémů). Nicméně východiskem této práce je fenomén sociální komunikace, která je součástí vědního oboru sociální psychologie a prostupuje výzkumnou částí této práce, proto se jí budu zabývat podrobněji, a to zejména ve smyslu pedagogické komunikace v hodinách tělesné výchovy. Dobré komunikační dovednosti jsou důležitým profesním předpokladem nejen profese učitele.

Komunikace může mít různé podoby a formy – ústní, písemná, přímá, nepřímá, formální, neformální, jednosměrná, dvousměrná, intrapersonální, interpersonální, digitální, analogová apod.

Jako základní komunikační axiomy bývají uváděny (Musil, 2005):

1. nelze nekomunikovat (i odmítnutí komunikace je jejím projevem),
2. každá komunikace má dvě základní funkce:
 - obsahovou (informativní),
 - kontextuální (významovou).

V procesu komunikace jde o to, CO je sdělováno, JAK je to sdělováno a za jakých OKOLNOSTÍ. V rámci analýzy elementů komunikační situace jsou obvykle zavedeny pojmy – komunikant (tedy ten, který sděluje) a recipient (ten, kdo právě naslouchá). Komunikaci dotváří další elementy, které tento proces ovlivňují (Řezáč, 1998).

Podle Klapilové (2000) je sociální komunikace specifickou mezilidskou interakcí, kdy každá společnost je charakterizována určitým typem komunikační sítě s osobitou strukturou. Projevuje se třemi základními způsoby: verbálně, nonverbálně a činy.

2.6.1 Verbální komunikace a neverbální komunikace

Verbální komunikace se uskutečňuje prostřednictvím jazyka a řeči, což na rozdíl od ostatních typů komunikace vyžaduje dovednost pojmového myšlení a jistou míru fantazie. Slovo (latinsky verbum) je abstraktní symbol, proto účinnost sdělení záleží na správně zvolených symbolech komunikátora a schopnosti příjemce je správně dekodovat (Klapilová, 2000).

Neverbální komunikace je mimoslovní sdělování, vývojově starší než slovní komunikace, má různé podoby a ve své podstatě doprovází, zpřesňuje a doplňuje verbální komunikaci. Slouží ke sdělování emocí, zájmů, postojů, záměrů, k přesvědčování lidí (Průcha, Walterová, & Mareš, 2003). J. Křivohlavý (1988) rozlišuje typy neverbální komunikace následovně:

- proxemiku (udržování vzdálenosti mezi komunikujícími),
- haptiku (dotyky),
- kineziku (sdělování způsobem pohybu),
- zrakový kontakt (dorozumívání očima),
- mimiku (pohyby obličejových svalů),
- gestiku (kulturně tradované pohyby a posunky),
- paralingvistiku (hlasitost, rychlost, tón hlasu, pauzy).

Neverbální komunikace má podle Čírtkové (2000) mimořádnou podobu a může zcela změnit obsahovou stránku sdělovaného. Zpravidla se v rámci sociálního styku projevuje spontánně, ale jisté situace vyžadují, aby byla vědomě kontrolována. Kupříkladu pedagogické vedení v hodinách tělesné výchovy musí respektovat určitá pravidla, proto je důležité si jednotlivé projevy neverbální komunikace blíže vysvětlit.

1. Proxemika

Každý člověk potřebuje určitý prostor, kde se bude cítit v bezpečí. Pokud jiná osoba překročí tuto hranici, vyvolává to vnitřní napětí. Tato vzdálenost je individuální a souvisí se vztahem k druhému člověku. U většiny lidí existuje:

- Intimní sféra (do cca 50 cm)
- Osobní sféra (vzdálenost asi 50 – 120 cm)
- Sociální sféra (1,5 – 3 m)

Narušení těchto zón je pociťováno nepříjemně a u senzitivních osob bývá provázeno emocionálním vzrušením a nervozitou (Čírtková, 2000). Je zřejmé, že v hodinách tělesné výchovy bude žáky vnímána blízkost pedagoga jinak, než je tomu v jiných předmětech, kde převládá frontální výuka. Vždy je ovšem třeba respektovat individuální zvláštnosti žáků, které jsou subjektivní záležitostí.

L. Allen (2009) ve své studii dokonce pojednává o “pravidlu 5 centimetrů”, které se objevilo na školách na Novém Zélandu. Vychází z předpokladu, že omezení fyzického kontaktu přispívá k lepším studijním výsledkům a lepšímu soustředění na vzdělávání. *„Ačkoliv bylo pravidlo zavedeno jako nástroj pro ochranu studentů, vytváří negativní vliv na uvědomování si sebe sama jako sexuálního subjektu.“*

2. Haptika

Jde o způsob sdělení, které tlumočíme bezprostředním kontaktem s druhým člověkem a je dán kulturními zvyklostmi. Porušení zón dotekem může vyvolat nepříjemné pocity a nepříznivě ovlivnit průběh sociálního styku.

3. Posturologie

Řeč postojů a držení těla, vzájemná konfigurace jeho částí doplňuje neverbální signály těla např. vzájemnou polohou hlavy, ramen a hrudníku. Bylo zjištěno, že souhlasná konfigurace dvou osob (tzv. zrcadlení) vyjadřuje zpravidla vzájemně souhlasný postoj k diskutované věci a naopak.

4. Gestika

Jedná se o osvojené kulturně standardizované pohyby a znaky doprovázející řečovou stránku sdělení. Gesta se stávají součástí našeho sdělovacího repertoáru, ale je potřeba připomenout, že mají své národní a etnické zvláštnosti. Je sní spojena kinezika (sdělování pomocí pohybů končetin, trupu, krku a hlavy). Nejdůležitější je celkový obraz pohybové činnosti, jelikož z něj lze usuzovat na některé stránky aktuálního psychického rozpoložení (klid, nervozita, únava, deprese).

5. Mimika

Sdělování pomocí výrazů obličeje, které vyjadřuje psychický stav člověka. Odráží základní emoce jako je radost, překvapení, strach, zloba, smutek, spokojenost, zájem. Osobité místo má v sociálním styku úsměv jako projev sympatií, náklonnosti a celkově přátelského postoje.

6. Pohledy

Pohled je nejbohatším zdrojem neverbální komunikace s vysokou informační hodnotou. Z množství výrazů lze uvést některé typy pohledů: tázavý, hodnotící, tupý, těkavý, zoufalý, rozpačitý, cudný, udivený. Kromě očí zahrnuje termín pohled také okolní partie – okohybné svaly, víčka, obočí, vrásky. Doprovodnými projevy jsou délka doby pohledu, ale vypovídající hodnotu má i vyhýbání se očnímu kontaktu. (Čírtková, 2000)

Znalosti v oblasti verbální a neverbální komunikace jsou nedílnou součástí pedagogických kompetencí. Mají zásadní význam pro osobnost samotného pedagoga i jeho vztahu k žákům.

2.6.2 Pedagogická komunikace

O úspěchu vzdělávacího procesu rozhoduje mimo jiné způsob a efektivita komunikace ve škole.

Pedagogická komunikace má své zvláštnosti plynoucí ze vztahu vychovatele, vychovávaných a prostředí, v němž se odehrává. Podstatou je výměna informací mezi účastníky výchovně vzdělávacího procesu, která slouží k dosažení výchovných a vzdělávacích cílů, a tvoří ji tři dimenze (Klapilová, 2000):

- obsahová (pedagogické informace, jíž lze rozdělit na kognitivní a afektivní),
- procesuální (vztahuje se na komunikační činnosti verbální i neverbální),
- vztahová (spojitost mezi učitelem a žáky/třídou).

Pedagogická komunikace se řídí psanými i nepsanými pravidly. Tradičně bývají obsažena ve školních rádech, které vnějším způsobem usměrňují spolu se zákonnými pravidly výchovně vzdělávací proces. Učitel musí dostát nejen výchovně vzdělávacím cílům, ale též pohotově reagovat v oblasti motivace, hodnocení a morálních postojů. Současně musí volit vhodné způsoby a prostředky komunikace, což představuje náročnou součást pedagogické profese (Klapilová, 2000).

Komunikační pravidla ve škole vycházejí z obecných pravidel společenského chování a jsou výsledkem interakce učitele a žáka. V učitelské praxi není vždy snadné je uchopit, jelikož se prolínají v různých sociálních jevech jako je sociální konformita, facilitace a konflikt. Jednotlivé

školy se liší v tom, jak se vyrovnávají s nekonformními učiteli či žáky. V této souvislosti je třeba podotknout, že stejná situace může na každého jedince působit různě. Množství sociálních prvků ve škole s sebou zákonitě přináší mnohá nedorozumění, spory a konflikty. Konflikt není sám o sobě negativním projevem sociálních vztahů a je úkolem školy naučit se je zvládat (Výrost & Slaměník, 1998).

2.6.3 Specifika vzdělávání a komunikace v hodinách tělesné výchovy

V hodinách tělesné výchovy, která se poněkud vymyká z běžné frontální výuky, je obzvláště důležité, jak budou společné činnosti provozovány a jaké metody budou voleny. Ze strany pedagoga je vyžadováno, aby žákům nejen dokázal předat potřebné znalosti a dovednosti, ale současně názorně uměl předvést různé sportovní aktivity.

V rovině hodnocení žáků v hodinách povinné tělesné výchovy je kromě testování a srovnávání důležité neopomenout hlavní cíl, kterým je rozvoj pohybové gramotnosti. Z motivačních důvodů se doporučuje u méně zdatných žáků uplatňování tzv. individuální vztahové normy (zaměřuje se na vlastní výkonové předpoklady), jelikož se ukazuje, že učitelé tělesné výchovy často vychází ze sociálních vztahových norem (vzájemné porovnávání). To může mít neblahý vliv na méně pohybově nadané žáky, kteří pak mají z důvodu neúspěchu tendence se z hodin tělesné výchovy omlouvat a jinak se jim vyhýbat (Slepička, Hošek, & Hátlová, 2009). Dopady takového chování na jejich budoucí zdraví se dají předvídat.

Podobně jako je tomu v některých dalších pomáhajících profesích (lékaři, pracovníci v sociálních službách, trenéři, rehabilitační pracovníci, fyzioterapeuti atd.), je obvyklé, že dojde i na fyzický kontakt učitele s jeho svěřenci. Jde především o situace, kde je např. kromě slovní instruktáže adekvátní dopomoc při provádění cviku nebo zajištění bezpečnosti. Jelikož je každý člověk vnímán jako autonomní bytost, měli by učitelé velmi citlivě a obezřetně volit použití osobního kontaktu.

Pro učitele je důležité, aby měli povědomí o tom, jaká jsou nejen jejich práva, ale též práva žáků a jaké mají představy o jejich chování vůči nim. Výsledkem by měl být jakýsi konsenzus pravidel vycházejících z potřeb všech aktérů výchovně vzdělávacího procesu.

Přístup učitele k žákům je předmětem mnoha výzkumů a je potřeba jej zkoumat v proměnách času. To, co bylo obecně přijímáno před dvaceti lety, může být v současnosti nepřijatelné a naopak. Školní prostředí odráží vývoj společnosti jako takový a učitelé musí toto reflektovat. V praktické části diplomové práce se v rámci hlavního výzkumného nástroje – dotazníku prolínají různé projevy pedagogické komunikace. Sledovány jsou verbální i neverbální přístupy učitelů očima žáků středních škol v hodinách tělesné výchovy.

3 CÍLE

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem diplomové práce je zmapovat přístup žáků maturitních ročníků středních škol ve Zlínském kraji k projevům sexuality v hodinách školní tělesné výchovy.

3.2 Dílčí cíle

D₁ – Zjistit, jaký přístup zaujímají žáci středních škol v hodinách tělesné výchovy k projevům sexuality v oblasti fyzických kontaktů (Doteky).

D₂ – Zjistit, jaký přístup zaujímají žáci středních škol v hodinách tělesné výchovy k projevům sexuality v oblasti verbální komunikace (Slova).

D₃ – Zjistit, jaký přístup zaujímají žáci středních škol v hodinách tělesné výchovy k projevům sexuality v oblasti postupů a používaných způsobů v tělesné výchově (Postup/Způsob).

D₄ – Zjistit, jaký přístup zaujímají žáci středních škol v hodinách tělesné výchovy k projevům sexuality v oblasti genderové rozmanitosti (Gender).

D₅ – Porovnat přístup k projevům sexuality v hodinách školní tělesné výchovy z pohledu různých pohlaví (zda ve svých přístupech směřují více k riziku či bezpečí).

3.3 Výzkumné otázky

V₁ – Jak vnímají žáci středních škol ve Zlínském kraji používání doteků v hodinách tělesné výchovy?

V₂ – Jak vnímají žáci středních škol ve Zlínském kraji verbální projevy v hodinách tělesné výchovy ve vztahu k projevům sexuality?

V₃ – Jak vnímají žáci středních škol ve Zlínském kraji způsoby a používané postupy v hodinách tělesné výchovy ve vztahu k projevům sexuality?

V₄ – Jaký přístup zaujímají žáci středních škol ve Zlínském kraji k LGBTQ+ v hodinách tělesné výchovy?

V₅ – Jak se liší přístup k projevům sexuality u různých pohlaví z pohledu žáků středních škol ve Zlínském kraji?

4 METODIKA

Pro účely zjišťování přístupu žáků k projevům sexuality v hodinách školní tělesné výchovy jsem použil „Dotazník přístupu k sexualitě ve sportu/tělesné výchově DOPS-S/TV“ autorů Z. Svozila, D Štěrbové a P. Krola z roku 2021. Tento dotazník, který v současné době prochází procesem standardizace, lze použít pro zjištění přístupu k sexualitě u trenérů, sportovců, učitelů tělesné výchovy a také žáků ve školní tělesné výchově, což je i cíl této práce (Krol, Štěrbová, & Svozil, 2021).

Dotazník byl zpracován v elektronické podobě v programu Microsoft Forms a sdílen jednotlivým respondentům formou hypertextového odkazu.

Použití této metody bylo schváleno Etickou komisí FTK UP dne 24. 3. 2023 pod jednacím číslem 16/2023 (viz příloha č. 1 této práce).

4.1 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvořili žáci a žákyně maturitních ročníků tří středních škol ve Zlínském kraji (gymnázium, střední zdravotnická škola a střední odborná škola).

Ve školním roce 2022/23 bylo ve Zlínském kraji evidováno 4220 maturantů:

Tabulka 1: Počet maturantů ve Zlínském kraji ve školním roce 2022/2023

Typ střední školy	Počet maturantů
Gymnázia a konzervatoře	1437
Střední školy	2783
Celkem	4220

Do výzkumu se zapojilo 187 žáků maturitních ročníků z uvedených škol, což činí přibližně 4,4 % z celkového počtu maturantů ve Zlínském kraji (Vašíčková, 2022).

Pro účely této práce budu pod označením „žák“ označovat žáka i žákyni bez rozdílu pohlaví. Šetření na všech školách proběhlo v březnu a dubnu 2023 vždy na základě souhlasu ředitele příslušné školy. Ředitel školy byl předem seznámen s tématem a cíli diplomové práce a také formou a obsahem použitého dotazníku.

Před začátkem zpracování dotazníkového formuláře bylo vždy žákům zdůrazněno, že vyplnění dotazníku je dobrovolné, anonymní a že mohou vyplňování kdykoliv přerušit a ze šetření odstoupit. Na úvodní straně elektronického formuláře byl také umístěn informovaný souhlas (viz příloha č. 2 této práce).

Celkem se do dotazníkového šetření zapojilo 187 respondentů – žáků maturitních ročníků uvedených středních škol. Ze získaných dotazníků jsem byl nucen 15 respondentů a jejich odpovědi vyloučit z následujících důvodů:

- vyplnili dotazník z pozice sportovce (nikoliv žáka SŠ) 3 respondenti
- vyplnili dotazník z pozice trenéra (nikoliv žáka SŠ) 1 respondent
- nevyplnili dotazník z více než 75 % položek 2 respondenti
- odpovídali na více než 75 % položek „nedokážu se rozhodnout“ 3 respondenti
- nedosáhli věku 18 let 6 respondentů

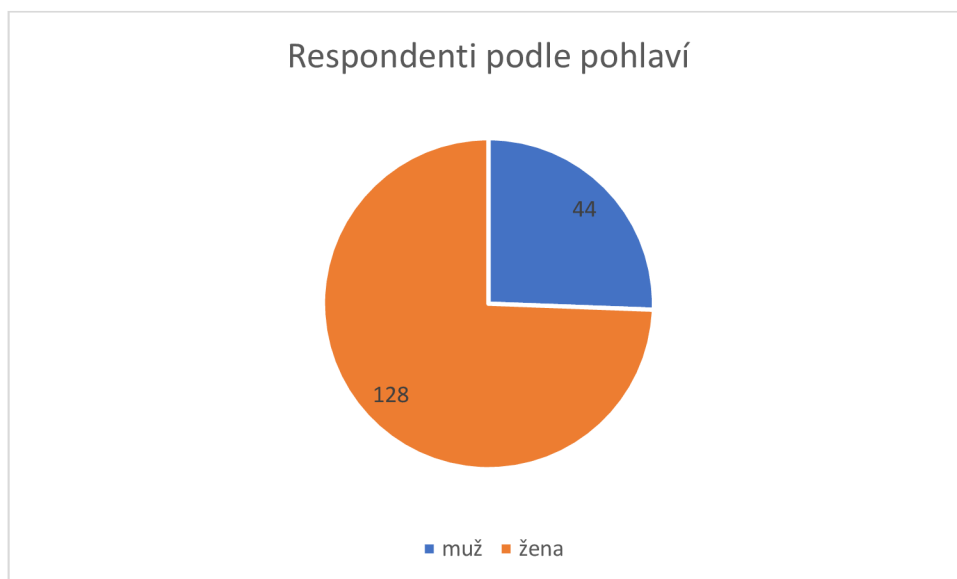
Na základě výše uvedených skutečností byly v praktické části zpracovány odpovědi celkem 172 respondentů.

Popis cílové skupiny respondentů:

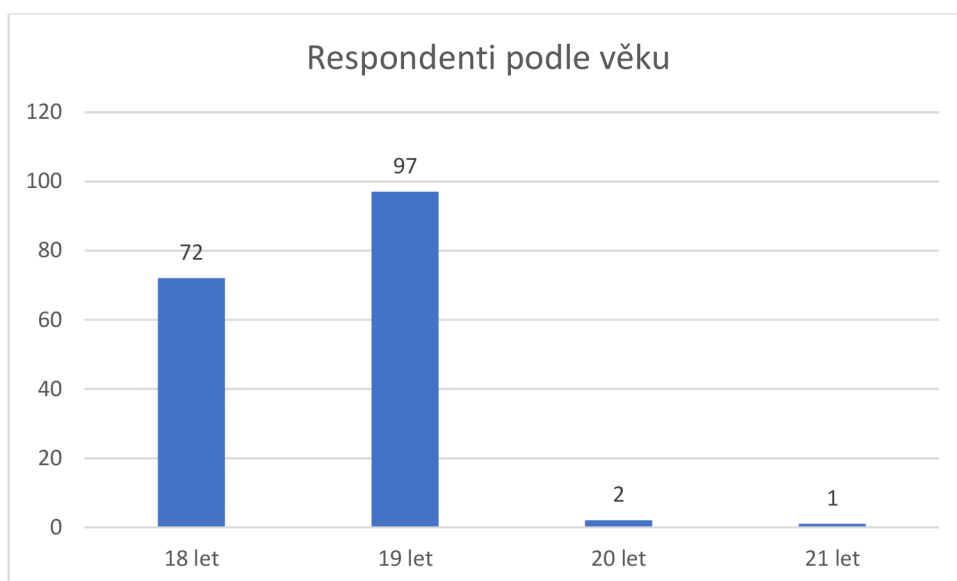
V následujících grafech je uvedena charakteristika respondentů podle několika kritérií:

- podle pohlaví,
- podle věku,
- počtu obyvatel obce trvalého bydliště,
- podle uvedené sexuální orientace,
- podle pohlaví učitele TV.

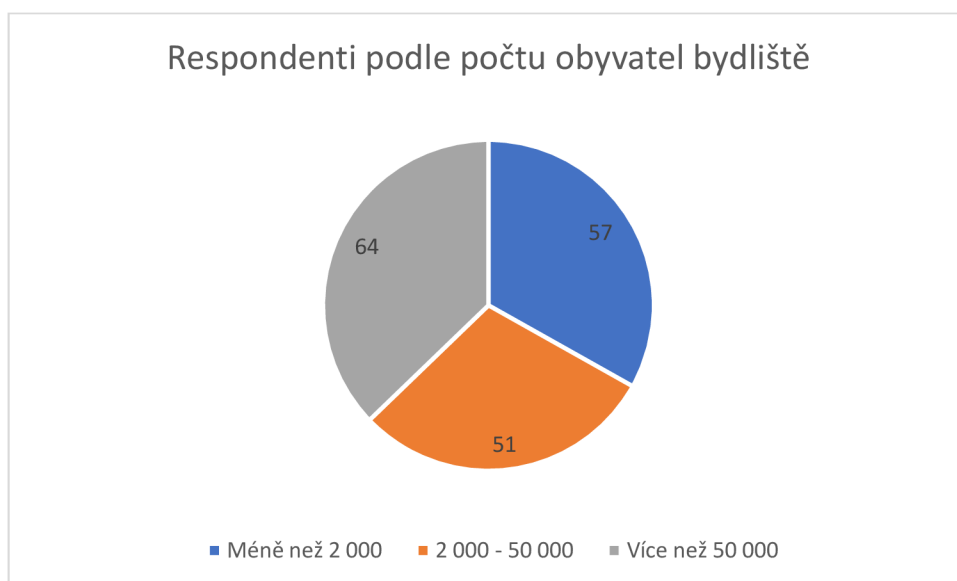
Graf 1: Respondenti podle pohlaví

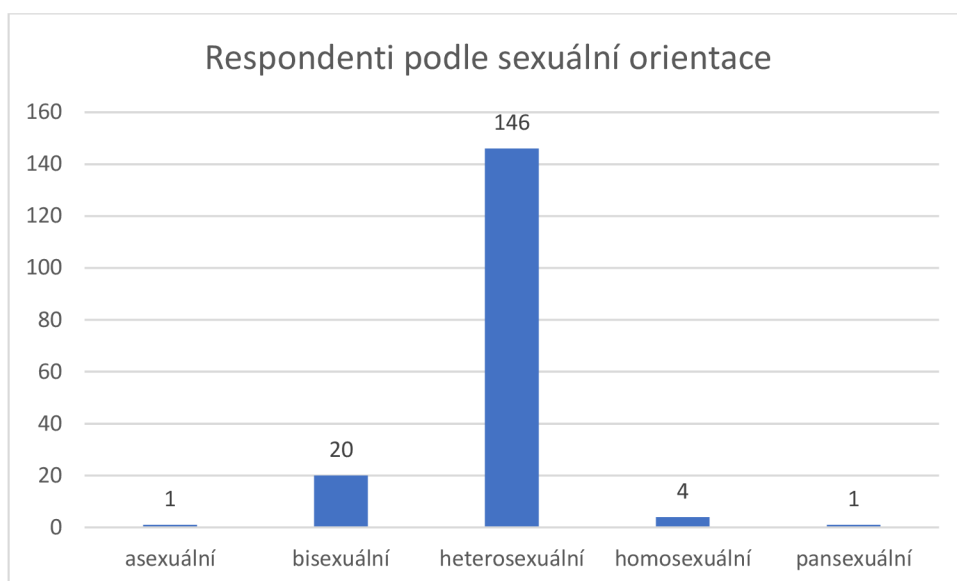
Graf 2: Respondenti podle věku

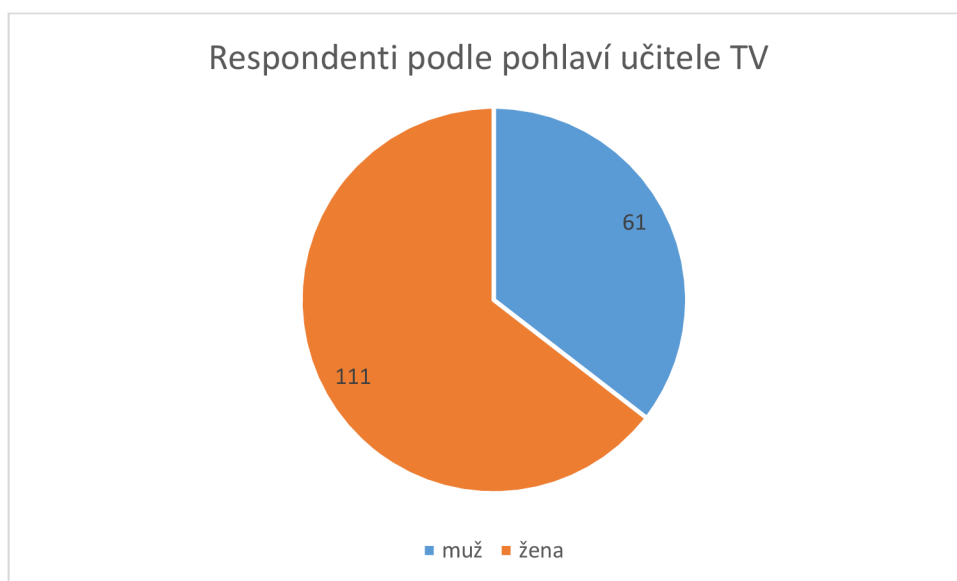
Graf 3: Respondenti podle počtu obyvatel obce trvalého bydliště

Graf 4: Respondenti podle sexuální orientace

Graf 5: Respondenti podle pohlaví učitele TV

Z odpovědí respondentů také vyplývá, že z celkového počtu je pouze jeden ženatý nebo vdaná, 171 respondentů je svobodných.

4.2 Metody sběru dat

Dotazník sestával ze tří oddílů. První a druhý oddíl se týkal osobních a demografických dat. Třetí obsahoval 64 položek s jednotlivými výroky, se kterými vyjadřovali respondenti míru souhlasu na sedmistupňové Likertově škále:

- silně souhlasím,
- souhlasím,
- mírně souhlasím,
- nedokážu se rozhodnout,
- mírně nesouhlasím,
- nesouhlasím,
- silně nesouhlasím.

Jednotlivé položky dotazníku jsou členěny do 4 sledovaných oblastí projevů sexuality:

- Doteky – 15 položek z celkového počtu,
- Slova – 17 položek,
- Postup/Způsob – 21 položek,
- Gender – 5 položek.

Zbývajících 6 položek dotazníku byla samostatná tvrzení, která v této práci, vzhledem ke stanoveným cílům, nebyla zpracovávána. Položky byly v dotazníku řazeny neuspořádaně ve vztahu k sledovaným jevům.

Odpovědi respondentů byly zaznamenány v elektronické podobě ve formě online tabulky MS Excel, která se průběžně aktualizovala a byla použita pro další zpracování výsledků šetření.

4.3 Statistické zpracování dat

Získaná vstupní data v podobě slovních odpovědí bylo nutné pro účely vyhodnocení a prezentace převést na číselné hodnoty – body v intervalu od 0 do 6, které byly dále zpracovány. Transformace slovních odpovědí na číselné hodnoty je provedeno na základě daného algoritmu v pomocném souboru MS Excel, jehož výsledkem je tabulka s kódovanými odpověďmi všech respondentů, kdy v záhlaví sloupců jsou uvedeny jednotlivé položky dotazníku a v záhlaví řádků jednotliví respondenti.

V následujícím kroku je vypočítáno hrubé skóre jednotlivých respondentů v členění podle sledovaných oblastí (Doteky, Slova, Postup/Způsob a Gender), tyto hodnoty pak byly statisticky

zpracovány (výpočet průměrů, mediánů a směrodatných odchylek). Při výpočtu hrubého skóre byly některé položky dotazníku hodnoceny jako kladné – získané body zvyšovaly hrubé skóre, některé položky byly hodnoceny jako záporné – získané body snižovaly hrubé skóre respondenta. V každé oblasti pak hrubé skóre musí ležet v intervalu mezi minimální hodnotou (ve všech oblastech vychází nulová minimální hodnota) a maximální hodnotou, která je pro každou oblast jiná v závislosti na počtu položek v dotazníku, které jsou k dané oblasti vztaženy.

Čím je hrubé skóre respondenta vyšší, tím je jeho přístup k projevům sexuality v dané oblasti rizikovější. Naopak čím je hrubé skóre respondenta nižší, tím je ve svém přístupu k projevům sexuality bezpečnější.

Výsledky ve vztahu k jednotlivým cílům jsou pak prezentovány formou tabulek nebo vhodných grafů ze získaných dat s využitím MS Excel.

4.4 Validita a reliabilita dotazníku

Dotazník jako výzkumný nástroj má dvě zásadní vlastnosti validitu (platnost) a reliabilitu (spolehlivost). Validitou se rozumí schopnost zjišťovat to, co se zjišťovat má – přesněji jde o míru neboli stupeň validity. Existuje validita obsahová, konstruktivní a souběžná (Gavora, 2000).

Chráska (2007) odkazuje na skutečnou kvalitu měření s tím, že pro exaktní posouzení validity je třeba mít možnost srovnání s jiným vnějším kritériem (např. jiným měřením, u něhož je validita nesporná). Reliabilitu v širším pojetí pak charakterizuje nejen spolehlivost, ale i přesnost. Provázanost obou pojmů vystihuje výrok, že dostatečně vysoká reliabilita je nutnou podmínkou dobré validity měření, avšak vysoká reliabilita ještě nezaručí dobrou validitu.

Garancí validity dotazníku DOPS-TV (Svozil, Štěrbová, & Krol, 2021) může být skutečnost, že tento nástroj je inspirovaný standardizovanou škálou Class touch concern scale (CTC) a v současné době prochází standardizací. Dotazník DOPS-TV byl již v předchozím období použit ve vědecko-výzkumném projektu (Sborník referátů, 2022).

V rámci diplomového projektu byla diskutována otázka použití hypotéz, které mají ve výzkumu své místo. Např. dle Punche (2008) se mají hypotézy používat, pokud je to vhodné, a nikoliv z povinnosti a automaticky. Zabýval jsem se tedy jejich účelností, ale pro svou práci jsem neshledal vytváření hypotetických predikcí jako užitečné a změnil jsem na zodpovězení výzkumných otázek. Oporu v tomto přístupu jsem našel rovněž v názoru D. Kahnemana (2011), který při utváření hypotéz upozorňuje na riziko nedostatečně velkých výzkumných vzorků. Vychází přitom ze zákona malých čísel, kdy je potřeba věnovat dostatečnou pozornost velikosti zkoumaných souborů.

Získaná data jsem zpracoval běžnými statistickými postupy a vyhodnotil deskriptivní analýzou za použití grafického znázornění. Nejedná se o kauzální výzkum, který by se zabýval příčinnými souvislostmi, cílem je zmapovat danou problematiku prostřednictvím dat získaných dotazníkem.

Pro zjištění reliability dotazníku bylo využito jednak Cronbachova koeficientu alpha, který udává vnitřní konzistenci měření. Vzorec pro jeho výpočet je následující:

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum_{j=1}^k \text{var}(Y_j)}{\text{var}(Y)} \right)$$

kde **k** je počet položek testu, **var(Y_j)** je rozptyl hodnocení j-té položky a **var(Y)** je rozptyl celkových skóre v testu. Výpočet nabyl zaokrouhlené hodnoty $\alpha = 0,75$. Kline (2013) říká, že reliability testu by měla vždy dosahovat hodnoty alespoň 0,7. Lze tedy říci, že naše měření prošlo testem reliability a výsledky by se tak měly při budoucím testování do značné míry shodovat.

Tabulka 2: Výpočet Cronbachova koeficientu α

k	58
var(Y_j)	134,37
var(Y)	516,56
α	0,75

Dále byla reliability testu posuzována metodou půlení, pro něž je podmínkou, že test obsahuje sudý počet úloh. Jednu polovinu tvoří úlohy s lichým pořadovým číslem a druhou polovinu úlohy se sudým pořadovým číslem. Výsledky dosažené jednotlivými žáky v obou polovinách testu se potom navzájem korelují. Z hodnoty vypočítaného korelačního koeficientu se vychází při stanovení koeficientu reliability. Samotný výpočet koeficientu reliability metodou půlení se provádí pomocí Spearmanova-Brownova vzorce:

$$r_{sb} = \frac{2 \times r_p}{1 + r_p}$$

kde **r_{sb}** je koeficient reliability a **r_p** je koeficient korelace mezi výsledky žáků v obou polovinách (Chráska, 2007). I při použití druhé metody vyšla hodnota vyšší než 0,7.

Tabulka 3: Výpočet Spearman-Brownova koeficientu reliability

r_p	0,70
$2r_p$	1,41
$1+r_p$	1,70
r_{sb}	0,83

5 VÝSLEDKY

Výsledky šetření jsou této kapitole prezentovány podle jednotlivých dílčích cílů formou grafů, u kterých je uveden slovní komentář. Z každé sledované oblasti byl vybrán určitý počet položek k interpretaci, které byly vybrány dle vlastní úvahy se záměrem podpořit zjištěné výsledky. V prvních třech oblastech se jedná o sedm položek a v poslední oblasti o pět vzhledem k jejich malému počtu. U každé vybrané položky je v závorce uvedeno znaménko „+“ nebo „-“, které udává, zda položka byla při vyhodnocování skóre chápána jako kladná či záporná.

Na úvod každé části je uveden konkrétní dílčí cíl a k němu vztažená výzkumná otázka. Dále následuje stručný popis sledované oblasti a výčet vybraných položek dotazníku, které jsou na danou sledovanou oblast vázány. U vybraných položek je také zpracován výsečový graf, který dokresluje očekávané nebo překvapivé přístupy respondentů. Na závěr každé části je uveden souhrnný sloupcový diagram s komentářem.

5.1 Doteky

Dílčí cíl č. 1:

Zjistit, jaký přístup zaujímají žáci středních škol v hodinách tělesné výchovy k projevům sexuality v oblasti fyzických kontaktů (Doteky).

Výzkumná otázka č. 1:

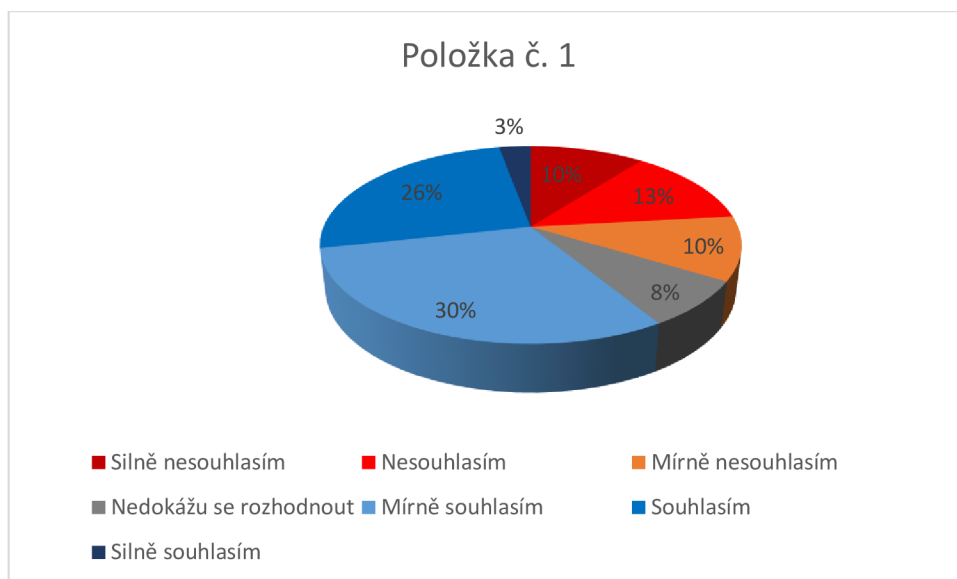
Jak vnímají žáci středních škol ve Zlínském kraji používání doteků v hodinách tělesné výchovy?

Jak již bylo uvedeno v teoretické části, doteky jsou nezastupitelným nástrojem neverbální komunikace v hodinách tělesné výchovy. K tomuto fyzickému kontaktu dochází v průběhu nácviu nových prvků především v gymnastice, při nácviu kolektivních her apod.

Této oblasti byly v dotazníku věnovány položky č. 6, 15, 16, 17, 19, 20 a 21 jako kladné, položky č. 1, 2, 3, 7, 9, 10, 11, 12 jako záporné. Hrubé skóre respondenta mohlo nabývat hodnot od 0 do 90 bodů.

Položka č.1 - Je přirozené, že se učitel dotýká žáka/studenta při výuce TV. (-)

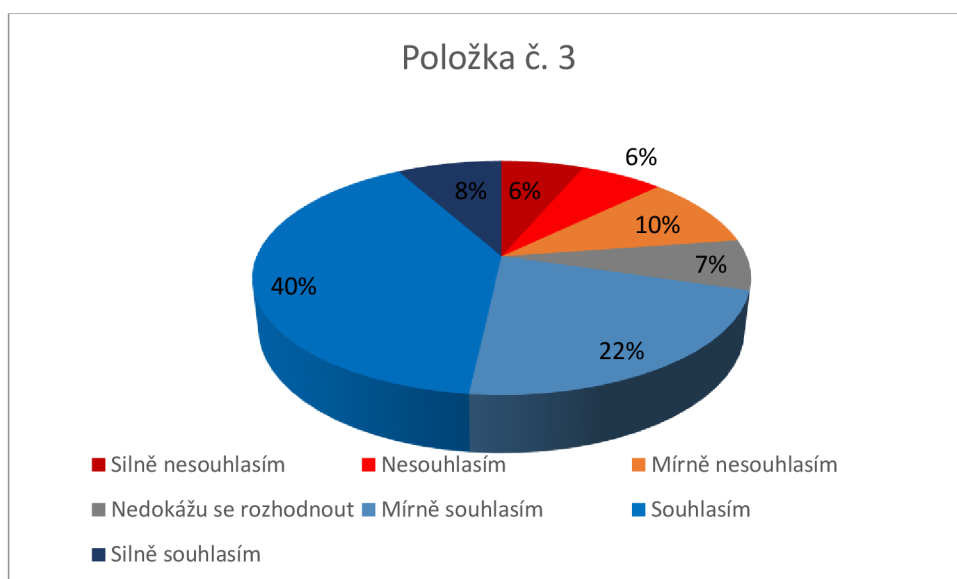
Graf 6: Položka č. 1 - Je přirozené, že se učitel dotýká žáka/studenta při výuce TV. (-)

Komentář: Z grafu vyplývá, že většina respondentů souhlasí s fyzickým kontaktem ze strany učitele směrem k žákům/studentům (59 %). Nezanedbatelné množství (33 %) však s takovými projevy nesouhlasí. 8 % respondentů se nedokázalo rozhodnout.

Položka č. 3 - Učitel TV využívá dotek jiného žáka/studenta k demonstraci (vysvětlení) cviku/pohybu. (-)

Graf 7: Položka č. 3 - Učitel TV využívá dotek jiného žáka/studenta k demonstraci (vysvětlení) cviku/pohybu. (-)

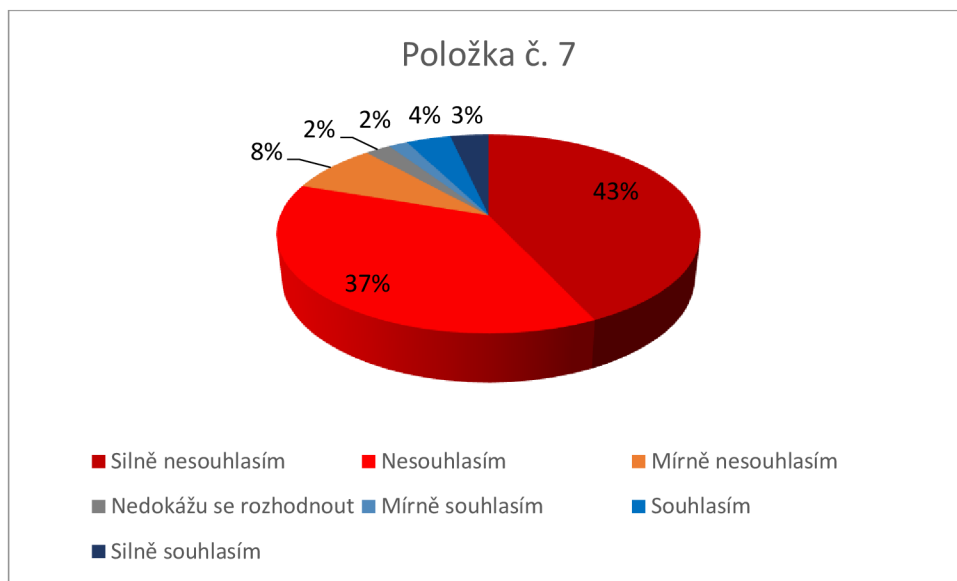

Komentář: Z následujících výsledků lze vyčíst, že až 71 % respondentů souhlasí se vzájemnými doteky mezi spolužáky v kontextu demonstrace cviku či pohybu. 22 % respondentů

nesouhlasí s doteky jiných žáků při demonstraci cviků v hodinách TV. 7 % respondentů se neumělo rozhodnout.

Položka č. 7 - Učitel TV využívá doteků k jiným účelům než instruktáži a zajištění bezpečnosti. (-)

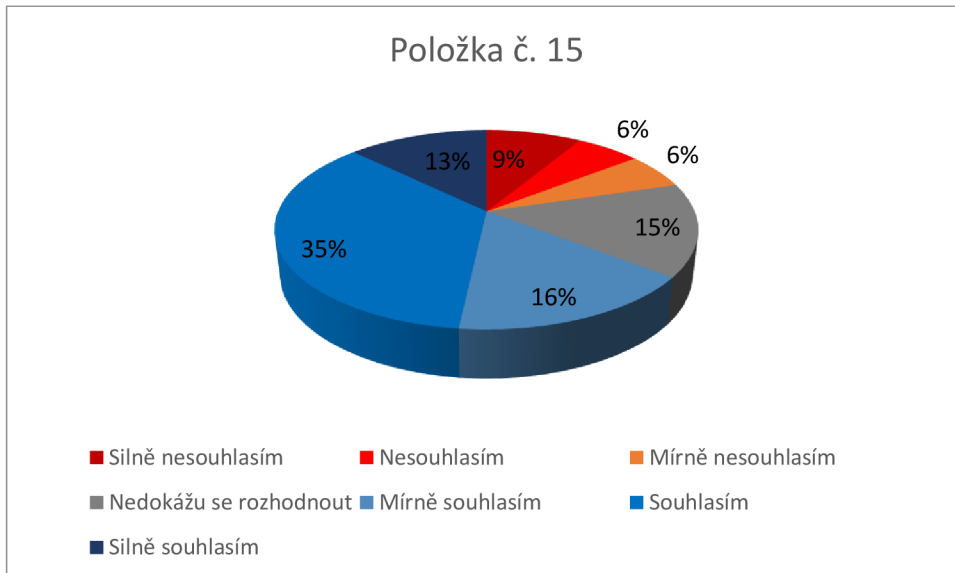
Graf 8: Položka č. 7 - Učitel TV využívá doteků k jiným účelům než instruktáži a zajištění bezpečnosti. (-)

Komentář: Plných 88 % respondentů vyjadřuje nesouhlas s použitím fyzických dotyků ze strany učitele k jinému účelu než v souvislosti s instruktáží nebo zajištěním bezpečnosti. Pouze 9 % respondentů s tímto vyjadřuje souhlas a 2 % se nedokázala rozhodnout.

Položka č. 15 - Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako nevhodné. (+)

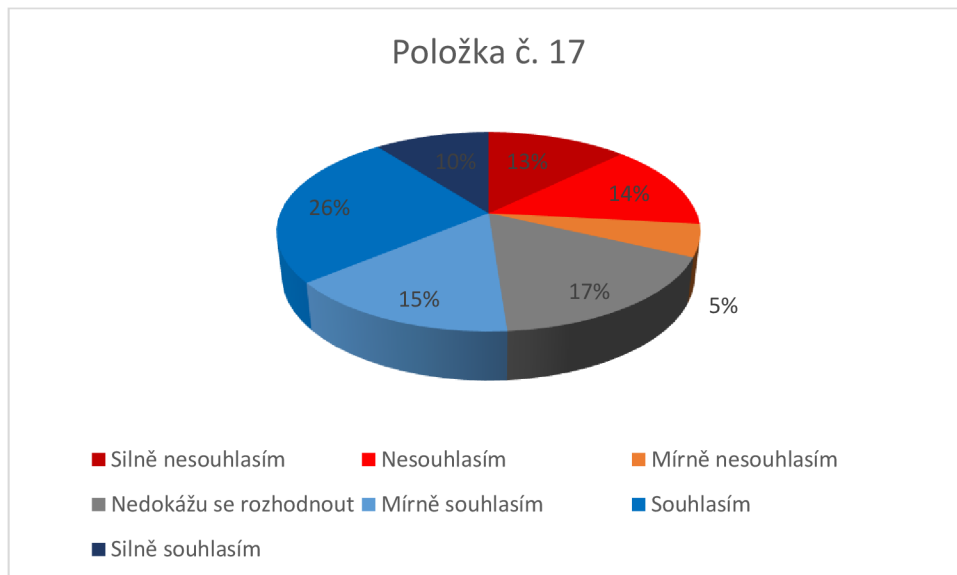
Graf 9: Položka č. 15 - Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako nevhodné. (+)

Komentář: Významná většina respondentů (64 %) se shoduje, že některé doteky směrem k učiteli mohou být vnímány jako nevhodné. Na druhou stranu 21 % respondentů si myslí, že doteky žáka nemohou být učitelem vnímány jako nevhodné. 15 % respondentů se nedokázalo v této položce rozhodnout.

Položka č. 17 - Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako sexuální. (+)

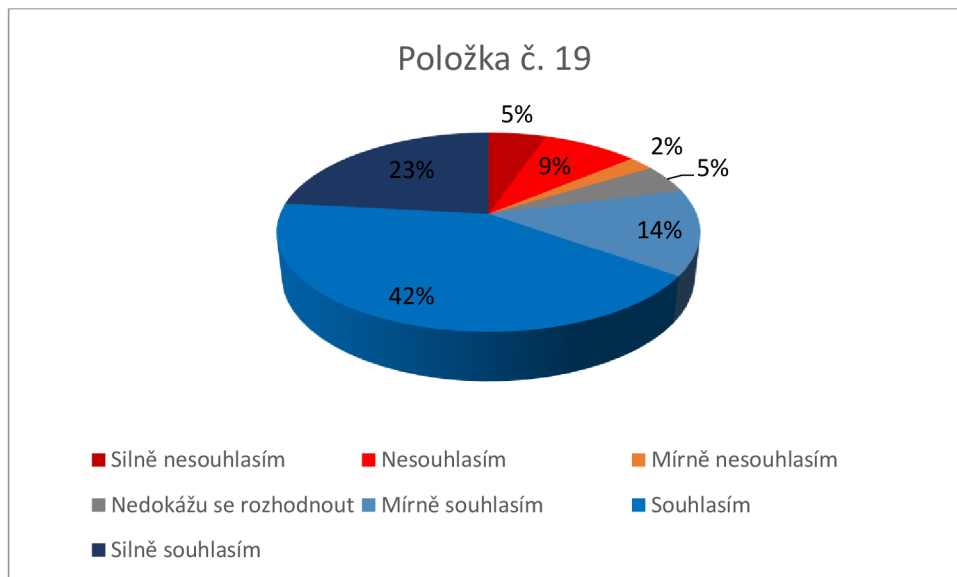
Graf 10: Položka č. 17 - Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako sexuální. (+)

Komentář: 51 % respondentů souhlasí s tím, že některé doteky ze strany žáka/studenta směrem k učiteli mohou být vnímány jako sexuální, opačný názor zastává 32 % respondentů. Zajímavé je, že poměrně velká skupina respondentů (17 %) se nedokázala rozhodnout.

Položka č. 19 - Některé doteky učitele TV mohou být vnímány žákem/studentem jako nevhodné. (+)

Graf 11: Položka č. 19 - Některé doteky učitele TV mohou být vnímány žákem/studentem jako nevhodné. (+)

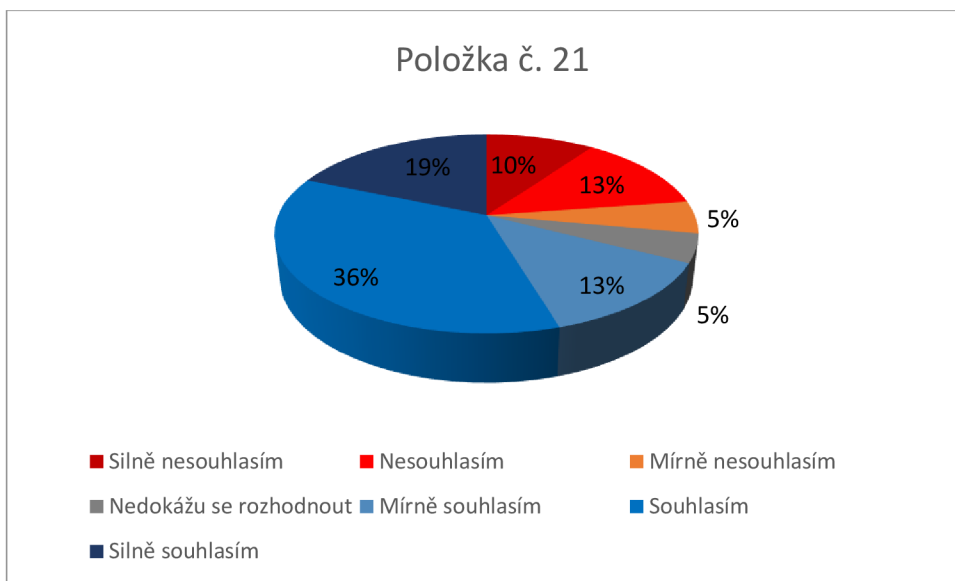

Komentář: Plných 79 % respondentů vyjadřuje souhlas s tvrzením, že některé doteky učitele mohou být vnímány žákem jako nevhodné. 16 % respondentů s tímto tvrzením nesouhlasí a 5 % z nich se neumí rozhodnout.

Položka č. 21 - Některé doteky učitele TV mohou být vnímány žákem/studentem sexuální.

(+)

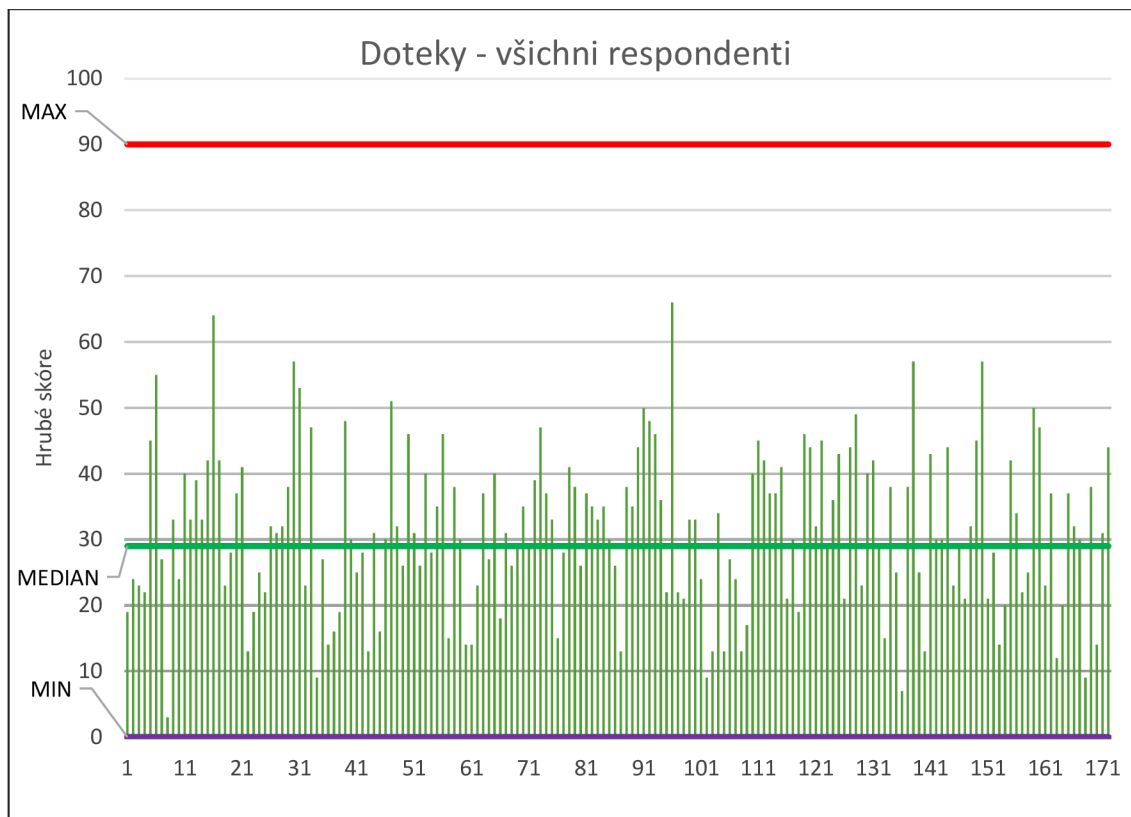
Graf 12: Položka č. 21 - Některé doteky učitele TV mohou být vnímány žákem/studentem sexuální. (+)

Komentář: Větší část respondentů (68 %) souhlasí s tvrzením, že některé doteky ze strany učitele mohou být vnímány za sexuální. 28 % respondentů s tímto tvrzením nesouhlasí. Pouze 5 % respondentů se nedokázalo rozhodnout.

Doteky – hrubé skóre všech respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Graf 13: Doteky – hrubé skóre všech respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Komentář: V následujícím sloupcovém grafu je vidět hrubé skóre všech respondentů ve sledované oblasti Doteky. Na ose x jsou zobrazeni jednotliví respondenti, na ose y jejich hrubé skóre.

Minimální počet bodů, které mohli respondenti získat, činil 0 bodů, maximální počet pak činil 90 bodů. Tyto hranice jsou v grafu barevně zvýrazněny, stejně jako hodnota mediánu, který nabývá hodnoty 29 bodů. V závislosti na počtu bodů lze výsledek interpretovat tak, že čím vyšší je počet získaných bodů, tím je respondent ve svém přístupu rizikovější, tedy je pro něj vyšší míra rizika přijatelná. Naopak nižší hodnota znamená, že respondent je v oblasti doteků obezřetnější, má nižší toleranci k výskytu daných jevů. Vnímá různé aspekty důvodů vzájemného doteku učitele a žáka. Celkový výsledek je z tohoto pohledu uspokojivý, neboť medián vzorku nabývá hodnoty 29, což je přibližně ve třetině uvedeného intervalu a žáci tak nevykazují vysokou míru rizika.

5.2 Slova

Dílčí cíl č. 2:

Zjistit, jaký přístup zaujímají žáci středních škol v hodinách tělesné výchovy k projevům sexuality v oblasti verbální komunikace (Slova).

Výzkumná otázka č. 2:

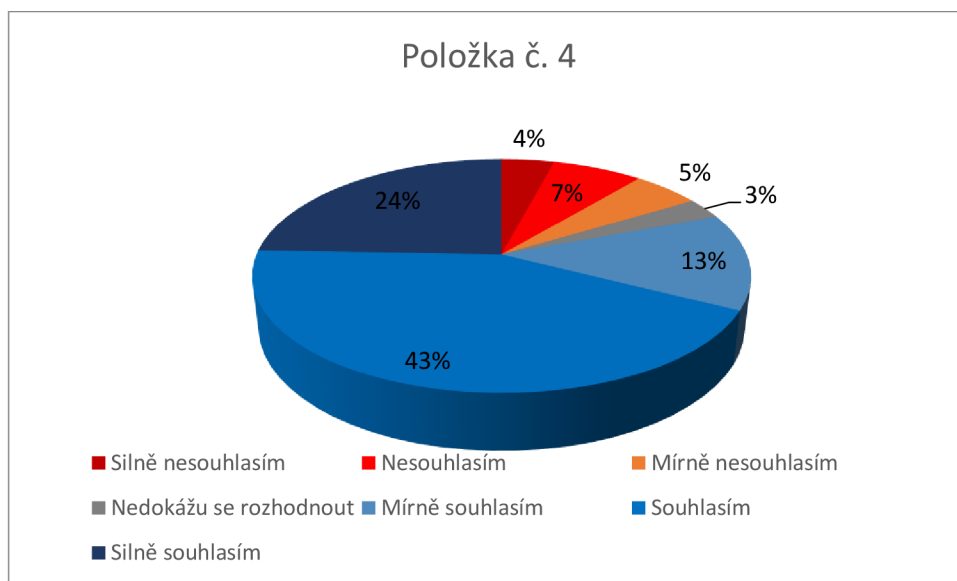
Jak vnímají žáci středních škol ve Zlínském kraji verbální projevy v hodinách tělesné výchovy ve vztahu k projevům sexuality?

Verbální komunikace, potažmo slova, patří k základním mezilidským interakcím. Od toho, s kým hovoříme se odvíjí i způsob, jak se vyjadřujeme. Se staršími či autoritami je zvykem si vykat a používat spíše spisovný jazyk, zatímco s vrstevníky nebo kamarády je běžné tykání a používání spíše hovorových výrazů. Při zjišťování přístupu respondentů ke slovním projevům v tělesné výchově nás zajímal jejich pohled na určité otázky v oblasti komunikace mezi učitelem a žákem/studentem.

Této oblasti byly v dotazníku věnovány položky č. 4, 27, 29, 30, 34, a 38 jako kladné, položky č. 22, 23, 24, 25, 26, 28, 31, 32, 33, 35, 36 jako záporné. Hrubé skóre respondenta mohlo nabývat hodnot od 0 do 102 bodů.

Položka č. 4 - Učitel TV se ptá žáka/studenta na možnost použití doteku při instruktáži a zajištění bezpečnosti. (+)

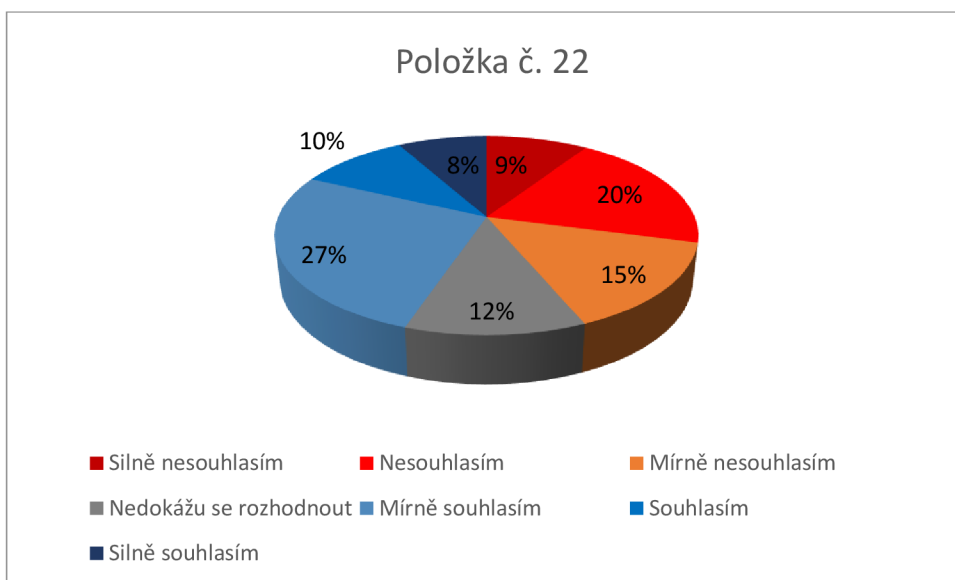
Graf 14: Položka č. 4 - Učitel TV se ptá žáka/studenta na možnost použití doteku při instruktáži a zajištění bezpečnosti. (+)

Komentář: 71 % respondentů vyjadřuje souhlas s tvrzením, že se učitel dotáže žáka na možnost použití fyzického doteku při instruktáži a zajištění bezpečnosti předem. Pouze 16 % respondentů s tvrzením nesouhlasí a jen 3 % se nedokázala zaujmout kladné nebo záporné stanovisko.

Položka č. 22 - Učitel TV oslovuje žáka/studenta zdobnělinami. (-)

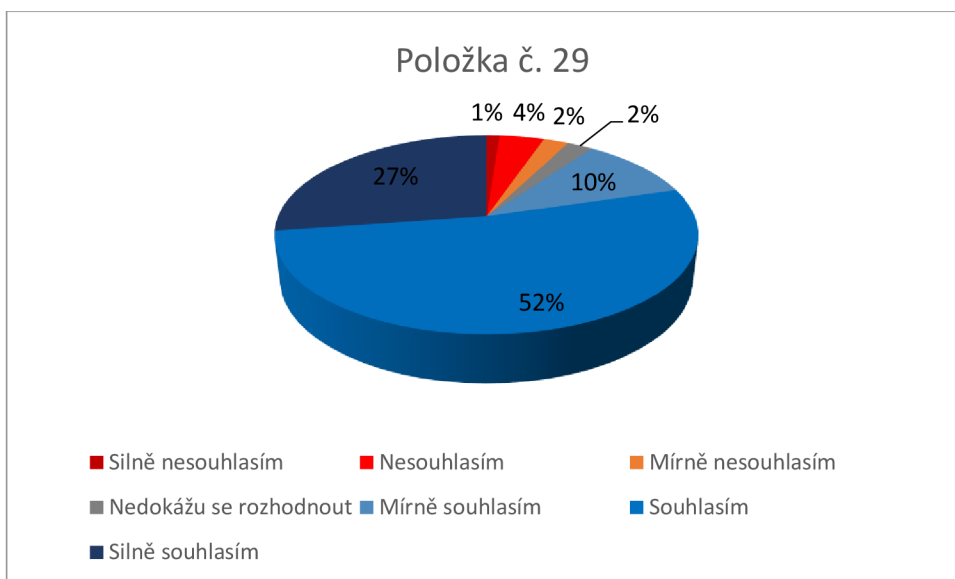
Graf 15: Položka č. 22 - Učitel TV oslovuje žáka/studenta zdobnělinami. (-)

Komentář: Poměr respondentů, kteří s tvrzením souhlasí (45 %) je velmi blízký poměru těch, kteří nesouhlasí (44 %). Lze spekulovat o tom, že rozmanitost odpovědí může být podmíněna i tím, zda by se jednalo o zdobněliny křestního jména, které by nemusely být chápány negativně, nebo o zdobněliny jiných slov. Také velký počet nerozhodnutých respondentů (12 %) ukazuje na možný dvojí náhled na tuto skutečnost.

Položka č. 29 - Učitel TV žákům/studentům tyká. (+)

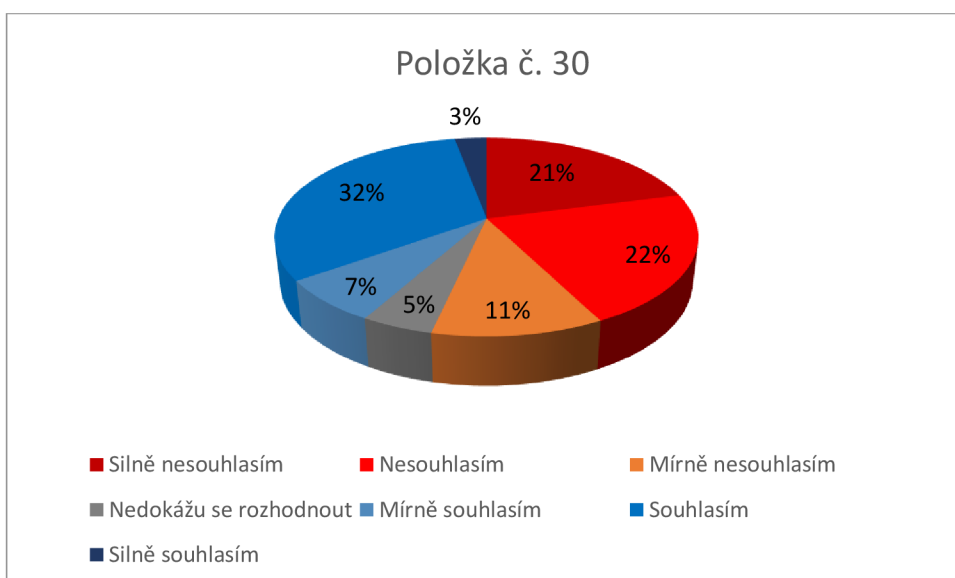
Graf 16: Položka č. 29 - Učitel TV žákům/studentům tyká. (+)

Komentář: 90 % respondentů souhlasí s tím, že jim učitele TV tyká, pouhých 8 % s tímto nesouhlasí a 2 % se neumí rozhodnout. Odpovědi svědčí o zaběhlé praxi na českých školách, žáci jsou na toto zvyklí z hodin TV a v drtivé většině toto nevnímají jako problém.

Položka č. 30 - Učitel TV žákům/studentům vyká. (+)

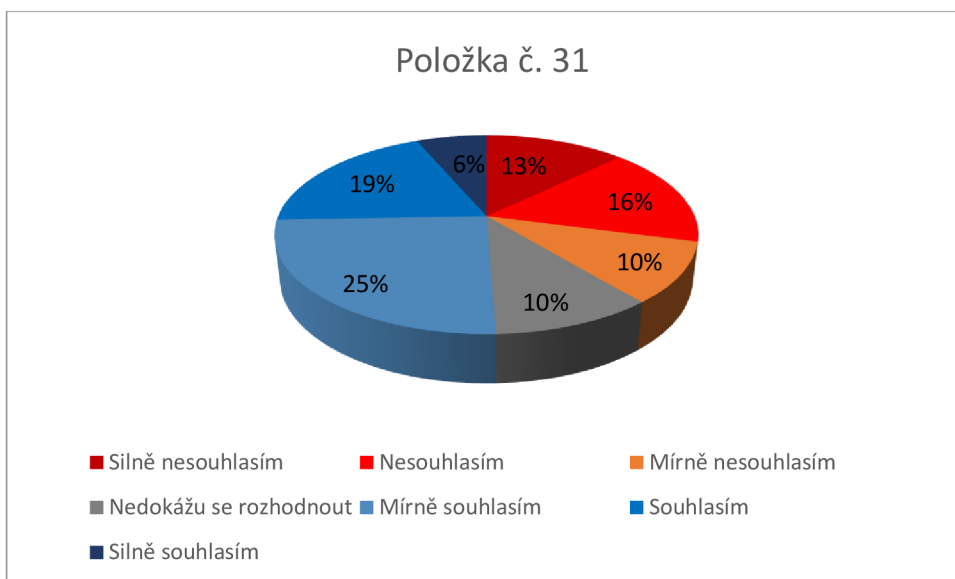
Graf 17: Položka č. 30 - Učitel TV žákům/studentům vyká. (+)

Komentář: Přestože 54 % respondentů nesouhlasí s tímto tvrzením, je zde velká skupina (42 %) respondentů, kteří by vykáání ze strany učitele TV uvítalo. 5 % respondentů se neumí rozhodnout.

Položka č. 31 - Učitel TV oslovuje žáka/studenta přezdívkami. (-)

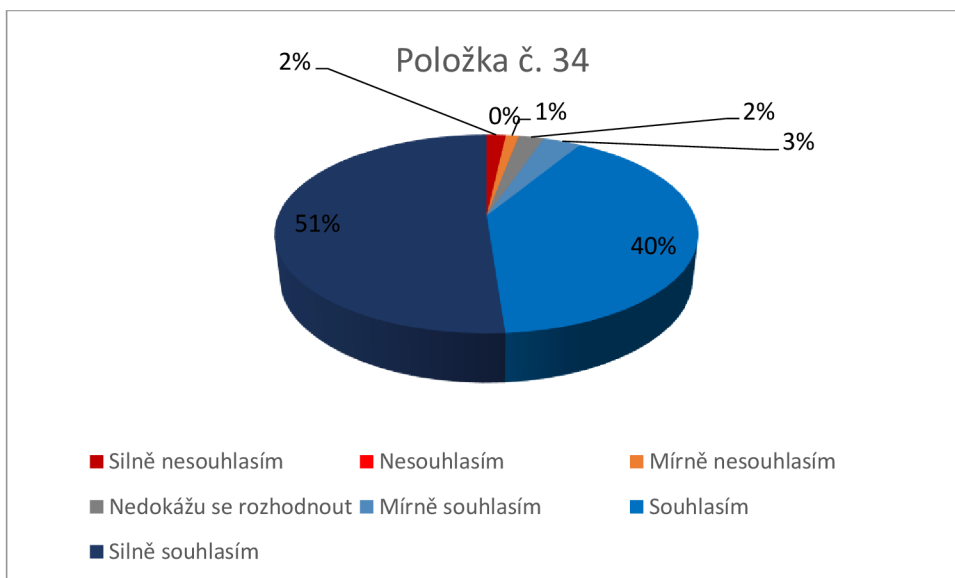
Graf 18: Položka č. 31 - Učitel TV oslovuje žáka/studenta přezdívkami. (-)

Komentář: Polovina respondentů s oslovováním žáků/studentů přezdívkami ze strany učitele souhlasí. Dalo by se asi předpokládat, že ti, kteří s tvrzením souhlasili, tak měli na mysli přezdívky od jména či příjmení, nikoliv přezdívky posměšné či vulgární.

Položka č. 34 - Žák/student učiteli TV vyká. (+)

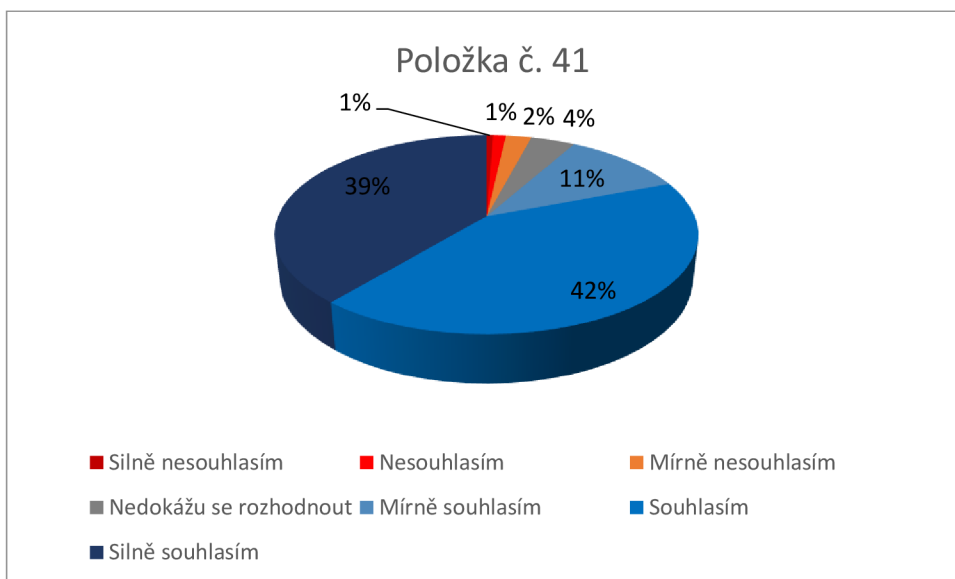
Graf 19: Položka č. 34 - Žák/student učiteli TV vyká. (+)

Komentář: Podobně jako tomu bylo v opačném případě, kdy byla zjevná shoda při tykání učitele žákům, je shoda ještě výraznější, kdy téměř jednohlasně respondenti odsouhlasili vykání učiteli z pozice žáka/studenta.

Položka č. 41 - Žák/student má důrazně odmítnout (říct NE) chování učitele TV, které se mu nelíbí. (+)

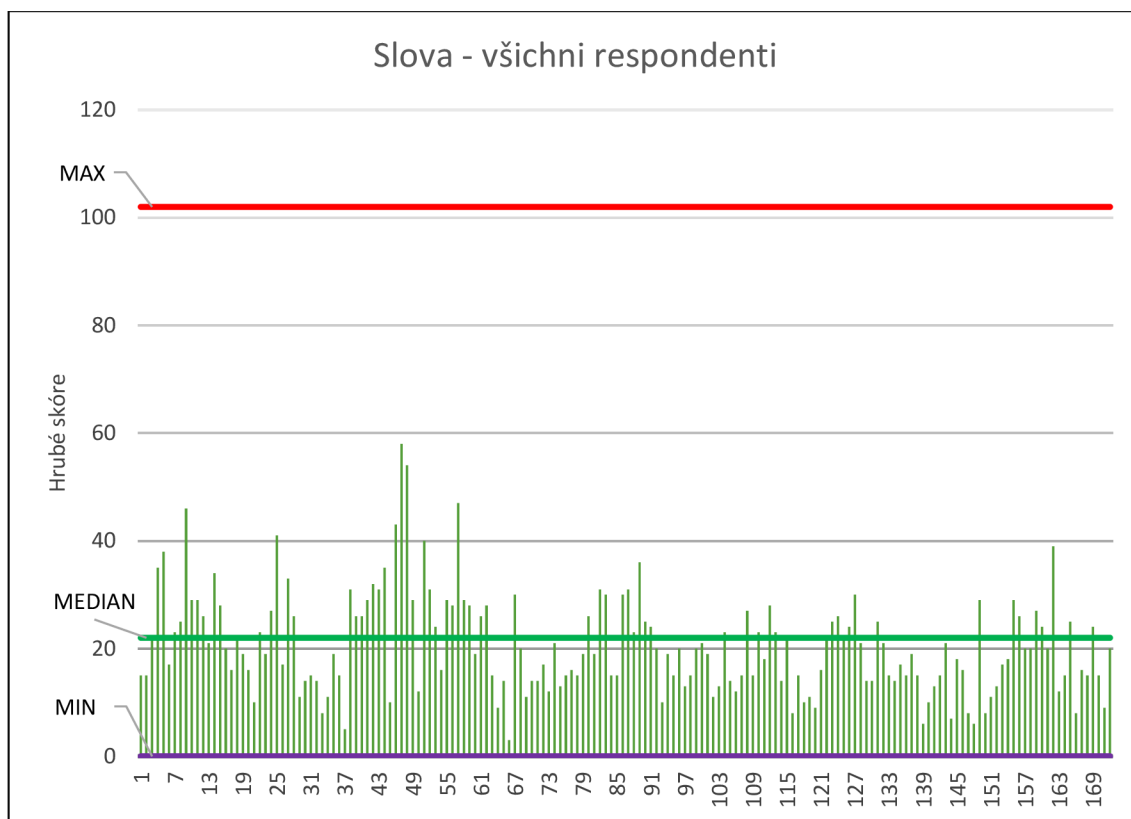
Graf 20: Položka č. 41 - Žák/student má důrazně odmítnout (říct NE) chování učitele TV, které se mu nelíbí. (+)

Komentář: Na základě shromážděných odpovědí by se dalo téměř s jistotou předpokládat, že žáci/studenti znají hranice přiměřeného chování a v případě jejich překročení by se i autoritě v podobě učitele ohradili.

Slova – hrubé skóre všech respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Graf 21: Slova – hrubé skóre všech respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Komentář: V následujícím sloupcovém grafu je vidět hrubé skóre všech respondentů ve sledované oblasti Slova.

Minimální počet bodů, které mohli respondenti získat, činil 0 bodů, maximální počet pak činil 102 bodů. Tyto hranice jsou v grafu barevně zvýrazněny, stejně jako hodnota mediánu, který nabývá hodnoty 22 bodů. V závislosti na počtu bodů lze výsledek interpretovat tak, že čím vyšší je počet získaných bodů, tím je respondent v přístupu slovních projevů spojených s projevy sexuality tolerantnější, tedy vnímá různé slovní projevy ve vztahu učitele a žáka jako přirozené. Naopak nižší hodnota znamená, že respondent v oblasti Slova vykazuje vyšší míru bezpečí a je k slovním projevům obezřetnější.

Celkový výsledek značí, že komunikace mezi vyučujícím TV a žákem by podle respondentů měla probíhat na profesionální úrovni a jsou velmi málo tolerantní k nevhodným slovním projevům.

5.3 Postup/Způsob

Dílčí cíl č. 3:

Zjistit, jaký přístup zaujímají žáci středních škol v hodinách tělesné výchovy k projevům sexuality v oblasti postupů a používaných způsobů v tělesné výchově (Postup/Způsob).

Výzkumná otázka č. 3:

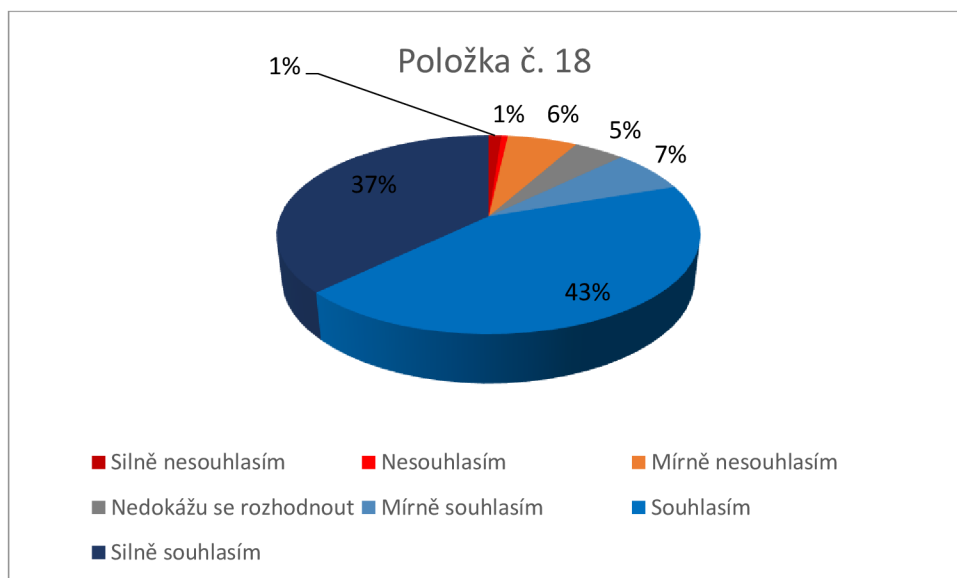
Jak vnímají žáci středních škol ve Zlínském kraji způsoby a používané postupy v hodinách tělesné výchovy ve vztahu k projevům sexuality?

Každý učitel má svůj osobitý styl vedení výuky, který se může během jeho kariéry různě měnit. V souvislosti s tím, bude mít také své názory ohledně využívaných postupů a metod na základě jejich efektivity. V následující oblasti je předmětem zkoumání to, na kolik přijdou respondentům vypsané postupy/způsoby přiměřené v hodinách tělesné výchovy.

Této oblasti byly v dotazníku věnovány položky č. 5, 14, 18, 49, 50, 55, 61, 62, 63 a 64 jako kladné, položky č. 13, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 53 a 54 jako záporné. Hrubé skóre respondenta mohlo nabývat hodnot od 0 do 126 bodů.

Položka č. 18 - Učitel může vést hodinu TV bez doteku žáka/studenta. (+)

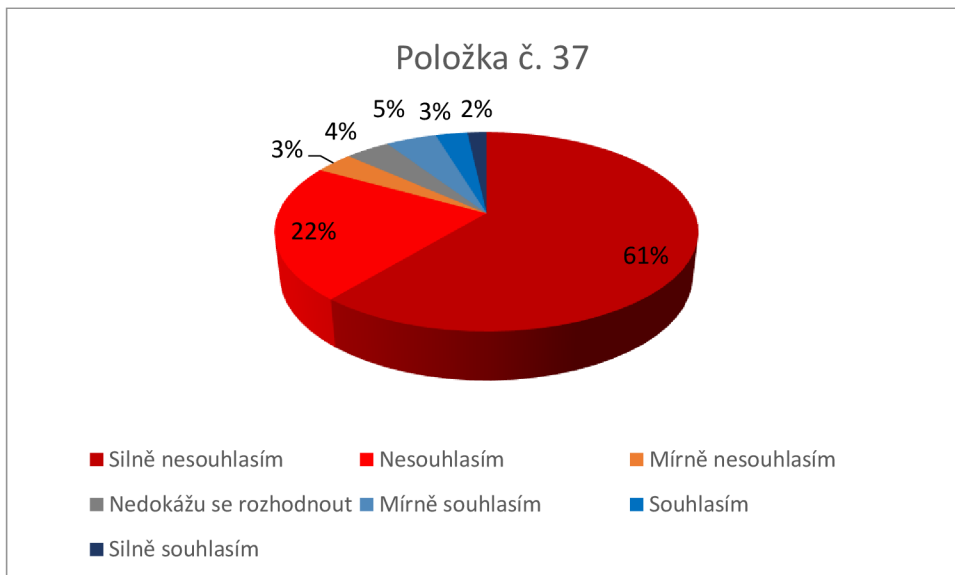
Graf 22: Položka č. 18 - Učitel může vést hodinu TV bez doteku žáka/studenta. (+)

Komentář: Drtivá většina respondentů (87 %) souhlasí s tím, že hodina tělesné výchovy se dá vést vyučujícím bez jakéhokoliv fyzického kontaktu se žáky/studenty. Pouhých 8 % respondentů s tvrzením nesouhlasí a 5 % se nedokázalo rozhodnout.

Položka č. 37 – Z výrazu tváře učitele TV je patrné svádění žáků/studentů (např. pomrkává, lascivně se usmívá). (-)

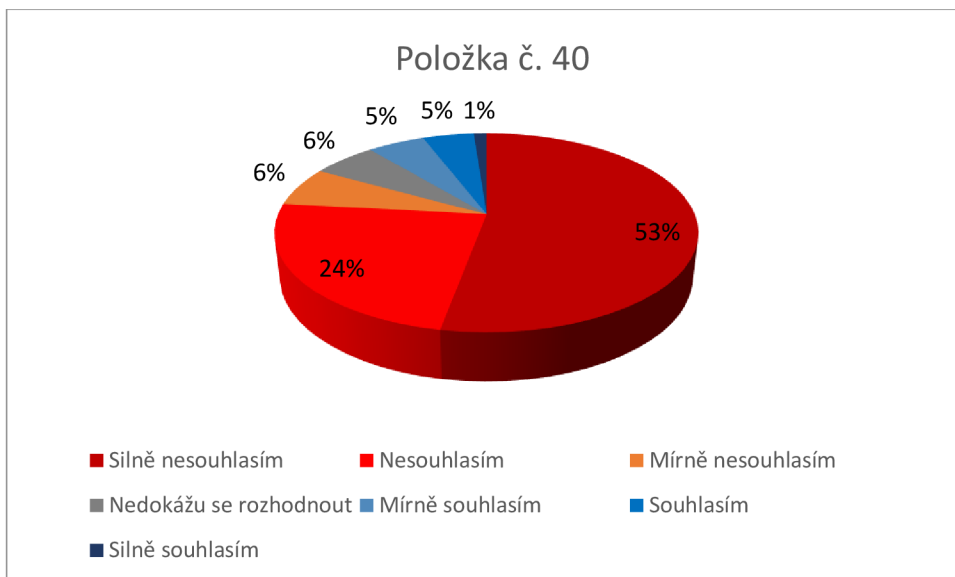
Graf 23: Položka č. 37 - Z výrazu tváře učitele TV je patrné svádění žáků/studentů (např. pomrkává, lascivně se usmívá). (-)

Komentář: 86 % respondentů nesouhlasí s tvrzením, že z výrazu tváře učitele TV je patrné svádění žáků, nicméně 10 % z nich si myslí opak. 4 % respondentů se neuměla rozhodnout. Výsledek je možné interpretovat tak, že drtivá většina vyučujících TV nepoužívá takové způsoby vyjadřování a žáci se s nimi příliš nese setkávají.

Položka č. 40 - Učitel TV vstupuje do intimní zóny žáka/studenta. (-)

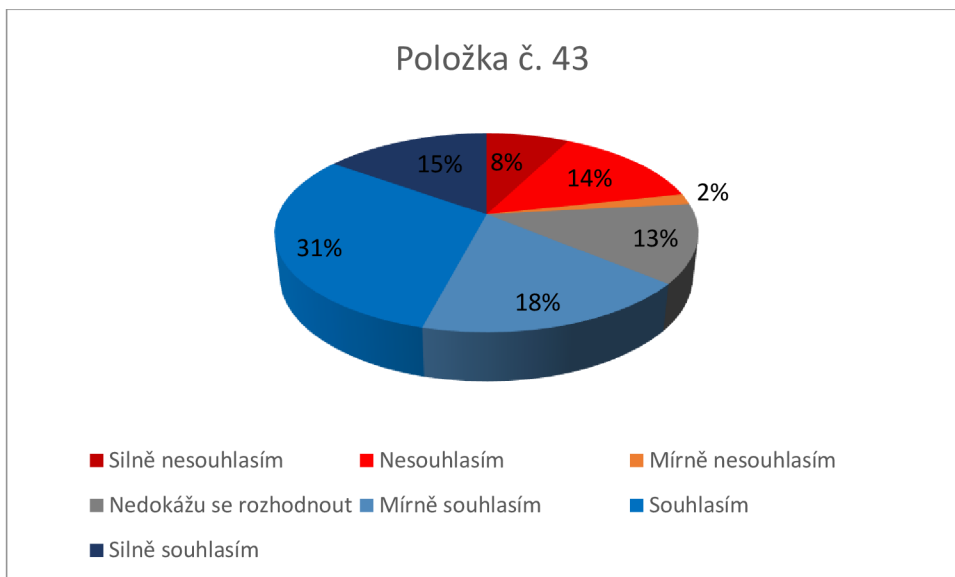
Graf 24: Položka č. 40 - Učitel TV vstupuje do intimní zóny žáka/studenta. (-)

Komentář: 83 % respondentů nesouhlasí s tím, že učitel vstupuje do intimní zóny žáka, 11 % s tímto tvrzením souhlasí a 6 % se neumí rozhodnout. Je zajímavé, že i když se v první oblasti (doteky) respondenti vyjádřili tak, že doteky za účelem demonstrace pohybového úkolu či poskytnutí dopomoci/záchrany učitelem jsou v pořádku, tak nyní s jeho vstupem do intimní zóny žáků nesouhlasí. Při poskytování záchrany či demonstraci pohybového úkolu však k tomu dojít bezesporu může. I tento výsledek poukazuje na skutečnost, že závisí na okolnostech a důvodech případného narušení osobní zóny žáka.

Položka č. 43 - Muži učitelé TV se jinak chovají k chlapcům než k dívkám. (-)

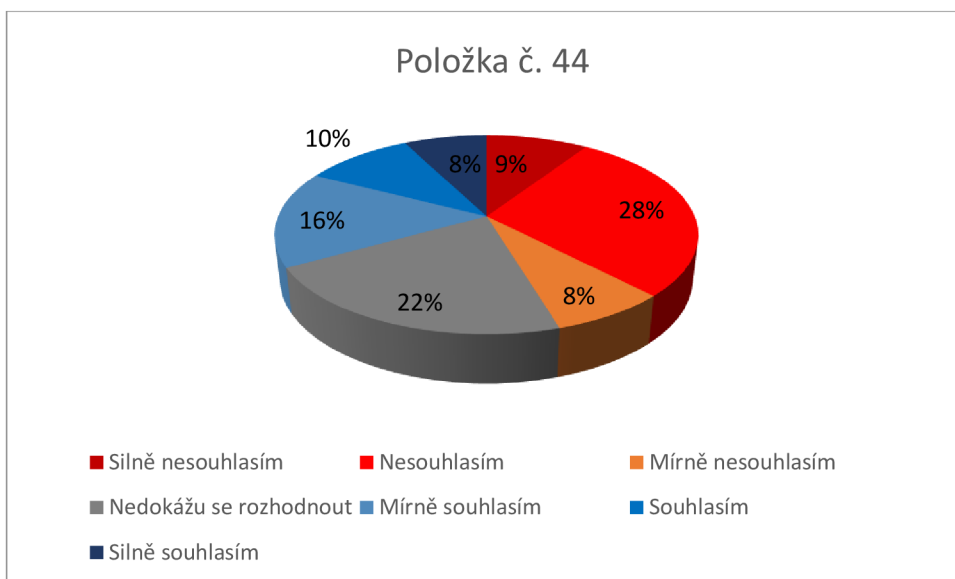
Graf 25: Položka č. 43 - Muži učitelé TV se jinak chovají k chlapcům než k dívkám. (-)

Komentář: Většina respondentů (64 %) souhlasí s tvrzením, že muži – učitelé TV se chovají jinak k chlapcům než k dívkám. 24 % respondentů s tímto tvrzením nesouhlasí a 13 % neumí tuto skutečnost posoudit. Nadpoloviční počet souhlasných hlasů naznačuje, že ve školství panuje genderová diferenciacce ze strany mužů učitelů, kteří se chovají odlišně k chlapcům a dívkám.

Položka č. 44 - Ženy učitelky TV se jinak chovají k chlapcům než k dívkám. (-)

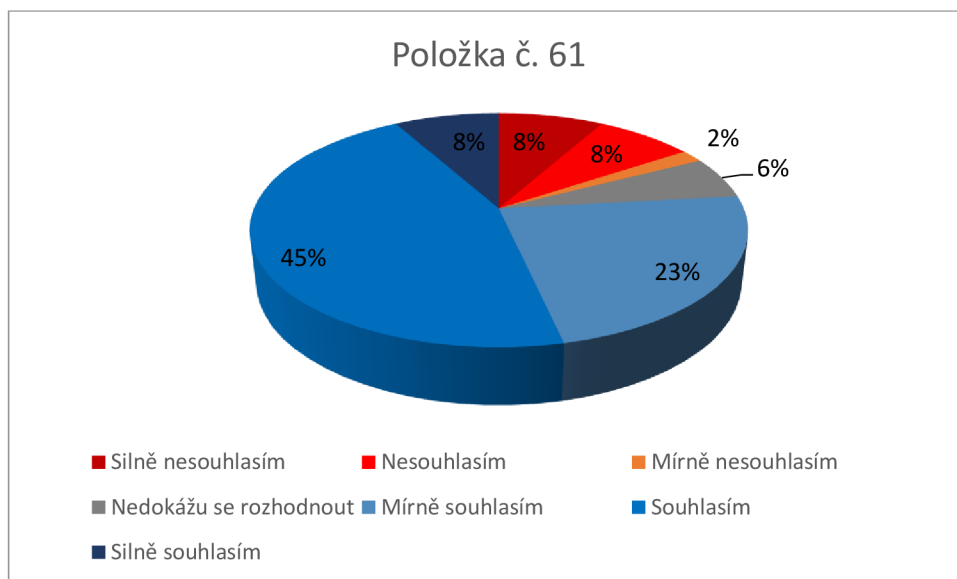
Graf 26: Položka č. 44 - Ženy učitelky TV se jinak chovají k chlapcům než k dívkám. (-)

Komentář: S tvrzením, že se ženy – učitelky TV chovají jinak k chlapcům než dívkám, nesouhlasí 45 % respondentů, souhlasí pouze 34 % respondentů, což je téměř opačný výsledek než u předchozí položky. Velká skupina respondentů (22 %) neuměla vyjádřit svůj přístup.

Položka č. 61 - Učitel TV může být neprávem obviněn z nevhodného chování. (+)

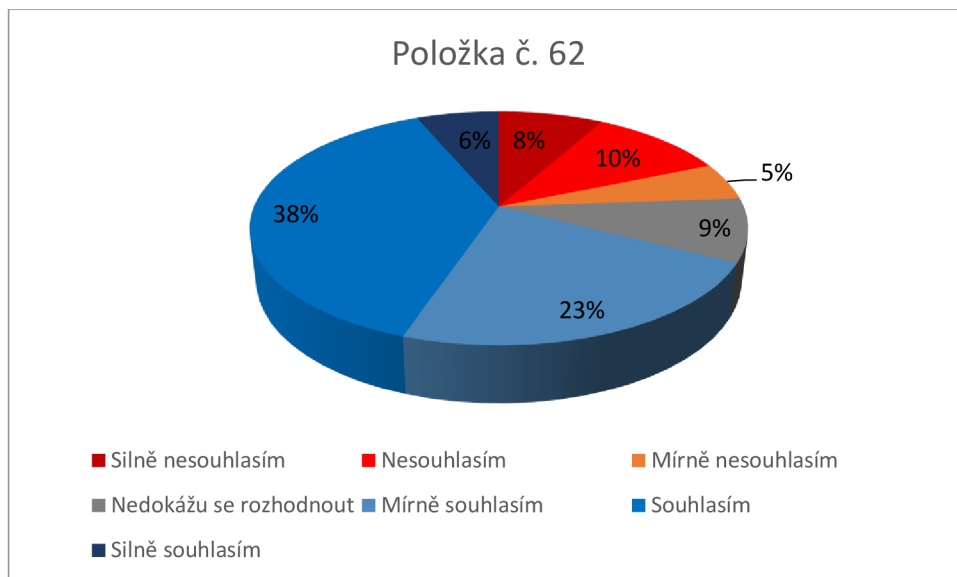
Graf 27: Položka č. 61 - Učitel TV může být neprávem obviněn z nevhodného chování. (+)

Komentář: 76 % respondentů je toho názoru, že může dojít k neoprávněnému obvinění učitele TV z nevhodného chování. Pouze 18 % respondentů si myslí, že k tomu dojít nemůže. 6 % respondentů se nedokázalo rozhodnout. Řada žáků si tak uvědomuje, že může dojít k nepochopení, nešťastnému vyhodnocení některé situace či naprosto smyšlené situaci za účelem poškození učitele.

Položka č. 62 - Žák/student může být neprávem obviněn z nevhodného chování. (+)

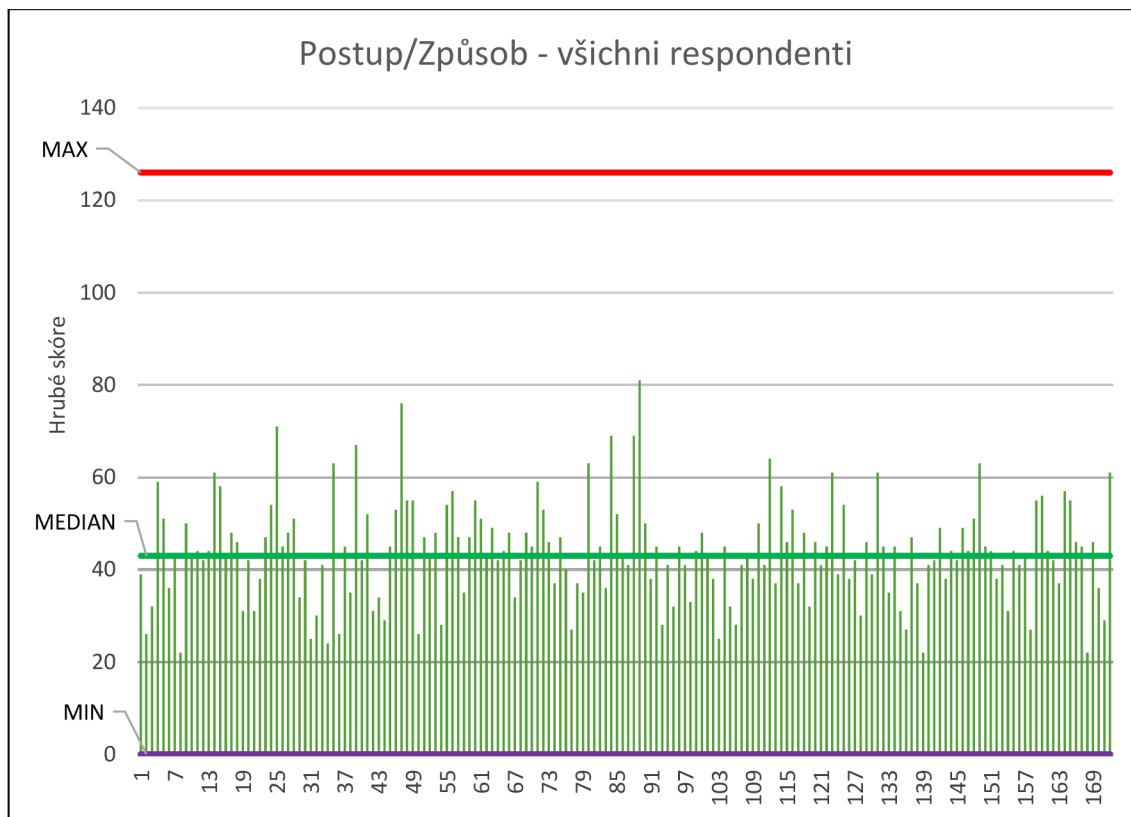
Graf 28: Položka č. 62 - Žák/student může být neprávem obviněn z nevhodného chování. (+)

Komentář: Podobně vnímají žáci i situaci, kdy může být z nevhodného chování obviněn žák. 67 % respondentů souhlasí s tímto tvrzením, 23 % nesouhlasí a 9 % se neumí rozhodnout.

Postup/způsob – hrubé skóre všech respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Graf 29: Postup/způsob – hrubé skóre všech respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Komentář: V následujícím sloupcovém grafu lze vypočítat hrubé skóre všech respondentů ve sledované oblasti Postup/Způsob.

Minimální počet bodů, které mohli respondenti získat, činil 0 bodů, maximální počet pak činil 126 bodů. Tyto hranice jsou v grafu barevně zvýrazněny, stejně jako hodnota mediánu, který nabývá hodnoty 43 bodů. V závislosti na počtu bodů lze výsledek interpretovat tak, že čím vyšší je počet získaných bodů, tím je respondent v oblasti Postup/Způsob tolerantnější vůči vyšší míře rizika a vnímá téměř všechny učitelovy postupy/způsoby ve výuce jako adekvátní. Naopak nižší hodnota znamená, že je ve vnímání postupů/způsobů jako projevů sexuality opatrnější a rozlišuje jejich přiměřenost.

Ani v tomto případě celkový výsledek nevykazuje zvýšenou míru rizika. Z výsledků některých položek vyplývá vliv pohlaví učitele TV na vnímání zvolených postupů/způsobů.

5.4 Gender

Dílčí cíl č. 4:

Zjistit, jaký přístup zaujímají žáci středních škol v hodinách tělesné výchovy k projevům sexuality v oblasti genderové rozmanitosti (Gender).

Výzkumná otázka č. 4:

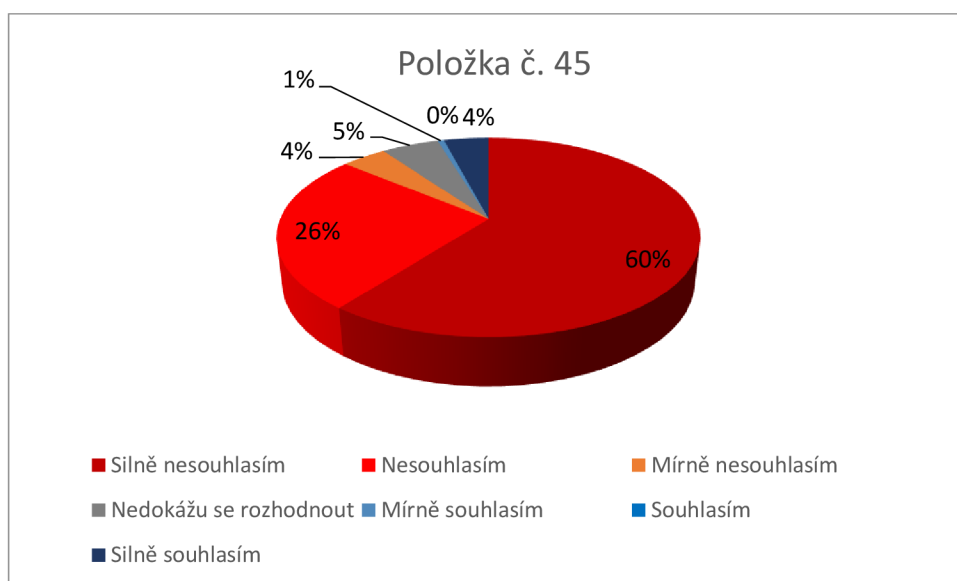
Jaký přístup zaujímají žáci středních škol ve Zlínském kraji v oblasti LGBTQ+ v hodinách tělesné výchovy?

Genderové rozdíly jsou v dnešní době akcentovány více než kdy dřív. Velký důraz je kladen na respektování individuálních pocitů každého jedince i přesto, že pro někoho mohou být nepochopitelné. Oprávněný respekt k těmto žákům, kteří se odklání od normy, zároveň spojený s jejich integrací mezi ostatní žáky může být zejména v tělesné výchově obtížným úkolem. Od druhého stupně základních škol je totiž uplatňována diferencovaná tělesná výchova zvláště pro chlapce a zvláště pro dívky. Existují případy, kdy se jedinec narodil jako biologický muž, ale nyní se identifikuje jako žena a najednou nám vzniká problém s jeho zařazením. Názory na toleranci jedinců z LGBTQ+ v tělesné výchově představím v následující části práce.

Této oblasti byly v dotazníku věnovány položky č. 47, 48 a 50 jako kladné, položky č. 45 a 46 jako záporné. Hrubé skóre respondenta mohlo nabývat hodnot od 0 do 30 bodů.

Položka č. 45 - LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být eliminováni. (-)

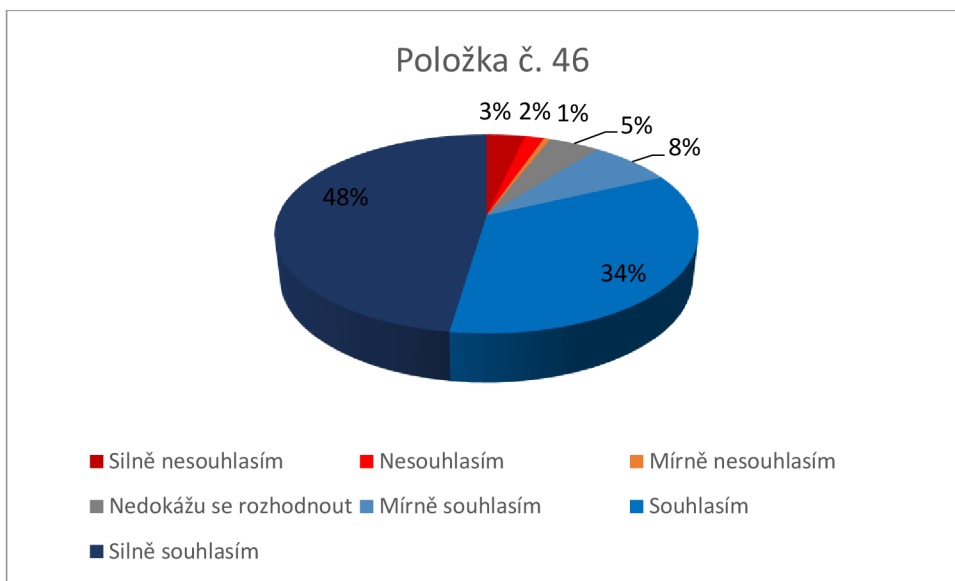
Graf 30: Položka č. 45 - LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být eliminováni. (-)

Komentář: S eliminací LGBTQ+ komunity nesouhlasí celých 90 % respondentů, pouze 5 % z nich souhlasí a dalších 5 % se neumí rozhodnout. Výsledek ukazuje, že LGBTQ+ jedinci mají v tělesné výchově své místo a mělo by se pracovat na jejich integraci.

Položka č. 46 - LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být tolerováni. (-)

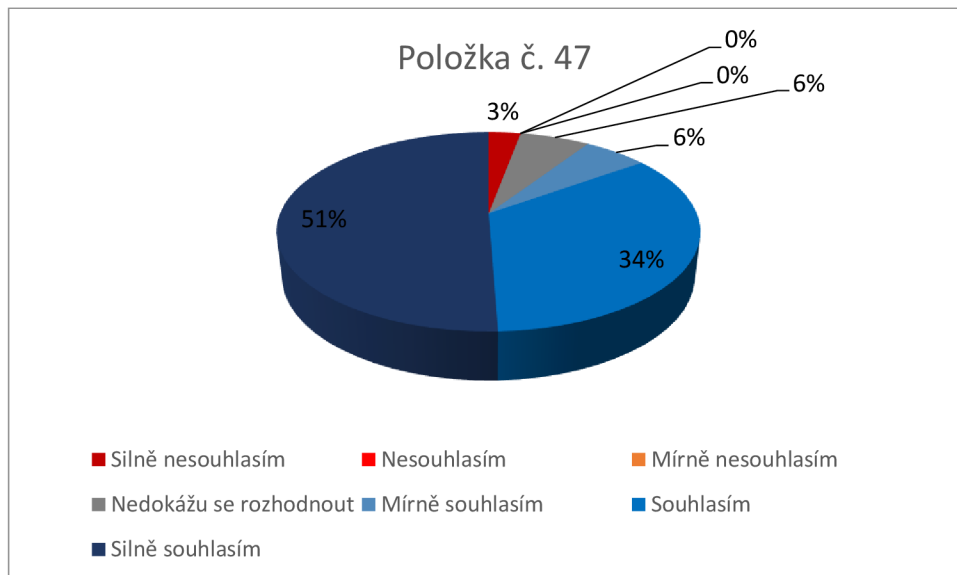
Graf 31: Položka č. 46 - LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být tolerováni. (-)

Komentář: Drtivá většina respondentů (90 %) zastává názor LGBTQ+ jedinci by měli být v hodinách TV tolerováni. Pouhých 5 % s tímto tvrzením nesouhlasí a 5 % se neumělo k tvrzení vyjádřit.

Položka č. 47 - LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být respektováni. (+)

Graf 32: Položka č. 47 - LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být respektováni. (+)

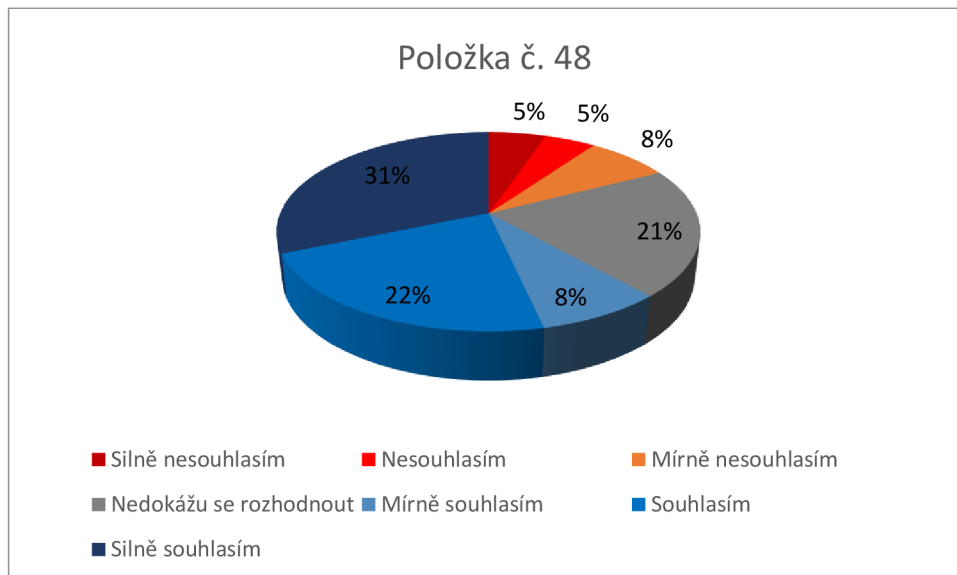

Komentář: Téměř všichni respondenti (91 %) se vyjadřují souhlas s prokazováním respektu jedincům LGBTQ+ v tělesné výchově. S tvrzením nesouhlasí pouze 3 % respondentů a 6 % se neumí rozhodnout.

Výsledky obou posledních položek potvrzují vysokou míru tolerance a respektu našich žáků (maturantů) ve vztahu k LGBTQ+ jedincům.

Položka č. 48 - LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být podporováni. (+)

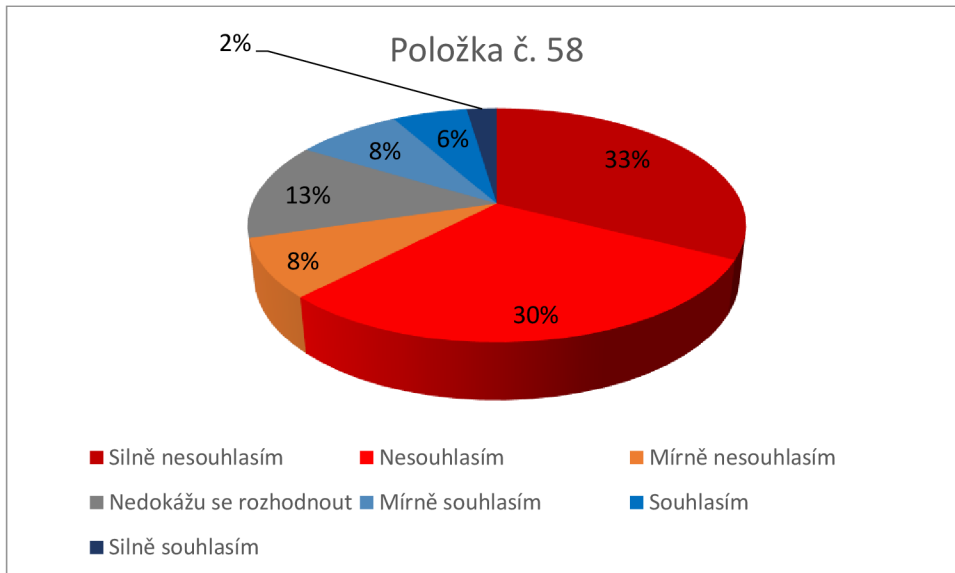
Graf 33: Položka č. 48 - LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být podporováni. (+)

Komentář: Odpovědi v otázce podpory LGBTQ+ nejsou tak jednoznačné jako v předchozích případech. I přesto, že se shodla více než polovina odpovídajících (61 %), tak velké procento tento názor nezastává (18 %) nebo ji nedovede vyhodnotit (21 %). Lze tedy dovést, že by tato skupina neměla být více podporována ve srovnání s ostatními žáky a že je důležitá rovnost v přístupu ke všem žákům bez ohledu na jejich sexuální orientaci.

Položka č. 49 - Učitel TV s žáky/studenty mluví o tématech spjatých s LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer). (+)

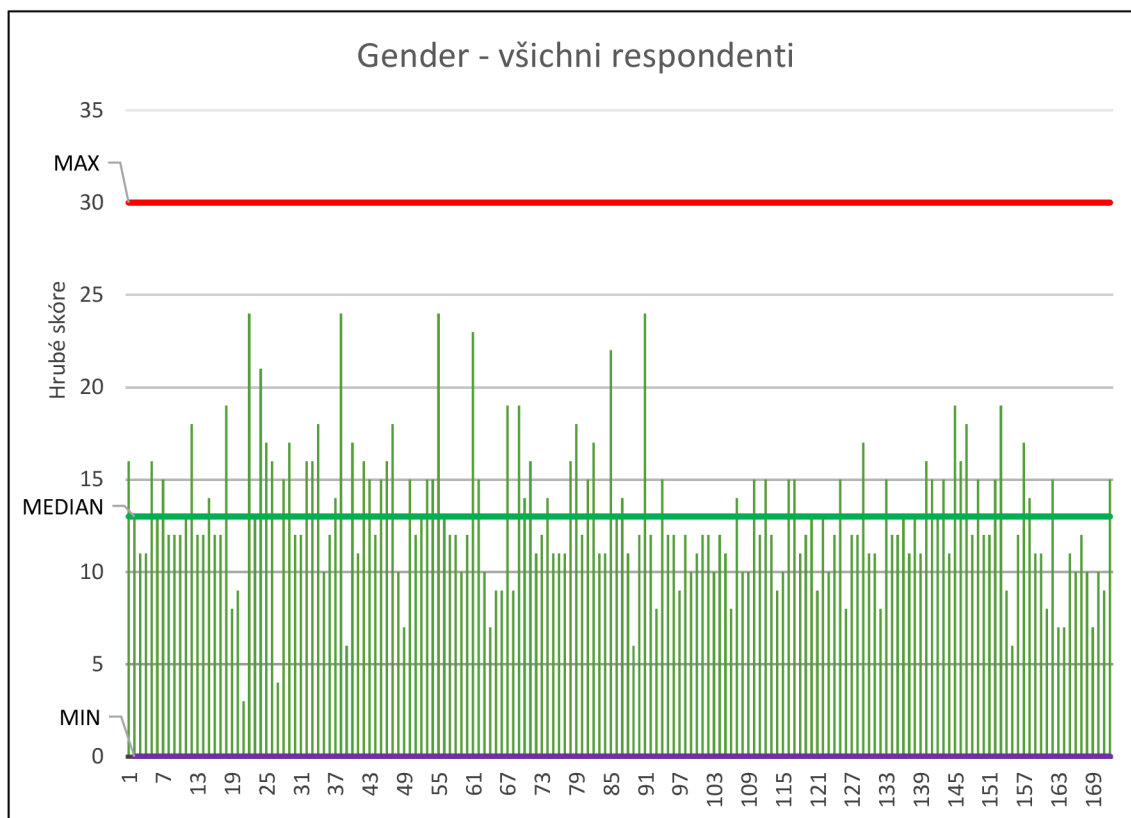
Graf 34: Položka č. 49 - Učitel TV s žáky/studenty mluví o tématech spjatých s LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer). (+)

Komentář: Ačkoliv je problematika LGBTQ+ aktuální, může být pro někoho její pochopení obtížné. Výsledek nám napovídá, že její probírání do tělesné výchovy spíše nepatří. Tento názor zastává 71 % respondentů, 16 % respondentů se domnívá, že je třeba toto téma probírat v hodinách TV a 13 % se nedokázalo rozhodnout.

Gender – hrubé skóre všech respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Graf 35: Gender – hrubé skóre všech respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Komentář: Následující sloupcový graf znázorňuje hrubé skóre všech respondentů ve sledované oblasti Gender.

Minimální počet bodů, které mohli respondenti získat, činil 0 bodů, maximální počet pak činil 30 bodů. Tyto hranice jsou v grafu barevně zvýrazněny, stejně jako hodnota mediánu, který nabývá hodnoty 13 bodů. V závislosti na počtu bodů lze výsledek interpretovat tak, že čím vyšší je počet získaných bodů, tím otevřenější přístup zaujímá v oblasti genderu a jeho postavení v tělesné výchově. Naopak čím nižší je počet bodů, tím konzervativnější je přístup k tématu genderu v tělesné výchově.

Medián blíží se polovině maximálního skóre naznačuje, že genderová problematika v tělesné výchově představuje ze zkoumaných oblastí největší sklon vůči riziku, což znamená, že respondenti jsou vůči takovým jedincům a tématům s nimi spjatými tolerantní. Jedinci z této skupiny by měli být součástí běžných hodin TV, měli by být respektováni a tolerováni. Nutno však dodat, že zvýšená pozornost k této tématice by podle výsledků vhodným postupem nebyla.

5.5 Přístup k projevům sexuality z pohledu mužů a žen

Dílčí cíl č. 5:

Porovnat přístup k projevům sexuality v hodinách školní tělesné výchovy z pohledu různých pohlaví (zda ve svých přístupech směřují více k riziku či bezpečí).

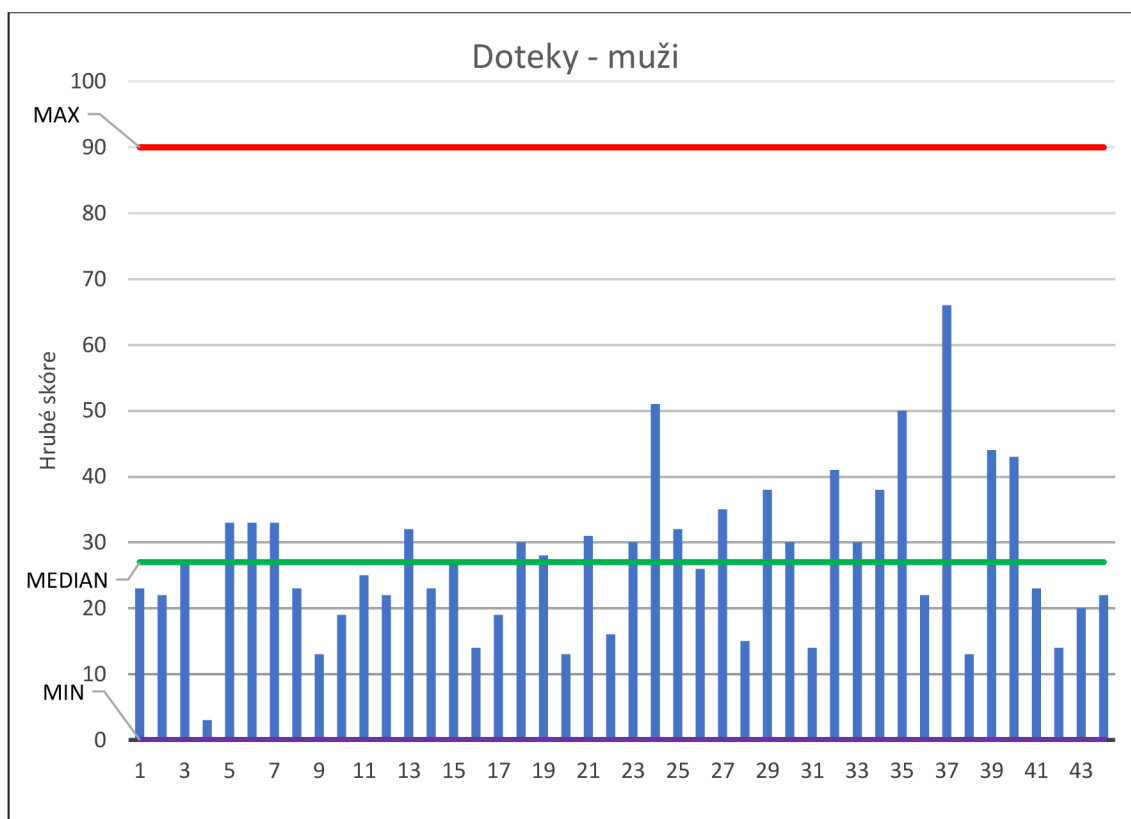
Výzkumná otázka č. 5:

Jak se liší přístup k projevům sexuality u různých pohlaví z pohledu žáků středních škol ve Zlínském kraji?

5.5.1 Muži

Doteky – muži – hrubé skóre všech mužských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

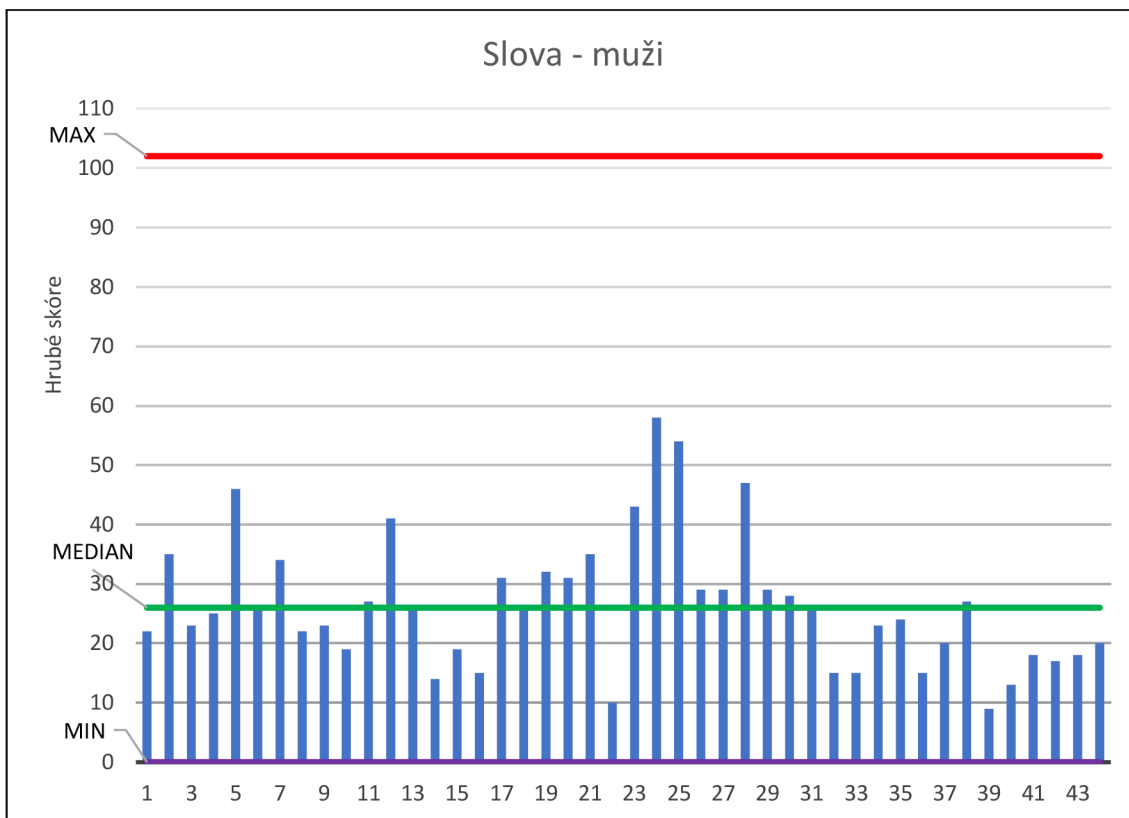
Graf 36: Doteky – muži – hrubé skóre všech mužských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Komentář: Medián v oblasti doteků u mužského pohlaví dosahuje 27 z celkového počtu 90 bodů. Tato skutečnost indikuje, že muži jsou vůči fyzickému kontaktu v tělesné výchově obezřetní.

Slova – muži – hrubé skóre všech mužských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

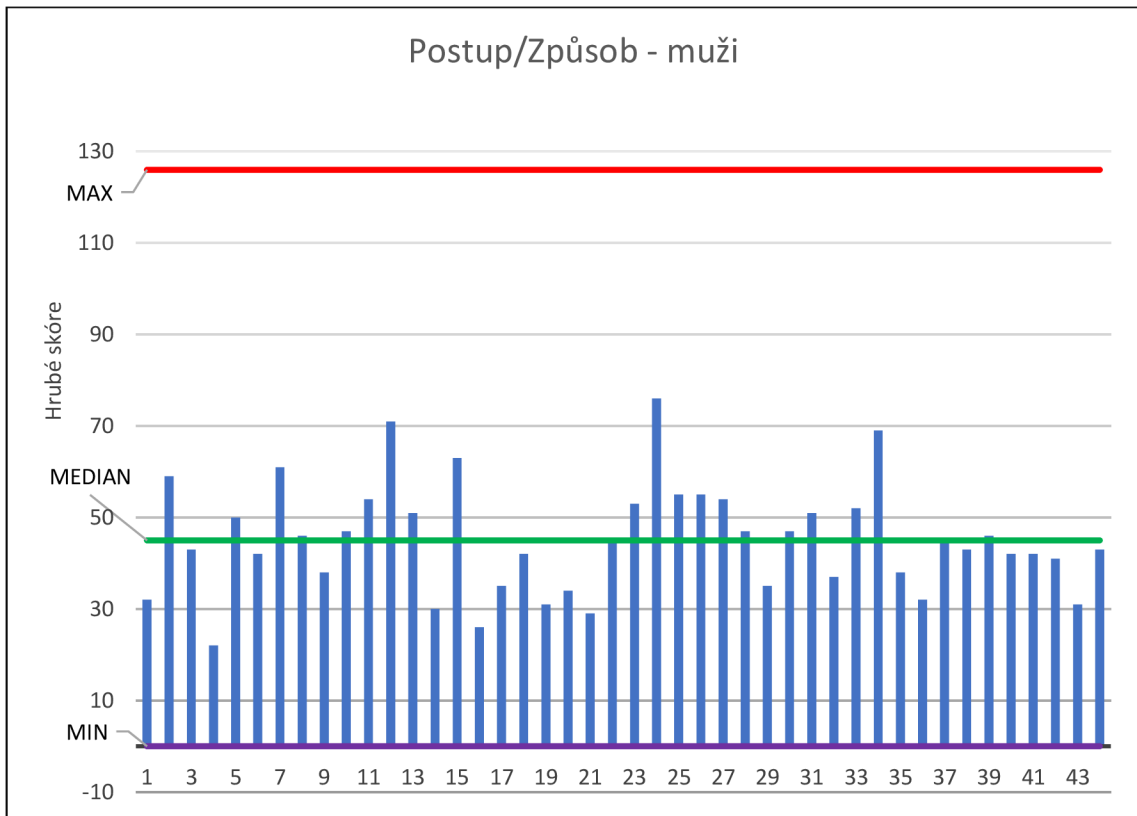
Graf 37: Slova – muži – hrubé skóre všech mužských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Komentář: Podobně je tomu i v další oblasti – Slova, kdy se medián nachází u jedné čtvrtiny z celkového počtu bodů. Muži v drtivé většině prokazují citlivost na slovní projevy během výuky tělesné výchovy.

Postup/způsob – muži – hrubé skóre všech mužských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

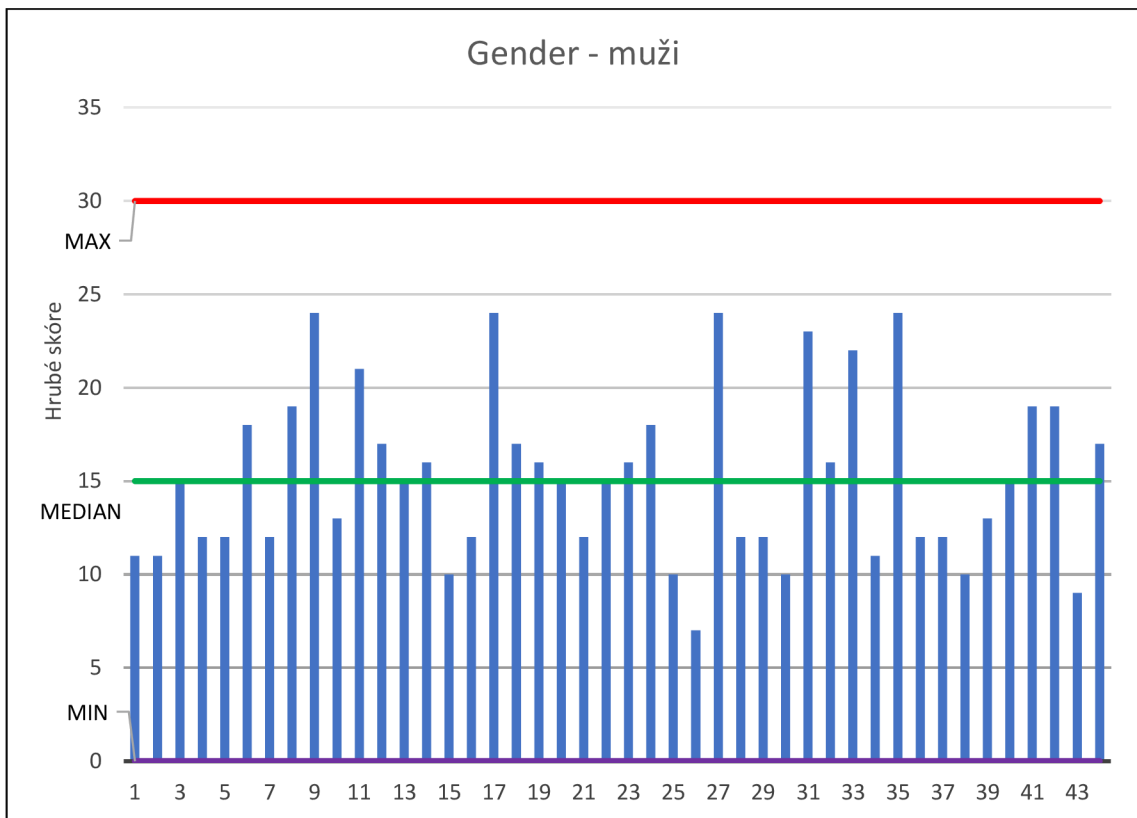
Graf 38: Postup/způsob – muži – hrubé skóre všech mužských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Komentář: Oblast Postup/Způsob se prokazuje jako poněkud rizikovější, ale stále se medián nachází pouze lehce nad jednou třetinou maxima. Lze tedy říci, že z dosavadních zkoumaných oblastí se pro muže jeví jako nejrizikovější právě postupy/způsoby uplatňované učitelem tělesné výchovy.

Gender – muži – hrubé skóre všech mužských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Graf 39: Gender – muži – hrubé skóre všech mužských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

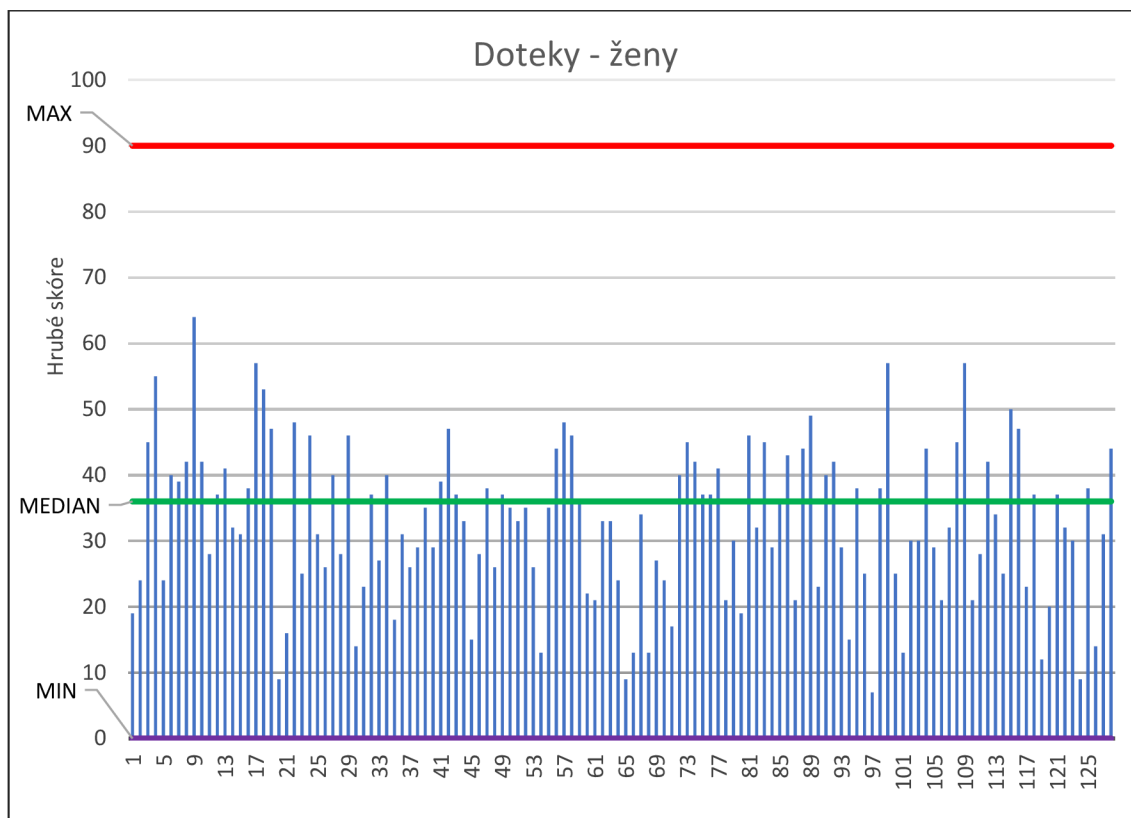

Komentář: Přesně v polovině se nachází medián hodnot v oblasti genderu z pohledu respondentů mužského pohlaví. Výsledek naznačuje, že muži mají k těmto jedincům vyvážený přístup.

5.5.2 Ženy

Doteky – ženy – hrubé skóre všech ženských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

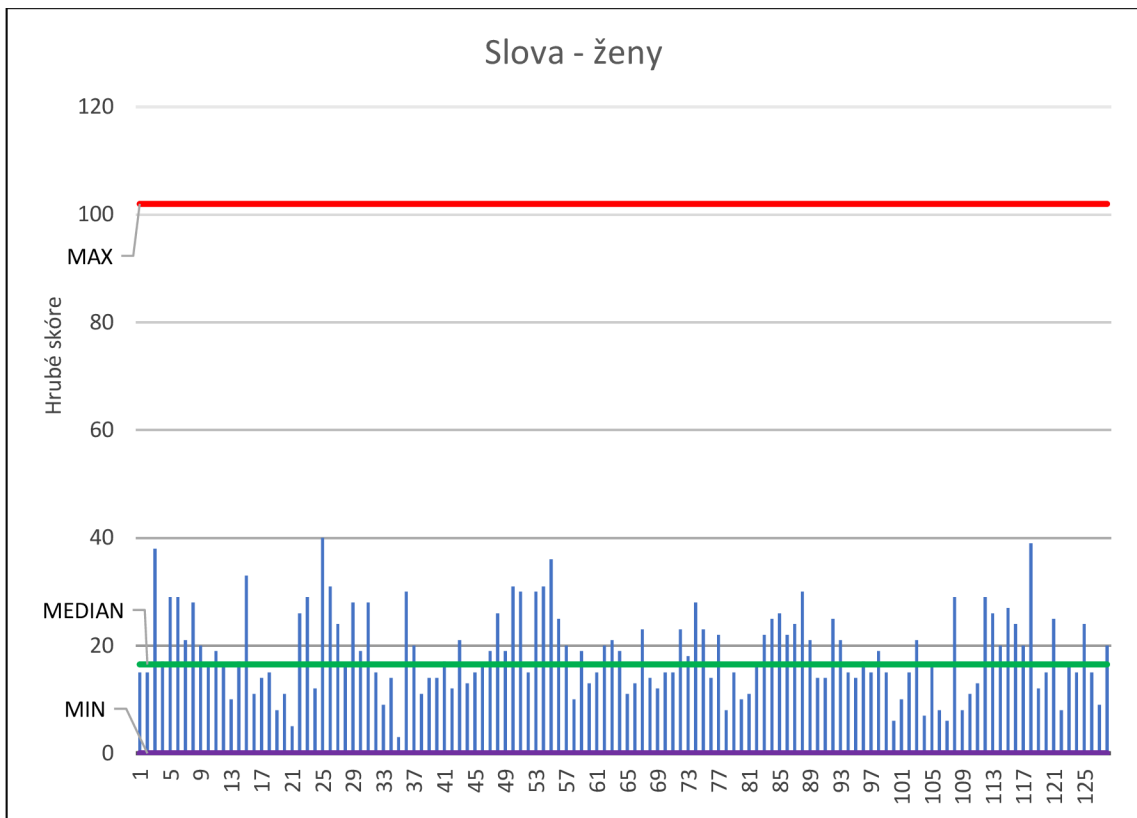
Graf 40: Doteky – ženy – hrubé skóre všech ženských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Komentář: Výsledky u ženského pohlaví v oblasti doteků dosahují o vyšších bodových hodnot, než tomu bylo u mužů. Dokazuje to i medián, který je o 9 bodů blíže k maximumu. Z toho vyplývá, že ženy vnímají v oblasti slovních projevů vyšší míru rizika z pohledu sexuality.

Slova – ženy – hrubé skóre všech ženských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

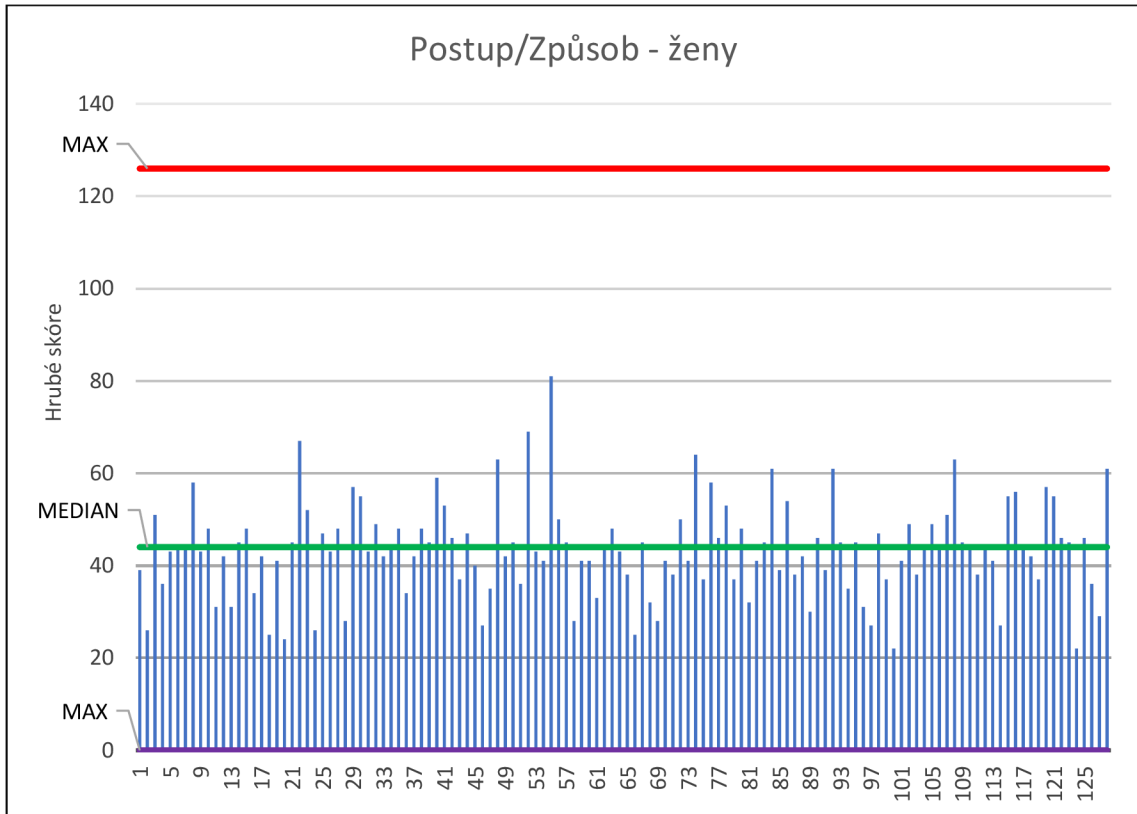
Graf 41: Slova – ženy – hrubé skóre všech ženských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Komentář: Ve sledované oblasti Slova, ženy vykazují značnou opatrnost v kontextu sexuálních projevů. Medián nabývá pouze 16,5 bodů z celkových 102.

Postup/způsob – ženy – hrubé skóre všech ženských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

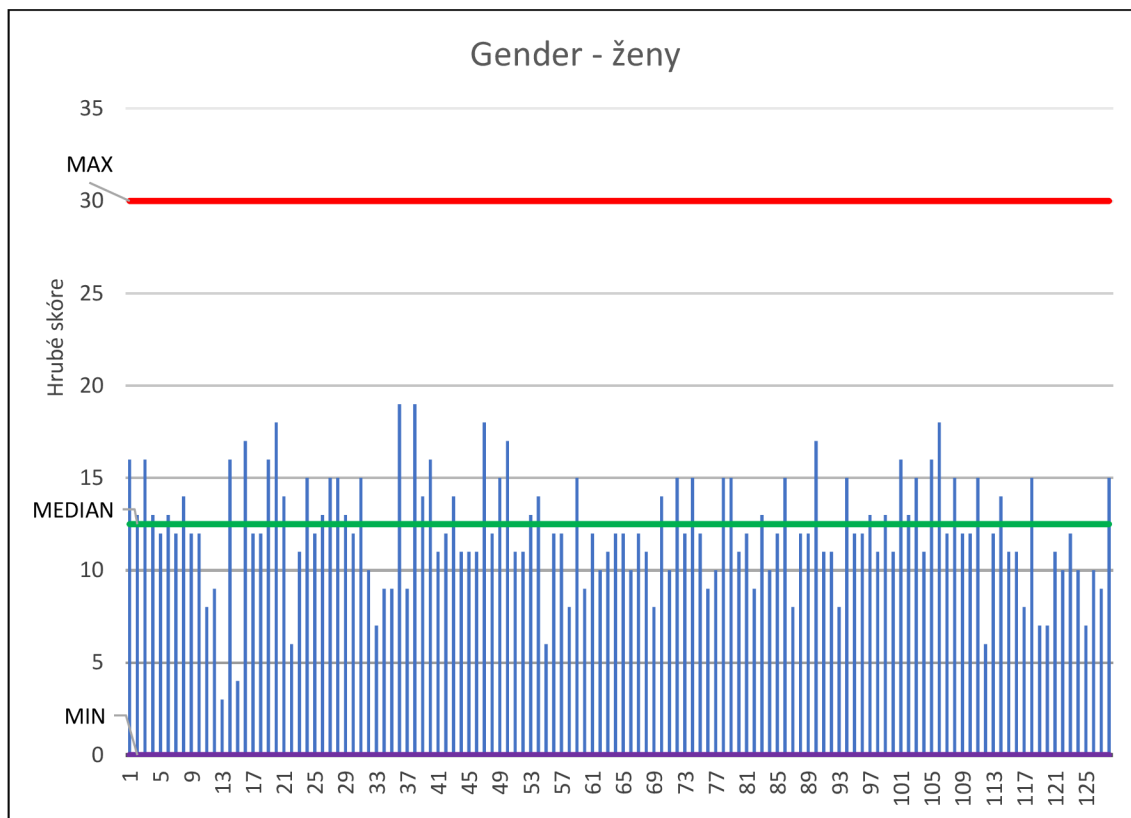
Graf 42: Postup/způsob – ženy – hrubé skóre všech ženských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Komentář: Obdobně jako tomu bylo u mužů, tak i ženy shledávají oblast postupů/způsobů jako nejrizikovější z pohledu sexuálních projevů. Medián hodnot je 44 bodů z celkových 126.

Gender – ženy – hrubé skóre všech ženských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Graf 43: Gender – ženy – hrubé skóre všech ženských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot

Komentář: Ze souhrnného grafu pro oblast – Gender můžeme vypočítat, že medián má hodnotu 12,5 z maxima 30 bodů. Byť je tento výsledek blízko polovině, lze vyhodnotit, že ve většině případů jsou ženy v přístupu k genderu citlivější a o něco méně tolerantní než muži.

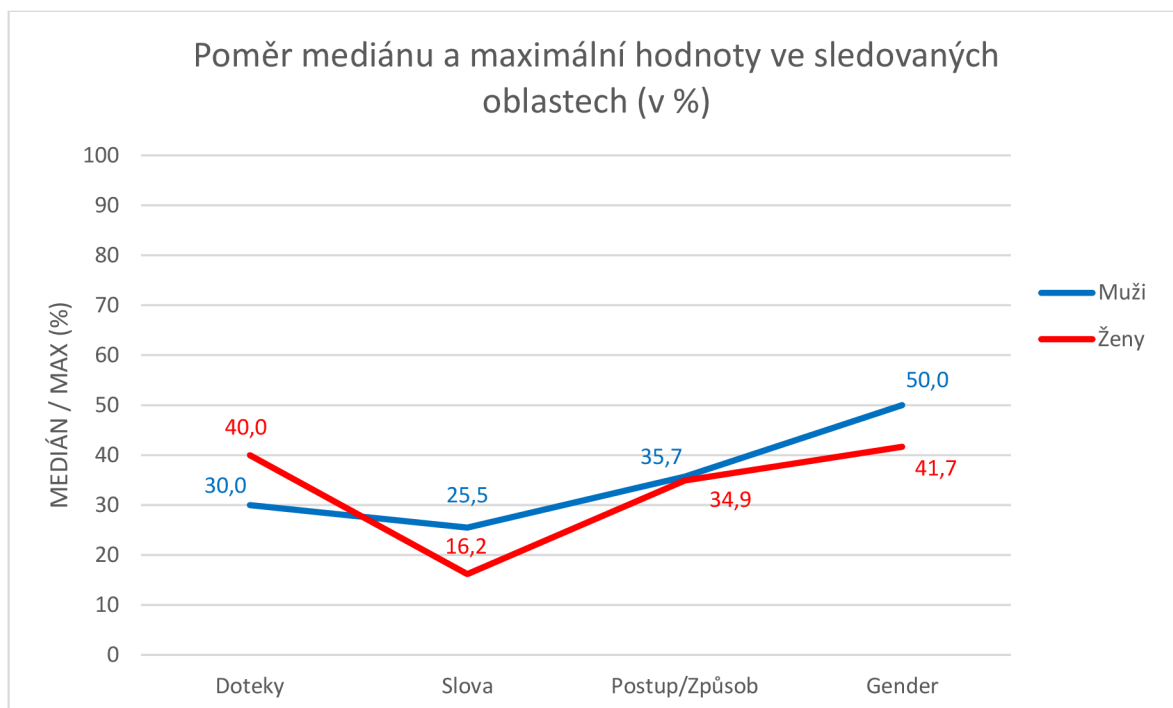
5.5.3 Srovnání

Je společensky očekávané, že muži a ženy jsou v různých ohledech odlišnými bytostmi a lze tedy očekávat rozdílný pohled na otázky z dotazníku týkající se projevů sexuality. Odpovědi respondentů na základě jejich pohlaví se ve většině oblastí poněkud odlišují. Největší odchylka byla zaznamenána v oblasti Doteky, kdy se medián hodnot liší o deset procent. Podobně je na tom oblast Slova, kde rozdíl činil 9,2 % a oblast Gender, kde byl rozdíl 8,3 %. Nejmenší odchylka byla zaznamenána v oblasti Postup/Způsob, tedy necelé jedno procento. Celkově se výsledky z větší části pohybují pod úrovní 50 %, což naznačuje, že skupina respondentů neinklinuje k rizikovým projevům chování.

Tabulka 4: Poměr mediánu a maximální hodnoty ve sledovaných oblastech (v %)

Sledovaná oblast	MEDIÁN / MAX (v %)		
	Muži	Ženy	Všichni
Doteky	30,0	40,0	32,2
Slova	25,5	16,2	21,6
Postup/Způsob	35,7	34,9	34,1
Gender	50,0	41,7	43,3

Graf 44: Poměr mediánu a maximální hodnoty ve sledovaných oblastech (v %)

6 DISKUSE

Hlavním cílem diplomové práce bylo zmapovat přístup žáků maturitních ročníků středních škol ve Zlínském kraji k projevům sexuality v hodinách školní tělesné výchovy. Dále bylo stanoveno pět dílčích cílů s k nim příslušnými výzkumnými otázkami. Ty byly zodpovězeny pomocí dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo celkem 172 respondentů, kteří jej vyplnili způsobem vhodným k dalšímu zpracování. Dotazník byl distribuován do tří středních škol ve zlínském kraji a byl doplněn o informovaný souhlas.

6.1 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 1

„Jak vnímají žáci středních škol ve Zlínském kraji používání doteků v hodinách tělesné výchovy?“

K objasnění této otázky slouží z dotazníku položky č. 6, 15, 16, 17, 19, 20 a 21 jako kladné, položky č. 1, 2, 3, 7, 9, 10, 11, 12 jako záporné a pro lepší přehlednost graf č. 13 s konečným skóre všech respondentů a mediánem hodnot. Právě medián dosahuje ve zkoumané oblasti Doteky na bezmála třetinu maximálního možného počtu bodů, což v kontextu skóre tohoto dotazníku značí, že jsou respondenti, tedy žáci, poměrně bezpeční v této oblasti. Jinými slovy, nepozorujeme výraznou hrozbu ze fyzického kontaktu mezi učitelem a žákem, protože by se měly vyskytovat pouze v ojedinělých situacích spojených s výukou. Doteky mají v tělesné výchově své opodstatnění z mnoha důvodů (dopomoc, záchrana, instruktáž apod.). Zejména v oblasti sportu se také nezdáka objevují doteky spjaté s projevy emocí mezi trenéry a svěřenci, jako například poplácání po ramenou, plácnutí rukama, objetí v rámci utěšení při neúspěchu a jiné, které se vyskytují ve větším měřítku během důležitých sportovních momentů, kdy dochází k silným emocím (Miller, Franken, & Kiefer, 2007). Ve školní tělesné výchově většinou k emotivně vypjatějším situacím tolik nedochází a učitel není pro žáka tak blízkou osobou jako je trenér pro svého svěřence, a tak by se takové doteky jevily spíše jako nevhodné, což se odráží ve výsledcích dotazníku. Podíváme-li se na konkrétní otázky, kde se hovoří o nadbytečných dotecích, které s výukou nejsou spjaty, tak vidíme mezi odpovídajícími jasnou shodu v tom, že takové doteky na místě nejsou. Žáci jsou si rovněž vědomi, že může dojít k choullostivým situacím, kdy se doteky jeví, že jsou za hranicí normy. Nemusí se však vždy jednat o cílené jednání. Pokud se na škole respondentů vyskytují učitelé vyššího věku, mohou být výsledky jiné, než by tomu bylo u žáků, kde vyučující tělesné výchovy nepřesahují věku třiceti let.

Výzkumnou otázku tedy lze shrnout tak, že žáci rozumí tomu, že fyzický kontakt v tělesné výchově je téměř nevyhnutelnou skutečností. Neměl by se však vyskytovat v nadbytečné míře, kdy si to situace nevyžadují.

6.2 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 2

Jak vnímají žáci středních škol ve Zlínském kraji verbální projevy v hodinách tělesné výchovy ve vztahu k projevům sexuality?

Pro zodpovězení této otázky nám pomohou položky č. 4, 27, 29, 30, 34, a 38 jako kladné, položky č. 22, 23, 24, 25, 26, 28, 31, 32, 33, 35, 36 jako záporné a graf č. 21 s konečným skóre všech respondentů a mediánem hodnot. Medián v této oblasti dosahuje pouze 22 z celkových 102 bodů. Na základě těchto výsledků vyšlo najevo, že slovní projevy jsou z pohledu žáků brány jako velmi bezpečné. Do komunikace mezi žákem patří oslovování, kdo komu vykává a kdo komu tyká, styl, používání vulgárních výrazů, narážky apod. V žádné z těchto sfér respondenti nevybočovali z normy a byli téměř nekompromisní v jakékoliv toleranci.

Závěr vyvozený ze druhé výzkumné otázky je tedy ten, že žáci vědí, co se v komunikaci s učitelem tělesné výchovy sluší a patří. Uvědomují si, že komunikace mezi učitelem a žákem by měla být na formální úrovni a nějaké narážky či nevhodná oslovení nejsou na místě. Jako překvapení se může jevit výsledek v porovnání s oblastí Doteky, kdy se žáci prokázali být více na pozoru vůči nevhodným slovním projevům než dotekům spjatým se sexuálním podtextem.

6.3 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 3

Jak vnímají žáci středních škol ve Zlínském kraji způsoby a používané postupy v hodinách tělesné výchovy ve vztahu k projevům sexuality?

Tuto problematiku obsahují v dotazníku položky č. 5, 14, 18, 49, 50, 55, 61, 62, 63 a 64 jako kladné, položky č. 13, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 53 a 54 jako záporné. K přehlednému zobrazení jednotlivých odpovědí poslouží graf č. 29. Z maxima 126 bodů zde medián dosahuje na číslo 43, což se blíží k jedné třetině. Výsledky se společně oblastí Doteky ukazují jako rizikovější než předchozí Slova, avšak stále nelze tvrdit, že by se jednalo o problémovou oblast. Způsoby a postupy uplatňované učitelem tělesné výchovy by měly být voleny tak, aby co nejlépe plnily stanovený cíl. Měl by přistupovat stejně k chlapcům i dívkám a neměl by bezdůvodně zasahovat do jejich intimní zóny. Menší odchylka se objevila v otázce chování se muže učitele a ženy učitelky směrem k chlapcům či dívkám. Dle výsledků se muži učitelé chovají jinak k chlapcům než k dívkám, zatímco u učitelek je tento jev méně častý.

Shrneme-li získané výsledky, respondenti zaujímají i v oblasti Postup/Způsob poměrně bezpečné přístupy. Dokáží rozpoznat, které postupy a chování jsou při výuce tělesné výchovy vhodné a naopak. V porovnání s předchozími oblastmi se však tato ukázala jako nejrizikovější.

6.4 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 4

Jaký přístup zaujímají žáci středních škol ve Zlínském kraji k LGBTQ+ v hodinách tělesné výchovy?

Pro nalezení odpovědi k této otázce nám pomohou položky č. 47, 48 a 50 jako kladné, položky č. 45 a 46 jako záporné a také graf č. 35 se všemi odpověďmi. Maximum dosažených bodů byl 30 a medián se blížil k polovině, konkrétně dosáhl třinácti bodů. Výsledky se mohou jevit tak, že přístup k LGBTQ+ není tolik pozitivní. Pohlédneme-li však na jednotlivé otázky, najdeme vždy většinovou shodu v tématech akceptování a tolerance těchto jedinců. To indikuje, že bychom neměli očekávat nějaké projevy diskriminace v tělesné výchově, alespoň tedy u vyšších ročníků. S větší mírou nesouhlasu se setkáme pouze v otázce diskuze o tématech spjatých s LGBTQ+ v tělesné výchově, kdy zhruba 70 % respondentů s tímto nesouhlasí, což pravděpodobně stojí za nižší hodnotou mediánu z důvodu menšího počtu otázek v této oblasti.

Čtvrtou výzkumná otázka vypovídá, že LGBTQ+ jedinci by podle názorů respondentů v tělesné výchově měli být tolerováni a respektováni. Neměli by však býti zahrnováni zvýšenou pozorností, která by měnila běžný chod výuky tělesné výchovy.

6.5 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 5

Jak se liší přístup k projevům sexuality u různých pohlaví z pohledu žáků středních škol ve Zlínském kraji?

Ke zjištění rozdílu v přístupu k projevům sexuality u různých pohlaví nám vypomohou grafy č. 36–43 pro jednotlivé oblasti u mužů a žen a graf č. 44 společně s tabulkou č. 4 s přehledným procentuálním srovnáním všech mediánů. Ženy se poněkud překvapivě prokázaly jako rizikovější na doteky, a to s rozdílem deseti procent. Podle výsledků by tedy určitý fyzický kontakt při výuce tělesné výchovy mohli muži považovat za nevhodný až sexuální, zatímco pro ženy by byl považován jako přiměřený. Jsou tedy méně obezřetné a nebrání se tolik vstupům do své intimní zóny jako muži. Naopak tomu bylo v oblasti Slova, kdy se ženy, tentokrát podle očekávání, prokázaly jako choulostivější na slovní projevy zahrnující sexuální podkres. Postupy/Způsoby berou jako hrozbu sexuálních projevů muži i ženy téměř totožně. Drobný rozdíl vyvstal i v oblasti Genderu, kdy se mediány liší jen o 2,5 bodu, tudíž ženy jsou k tomuto tématu citlivější a přívětivější.

Lze hodnotit, že ženy vnímají doteky v tělesné výchově méně opatrně než muži. Naopak je tomu v oblasti slovních projevů, které ženy jako nástroje pro projevy sexuality považují v tomto ohledu za problematičtější než muži. Téměř žádné rozdíly výzkum neukázal v oblasti Postupů/Způsobů a malý rozdíl byl zaznamenán v oblasti Genderu, vůči jehož otázkám jsou muži o něco více otevření.

7 ZÁVĚRY

Cílem této práce bylo zjistit přístup žáků středních škol k projevům sexuality v tělesné výchově. Konkrétně se zaměřuje na různé oblasti, kterými se dá sexualita, ať už úmyslně či neúmyslně, projevat. Její výsledky tak mohou nastínit, kterým rizikovým situacím, projevům nebo postupům je dobré během vyučování předcházet a co je naopak žáky bráno jako běžná součást výuky.

K dosažení výsledků bylo využito kvantitativní šetření v podobě dotazníku. Ten byl distribuován do tří středních škol ve Zlínském kraji co největšímu počtu zletilých žáků, jakožto respondentů. Pro někoho mohlo být téma sexuality příliš citlivé, a tak byla zdůrazněna dobrovolnost jeho vyplnění a anonymita. Získané výsledky byly kódováním převedeny na číselné hodnoty a následně statisticky zpracovány. Interpretace byla provedena v grafické podobě pro přehledné znázornění.

Výsledky mého zkoumání ukazují, že různé projevy sexuality v tělesné výchově nejsou zatím nijak alarmující a žáci nesměřují svými názory k riziku naznačujícímu zvýšený práh tolerance nežádoucích jevů v tělesné výchově s nimi spjatými. Žáci se necítí nepřiměřeně ohrožováni i přesto, že v poslední době se hodně dbá na soukromí, respektování názorů a ochranu osobních práv jedince. Po konkrétním nahlédnutí na jednotlivé zkoumané oblasti mé práce, lze pozorovat, že výskyt fyzického kontaktu mezi učitelem a žákem v tělesné výchově je v pořádku, pokud se vyskytuje v případech, kdy je to nevyhnutelné a jedná se o doteky spojené s potřebami vyučování. Je však také zřejmé, že lze rozlišit doteky nevhodné až sexuální, které jsou nadbytečné a do výuky nepatří. Jedná se o poměrně rizikovou oblast, pokud v ní dojde k porušení pravidel. Jsou to například doteky spojené s projevy emocí, hodnocením či doteky na choulostivá místa. V podobném duchu lze hovořit o postupech a způsobech aplikovaných učitelem tělesné výchovy. Žáci prokazují bezpečné názory nejen ohledně průběhu tělesné výchovy a vztahu s vyučujícím, ale i mimo něj. Lze také pozorovat odlišné postupy vyučujících na základě pohlaví. Muži učitelé se chovají odlišněji k dívkám než k chlapcům, zatímco u učitelek takové jednání není příliš znát.

Naopak oblast, která se ukázala jako nejcitlivější je oblast slovních projevů. Korektní verbální projevy a komunikace jsou pro žáky naprostým základem a měla by se nést ve formálním duchu. Učitel by se měl zdržet jakýchkoliv narážek a oslovování sexuálního charakteru směrem k žákům, ať už ve vyučování či mimo něj. Genderová problematika, která v poslední době nabírá na pozornosti se jistým způsobem promítá i do školní tělesné výchovy. Z vyhodnocení získaných odpovědí vyplývá, že inkluze lidí z LGBTQ+ komunity má podle respondentů probíhat. Tělesná výchova má být těmto jedincům otevřená a mělo by to být místo,

kde jsou vítáni a respektováni. Učitel tělesné výchovy ovšem není ten, kdo by měl žáky o tomto tématu poučovat, jak vyplývá z výsledků šetření. Z pohledu vnímání sexuálních projevů na základě pohlaví bylo zjištěno, že ženy prokazují větší riziko na fyzický kontakt a zároveň jsou tolik opatrnější vůči slovním projevům.

Na základě svých vlastních dosavadních zkušeností s učitelstvím tělesné výchovy na střední škole bych poznamenal, že vnímání projevů sexuality z pohledu žáků může být ovlivněno i věkem a osobností vyučujícího. Prostředí tělesné výchovy lze po mém zkoumání vyhodnotit jako poměrně bezpečné. Nelze předpokládat, že k sexuálním projevům v nějaké formě ve školní tělesné výchově nedochází, co však lze usoudit na základě dosažených výsledků je to, že žáci pro ně mají poměrně nízkou míru tolerance a jsou schopni je rozlišit. To lze považovat za důležitý krok k zamezení výskytu nevhodného chování.

Jednoznačně lze navrhnout, aby každá škola zpracovala pravidla nebo doporučení, jakým způsobem budou pedagogové využívat dotyky v hodinách tělesné výchovy. Každý učitel by si měl na začátku školního roku vymezit způsoby komunikace s žáky (tykání, vykání, oslovování apod.), čímž se dá předejít řadě nepříjemností a nedorozumění.

8 SUMMARY

The aim of this work was to find out the approach of secondary school students to manifestations of sexuality in physical education. Specifically, it focuses on the various areas through which sexuality can be manifested, either intentionally or unintentionally. Its results can thus outline which risky situations, expressions or procedures should be avoided during lessons and which, on the contrary, are taken by pupils as a normal part of teaching.

A quantitative survey in the form of a questionnaire was used to achieve the results. It was distributed to three secondary schools in the Zlín region to the largest possible number of adult pupils, as respondents. For some, the topic of sexuality could be too sensitive, so the voluntary nature of filling it in and anonymity were emphasized. The obtained results were converted into numerical values by coding and then statistically processed. The interpretation was made in graphic form for clear representation.

The results of my research show that the various manifestations of sexuality in physical education are not yet alarming and the pupils do not direct their opinions towards the risk indicating an increased threshold of tolerance of undesirable phenomena in physical education connected with them. Pupils do not feel unreasonably threatened, even though recently a lot of attention has been paid to privacy, respect for opinions and the protection of personal rights of individuals. If we look specifically at the individual researched areas of my work, we can see that the occurrence of physical contact between a teacher and a student in physical education is fine, if it occurs in cases where it is unavoidable and it is touching connected with the needs of teaching. However, it is also clear that inappropriate or sexual touches can be distinguished, which are superfluous and do not belong in the lesson. This is a rather risky area if the rules are broken. These are, for example, touches associated with expressions of emotions, evaluation or touches on delicate places. In a similar spirit, we can talk about the procedures and methods applied by the physical education teacher. Pupils demonstrate safe opinions not only regarding the course of physical education and the relationship with the teacher, but also beyond it. Different practices of teachers based on gender can also be observed. Male teachers behave differently towards girls than towards boys, while such behavior is not very common among female teachers.

On the contrary, the area that proved to be the most sensitive is the area of verbal expressions. Correct verbal expressions and communication are the absolute basis for pupils and should be carried out in a formal spirit. The teacher should refrain from any insinuations and addressing of a sexual nature towards the pupils, whether in class or outside of it. The gender issue, which has recently gained attention, is also reflected in school physical education in a

certain way. From the evaluation of the received answers, it follows that the inclusion of people from the LGBTQ+ community should take place. Physical education should be open to these individuals and should be a place where they are welcomed and respected. However, the physical education teacher is not the one who should teach the students about this topic, as it follows from the results of the survey. From the point of view of the perception of sexual expressions based on gender, it was found that women demonstrate a greater risk of physical contact and at the same time are so much more cautious about verbal expressions.

Based on my own experience of teaching physical education, I would like to note that the perception of the manifestations of sexuality from the point of view of the pupils can also be influenced by the age and personality of the teacher. The physical education environment can be evaluated as relatively safe after my research. It cannot be assumed that sexual expressions in some form do not occur in school physical education, but what we can say based on the results achieved is that pupils have a relatively low level of tolerance for them and are able to distinguish them. This can be considered an important step to prevent inappropriate behavior from occurring.

It can be clearly suggested that each school draw up rules or recommendations on how teachers will use touch in physical education classes. At the beginning of the school year, every teacher should define the methods of communication with pupils (addressing, etc.), which can prevent a number of inconveniences and misunderstandings.

9 REFERENČNÍ SEZNAM

- Allen, L. (2009). 'The 5 cm rule': biopower, sexuality and schooling. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 30(4), 443-456.
<https://doi.org/10.1080/01596300903237214>
- Barnett, J. T., & Johnson, C. W. (2013). We are all royalty: Narrative comparison of a drag queen and king. *Journal of Leisure Research*, 45(5), 677-694.
<https://doi.org/10.18666/jlr-2013-v45-i5-4369>
- Bryzbohatá, A. (2002, 5. prosince). *Učitelé tápou, jak mluvit s nebinárními žáky*. Hospodářské noviny.
- Clarke, G. (2002). Difference matters: sexuality and physical education. In *Gender and physical education* (pp. 53-68). Routledge.
- Český olympijský výbor, & Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2006). *Příručka Prevence obtěžování v prostředí sportu v České republice*. Retrieved 16.3.2024 from the World Wide Web: <https://www.olympijskytym.cz/upload/files/prevence-sex-obtezovani.pdf>
- Čírtková, L. (2000). *Policejní psychologie*. Praha: Portál, s.r.o.
- Fifková, H., Weiss, P., Procházka, I., Pfäfflin, F., Jarolím, L., & Weiss, V. (2008). *Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Garratt, D., Piper, H., & Taylor, B. (2013). 'Safeguarding' sports coaching: Foucault, genealogy and critique. *Sport, education and society*, 18(5), 615-629.
- Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.
- Gil, E., & Johnson, T. C. (1993). *Sexualized children: Assessment and treatment of sexualized children and children who molest* (p. xiii). Rockville, MD: Launch Press.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Portál, s.r.o.
- Homfray, Š. (2022). *Právní aspekty problematiky genderově podmíněného násilí na vysokých školách*. Praha: Sociologický ústav AV.
- Chráška, M. (2007). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Janošová, P. (2008). *Dívčí a chlapecká identita*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Kahneman, D. (2012). *Myšlení rychlé a pomalé*. Jan Melvil Publishing.
- Klapilová, S. (1996). *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kline, P. (2013). *Handbook of psychological testing*. Londýn: Routledge.
- Kolář, P. (2021). *Posilování stresem*. Praha: Euromedia Group, a. s., v edici Universum.

- Koliba, P., Weiss, P., Němec, M., & Dibonová, M. (2019). *Sexuální výchova: pro studenty porodní asistence a ošetrovatelství*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Krol, P., Štěrbová, D., & Svozil, Z. (2021). Přístup k sexualitě ve školní tělesné výchově a sportu. In Mitlöhner, M., & Prouzová, Z. (Eds.). *29. Celostátní kongres k sexuální výchově v České republice* (s. 67-69). Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, z. s.
- Křivohlavý, J. (1988). *Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace*. Praha: Svoboda.
- Kuric, J. (2001). *Ontogenetická psychologie*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, s.r.o.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (1998). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Leary, M. R., & Hoyle, R. H. (2009). *Handbook of individual differences in social behavior*. New York: Guilford Press.
- Macek, P. (2003). *Adolescence*. Praha: Portál, s.r.o.
- Macek, P., & Lacinová, L. (2012). *Vztahy v dospívání*. Brno: Barrister & Principal.
- Miller, M. J., Franken, N., & Kiefer, K. (2007). Exploring touch communication between coaches and athletes. *Indo-Pacific Journal of Phenomenology*, 7(2), 1-13.
<https://doi.org/10.1080/20797222.2007.11433953>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2011). *Desatero MŠMT k sexuální výchově*. Retrieved 20. 4. 2023 from the World Wide Web:
<https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/desatero-msmt-k-sexualni-vychove>
- Musil, J. (2005). *Sociální psychologie*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.
- Müller, J., & Böhlke, N. (2021). Physical education from LGBTQ+ students' perspective. A systematic review of qualitative studies. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 1-16.
<https://doi.org/10.1080/17408989.2021.2014434>
- Oakleyová, A. (2000). *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, s.r.o.
- Öhman, M. (2017). Losing touch—Teachers' self-regulation in physical education. *European physical education review*, 23(3), 297-310.
<https://doi.org/10.1177/1356336X15622159>
- Pondělíčková, J. (1990). *Nezralá sexualita*. Praha: Avicenum.
- Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2003). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, s.r.o.
- Punch, K., F. (2008). *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál, s.r.o.
- Řezáč, J. (1998). *Sociální psychologie*. Brno: Paido.
- Říčan, P. (2006). *Cesta životem: vývojová psychologie, 2. Vydání*. Praha: Portál, s.r.o.
- Slepička, P., Hošek, V., & Hátlová, B. (2009). *Psychologie sportu*. Praha: Karolinum.
- Smetáčková, I., Palkovská, I., F., Šafařík, R., & Hradecká, L. (2019). *Prevence sexuálního obtěžování ve státní správě*. Praha: Úřad vlády České republiky.

- Smetáčková, I., & Pavlík, P. (2012). Genderově motivované a sexuální obtěžování na středních školách: Hranice vhodného chování. *Sociální studia/Social Studies*, 9(3), 11-30.
- Smolík, P. (1996). *Duševní a behaviorální poruchy: průvodce klasifikací, nástin nozologie, diagnostika*. Praha: Maxdorf.
- Sobotková, N., S. (2014). *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Štěrbová, D. (2007). *Sexualita osob s mentálním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: Proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, s.r.o.
- Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky (n.d.). *MKN: Poruchy osobnosti a chování u dospělých*. Retrieved 14. 3. 2023 from the World Wide Web: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F65>
- Vaničková, E., Provazník, K., Hadj-Moussová, Z., & Spilková, J. (1999). *Sexuální násilí na dětech: výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. Praha: Portál, s.r.o.
- Vašíčková, D. (2022, 22. prosince). *Obory a počty žáků SŠ a VOŠ ve Zlínském kraji*. Portál o vzdělávání ve Zlínském kraji. Retrieved 1. 6. 2023 from the World Wide Web: <https://www.zkola.cz/stredni-skoly-a-vyssi-odborne-skoly-ve-zlinskem-kraji/>
- Vágnerová, M. (1997). *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum
- Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, s.r.o.
- Výrost, J., & Slaměník, I. (1998). *Aplikovaná sociální psychologie I*. Praha: Portál, s.r.o.
- Weiss, P. (2008). *Sexuální deviace: Klasifikace, diagnostika a léčba*. Praha: Portál, s.r.o.
- World Health Organization (2006). *Sexual Health*. Retrieved 24. 4. 2023 from the World Wide Web: https://www.who.int/health-topics/sexual-health#tab=tab_2
- World Health Organization (n.d.). *Standards for Sexuality Education*. Retrieved 15. 5. 2023 from the World Wide Web: <https://www.bzga-whocc.de/en/publications/standards-for-sexuality-education/>

Přehled citovaných předpisů:

- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (postihy v pracovní rovině, disciplinární postihy)

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací
(antidiskriminační zákon)

Zákon č. 89/2012, Sb., občanský zákoník (zásah do osobnostních práv)

10 SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Respondenti podle pohlaví	34
Graf 2: Respondenti podle věku	35
Graf 3: Respondenti podle počtu obyvatel obce trvalého bydliště	35
Graf 4: Respondenti podle sexuální orientace	36
Graf 5: Respondenti podle pohlaví učitele TV	36
Graf 6: Položka č. 1 - Je přirozené, že se učitel dotýká žáka/studenta při výuce TV. (-)...	42
Graf 7: Položka č. 3 - Učitel TV využívá dotek jiného žáka/studenta k demonstraci (vysvětlení) cviku/pohybu. (-)	42
Graf 8: Položka č. 7 - Učitel TV využívá doteků k jiným účelům než instruktáži a zajištění bezpečnosti. (-).....	43
Graf 9: Položka č. 15 - Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako nevhodné. (+)	44
Graf 10: Položka č. 17 - Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako sexuální. (+)	45
Graf 11: Položka č. 19 - Některé doteky učitele TV mohou být vnímány žákem/studentem jako nevhodné. (+)	45
Graf 12: Položka č. 21 - Některé doteky učitele TV mohou být vnímány žákem/studentem sexuální. (+)	46
Graf 13: Doteky – hrubé skóre všech respondentů, minimum, maximum a medián hodnot	47
Graf 14: Položka č. 4 - Učitel TV se ptá žáka/studenta na možnost použití doteku při instruktáži a zajištění bezpečnosti. (+)	48
Graf 15: Položka č. 22 - Učitel TV oslovuje žáka/studenta zdvořilými. (-).....	49
Graf 16: Položka č. 29 - Učitel TV žákům/studentům tyká. (+)	50
Graf 17: Položka č. 30 - Učitel TV žákům/studentům vykává. (+)	50
Graf 18: Položka č. 31 - Učitel TV oslovuje žáka/studenta přezdívkami. (-)	51
Graf 19: Položka č. 34 - Žák/student učiteli TV vykává. (+)	51
Graf 20: Položka č. 41 - Žák/student má důrazně odmítnout (říct NE) chování učitele TV, které se mu nelíbí. (+)	52
Graf 21: Slova – hrubé skóre všech respondentů, minimum, maximum a medián hodnot	53
Graf 22: Položka č. 18 - Učitel může vést hodinu TV bez doteku žáka/studenta. (+)	54

Graf 23: Položka č. 37 - Z výrazu tváře učitele TV je patrné svádění žáků/studentů (např. pomrkává, lascivně se usmívá). (-).....	55
Graf 24: Položka č. 40 - Učitel TV vstupuje do intimní zóny žáka/studenta. (-)	56
Graf 25: Položka č. 43 - Muži učitelé TV se jinak chovají k chlapcům než k dívkám. (-) ...	57
Graf 26: Položka č. 44 - Ženy učitelky TV se jinak chovají k chlapcům než k dívkám. (-)..	57
Graf 27: Položka č. 61 - Učitel TV může být neprávem obviněn z nevhodného chování. (+)	58
Graf 28: Položka č. 62 - Žák/student může být neprávem obviněn z nevhodného chování. (+)	59
Graf 29: Postup/způsob – hrubé skóre všech respondentů, minimum, maximum a medián hodnot.....	60
Graf 30: Položka č. 45 - LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být eliminováni. (-)	61
Graf 31: Položka č. 46 - LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být tolerováni. (-)	62
Graf 32: Položka č. 47 - LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být respektováni. (+)	63
Graf 33: Položka č. 48 - LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být podporováni. (+).....	64
Graf 34: Položka č. 49 - Učitel TV s žáky/studenty mluví o tématech spjatých s LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer). (+).....	65
Graf 35: Gender – hrubé skóre všech respondentů, minimum, maximum a medián hodnot	66
Graf 36: Doteky – muži – hrubé skóre všech mužských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot.....	67
Graf 37: Slova – muži – hrubé skóre všech mužských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot.....	68
Graf 38: Postup/způsob – muži – hrubé skóre všech mužských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot.....	69
Graf 39: Gender – muži – hrubé skóre všech mužských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot.....	70
Graf 40: Doteky – ženy – hrubé skóre všech ženských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot.....	71
Graf 41: Slova – ženy – hrubé skóre všech ženských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot.....	72

Graf 42: Postup/způsob – ženy – hrubé skóre všech ženských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot.....	73
Graf 43: Gender – ženy – hrubé skóre všech ženských respondentů, minimum, maximum a medián hodnot.....	74
Graf 44: Poměr mediánu a maximální hodnoty ve sledovaných oblastech (v %)	75

11 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počet maturantů ve Zlínském kraji ve školním roce 2022/2023.....	33
Tabulka 2: Výpočet Cronbachova koeficientu α	39
Tabulka 3: Výpočet Spearman-Brownova koeficientu reliability	40
Tabulka 4: Poměr mediánu a maximální hodnoty ve sledovaných oblastech (v %).....	75

12 PŘÍLOHY

12.1 Vyjádření Etické komise FTK UP

 **Fakulta
tělesné kultury**

Genius loci

Vyjádření Etické komise FTK UP

Složení komise: doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D. – předsedkyně
Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D.
Mgr. Michal Kudláček, Ph.D.
Mgr. Filip Neuls, Ph.D.
prof. Mgr. Erik Sigmund, Ph. D.
doc. Mgr. Zdeněk Svoboda, Ph. D.
Mgr. Jarmila Štěpánová, Ph.D.

Na základě žádosti ze dne **16. 03. 2023** byl projekt diplomové práce

Autor /hlavní řešitel/: **Bc. Marek Dlouhý**

s názvem **Projevy sexuality v Tělesné výchově pohledem žáků středních škol**

schválen Etickou komisí FTK UP pod jednacím číslem: **16 / 2023**
dne: **24. 3. 2023**

Etická komise FTK UP zhodnotila předložený projekt a **neshledala žádné rozpory** s platnými zásadami, předpisy a mezinárodními směrnicemi pro výzkum zahrnující lidské účastníky.

Řešitel projektu splnil podmínky nutné k získání souhlasu etické komise.

za EK FTK UP
doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.
předsedkyně

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury
Komise etická
ul.ída Míru 117 | 771 11 Olomouc

Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci
ul.ída Míru 117 | 771 11 Olomouc | T: +420 585 636 009
www.ftk.upol.cz

12.2 Vzor dotazníku

Dotazník přístupu k sexualitě ve sportu/tělesné výchově DOPS-S/TV

Svozil, Z., Štěrbová, D., & Krol, P. 2021.

Pokyny ke zpracování dotazníku:

- Tímto dotazníkem se zjišťuje přístup k sexualitě u trenérů, učitelů tělesné výchovy, sportovců a **žáků ve školní tělesné výchově**.
- Přečtěte si, prosím, následující výroky a označte tu možnost, která **nejvíce odpovídá vašemu názoru ve vztahu k danému tvrzení**.
- Výroky jsou vztaheny ke sportovnímu tréninku, včetně sportovních soutěží, **školní tělesné výchově**.
- Dotazník vyplňte pouze **z jedné pozice** (trenér, učitel tělesné výchovy, sportovec, **žák**, student, viz tvrzení č. 11)

Výstupem dotazníku bude diplomová práce na téma „Projevy sexuality v Tělesné výchově pohledem žáků středních škol.“

Vyplnění tohoto dotazníku trvá průměrně 15 minut.

Dotazník je anonymní, administrací – vyplněním dotazníku dotazovaná osoba uděluje informovaný souhlas se zpracováním a publikováním výsledků (viz níže). Dotazovaná osoba má kdykoli během doby trvání výzkumu právo svůj informovaný souhlas zrušit a ze studie odstoupit.

Označením trenér je míněna i trenérka, stejně jako učitel-učitelka, pedagog-pedagožka, žák-žákyně, student-studentka, sportovec-sportovkyně.

Informovaný souhlas:

1. ***Vyplněním a odesláním formuláře souhlasím s mou účastí ve studii. Je mi více než 18 let.***
2. ***Byl(a) jsem podrobně informován(a) o cíli studie, o jejích postupech, a o tom, co se ode mě očekává. Beru na vědomí, že prováděná studie je výzkumnou činností.***
3. ***Porozuměl(a) jsem tomu, že svou účast ve studii mohu kdykoliv přerušit či odstoupit. Moje účast ve studii je dobrovolná.***
4. ***Porozuměl(a) jsem tomu, že mé jméno se nebude nikdy vyskytovat v referátech o této studii. Já naopak nebudu proti použití výsledků z této studie.***

Oddíl 1

1. Datum vyplnění dotazníku. Povinná odpověď. Datum.

Zadejte datum (dd.MM.yyyy)

2. Pohlaví. Povinná odpověď. Jedna volba.

- muž
- žena
- Jiné

3. Věk. Povinná odpověď. Jednořádkový text.

Zadejte svoji odpověď.

4. Bydlím v obci s. Povinná odpověď. Jedna volba.

- méně než 2 000 obyvateli
- 2 000 - 50 000 obyvateli
- 50 000 obyvateli a více

5. Žiji v Povinná odpověď. Jedna volba.

- Jihočeském kraji
- Jihomoravském kraji
- Kraji Vysočina
- Pardubickém kraji
- Hlavním městě Praha
- Královéhradeckém kraji
- Moravskoslezském kraji
- Libereckém kraji
- Zlínském kraji
- Olomouckém kraji
- Středočeském kraji
- Plzeňském kraji
- Karlovarském kraji
- Ústeckém kraji

6. Nejvyšší dosažené vzdělání. Povinná odpověď. Jedna volba.

- nedokončené základní vzdělání
- základní vzdělání
- vyučen bez maturity
- vyučen s maturitou
- ukončené středoškolské vzdělání
- ukončené vysokoškolské vzdělání

7. V současné době jsem. Povinná odpověď. Jedna volba.
- žákem ZŠ
 - žákem SŠ
 - žákem VOŠ
 - studentem VŠ
 - nestuduji
8. Rodinný stav. Povinná odpověď. Jedna volba.
- ženatý/vdaná
 - svobodný/svobodná
 - vdovec/vdova
 - rozvedený/rozvedená
9. Domácnost. Povinná odpověď. Jedna volba.
- žiji sám/sama
 - žiji s partnerem/partnerkou
 - v rodině
10. V současné době mám pravidelný příjem (jsem zaměstnaný/pracuji jako OSVČ/...). Povinná odpověď. Jedna volba.
- ano
 - ne
11. Dotazník vyplňuji z pozice. Povinná odpověď. Jedna volba.
- **žáka**
 - studenta
 - sportovce
 - učitele tělesné výchovy
 - trenéra

Oddíl 2

Demografické údaje – žáci/studenti

12. V současné době jsem. Povinná odpověď. Jedna volba.

- žák/žákyně ZŠ
- **žák/žákyně SŠ**
- žák/žákyně VOŠ
- student/studentka VŠ

13. V současné době mě vyučuje tělesnou výchovu. Povinná odpověď. Jedna volba.

- muž
- žena

14. Závodně se věnuji tomuto sportu. Jednořádkový text.

Zadejte svoji odpověď.

15. Moje sexuální orientace je. Více voleb.

- heterosexuální
- homosexuální
- bisexuální
- Jiné

Oddíl 3

Hlavní část – Tělesná výchova

U všech položek jedna odpověď na škále:

Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

1. Je přirozené, že se učitel dotýká žáka/studenta při výuce TV.
2. Učitel TV se dotýká žáka/studenta, když žák/student něčemu nerozumí.
3. Učitel TV využívá dotek jiného žáka/studenta k demonstraci (vysvětlení) cviku/pohybu.
4. Učitel TV se ptá žáka/studenta na možnost použití doteku při instruktáži a zajištění bezpečnosti.
5. Učitel se při výuce TV žáka/studenta nedotýká.
6. Učitel TV ví, jakých míst se má dotýkat na těle žáka/studenta při instruktáži a zajištění bezpečnosti.
7. Učitel TV využívá doteků k jiným účelům než instruktáži a zajištění bezpečnosti.
8. Učitel nabádá žáka/studenta k dotekům v situacích, kdy to v souvislosti s výukou TV není nutné.
9. Při silných emočních reakcích se učitel TV dotýká žáků/studentů.
10. Žák/student se dotýká učitele TV, když něčemu nerozumí.
11. Žák/student se dotýká učitele TV, prožívá-li radost a nadšení.
12. Učitel TV používá pro hodnocení výkonu dotek na těle žáka/studenta.
13. Učitel TV respektuje (schvaluje) vzájemné dotýkání se žáků/studentů v rámci výuky.
14. Učitel TV využívá cvičebních nástrojů/nářadí pro instruktáž namísto přímých doteků.
15. Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako nevhodné.
16. Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako nepříjemné.
17. Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako sexuální.
18. Učitel může vést hodinu TV bez doteku žáka/studenta.
19. Některé doteky učitele TV mohou být vnímány žákem/studentem jako nevhodné.
20. Některé doteky učitele TV mohou být vnímány žákem/studentem nepříjemné.
21. Některé doteky učitele TV mohou být vnímány žákem/studentem sexuální.
22. Učitel TV oslovuje žáka/studenta zdvořilými slovy.
23. Učitel TV oslovuje žáka/studenta vulgárně.

24. Učitel TV používá při instruktaži narážky sexuálního charakteru na části těla žáka/studenta.
25. Učitel TV používá v přítomnosti žáků/studentů vulgární výrazy sexuálního charakteru.
26. Učitel TV používá v komunikaci s žáky/studenty vulgární výrazy sexuálního charakteru na sociálních sítích.
27. Učitel TV oslovuje žáka/studenta křestním jménem.
28. Učitel TV oslovuje žáka/studenta křestním jménem se sexuálním podtextem.
29. Učitel TV žákům/studentům tyká.
30. Učitel TV žákům/studentům vyká.
31. Učitel TV oslovuje žáka/studenta přezdívkami.
32. Učitel TV oslovuje žáka/studenta přezdívkami se sexuálním podtextem.
33. Žák/student učiteli TV tyká.
34. Žák/student učiteli TV vyká.
35. Žák/student oslovuje učitele TV přezdívkami.
36. Žák oslovuje učitele TV přezdívkami se sexuálním podtextem.
37. Z výrazu tváře učitele TV je patrné svádění žáků/studentů (např. pomrkává, lascivně se usmívá).
38. Učitel TV vyjadřuje svým výrazem tváře sexuální náklonnost žákovi/studentovi.
39. Učitel TV má vstupovat do intimní zóny žáka/studenta.
40. Učitel TV vstupuje do intimní zóny žáka/studenta.
41. Žák/student má důrazně odmítnout (říct NE) chování učitele TV, které se mu nelíbí.
42. Učitel TV v některých situacích vystupuje ze své role (mimo vyučování se chová jinak) nevhodně až sexuálně.
43. Muži učitelé TV se jinak chovají k chlapcům než k dívkám.
44. Ženy učitelky TV se jinak chovají k chlapcům než k dívkám.
45. LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být eliminováni.
46. LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být tolerováni.
47. LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být respektováni.
48. LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být podporováni.
49. Učitel TV může považovat vztahy ze strany žáka/studenta za sexuální.
50. Žák/student může považovat vztahy ze strany učitele TV za sexuální.

51. Setkal/a jsem se s projevy sexuality v hodinách TV.
52. Setkal/a jsem se s projevy chování LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově.
53. Sociální sítě jsou prostředkem k navazování sexuálních vztahů mezi žáky/studenty.
54. Sociální sítě jsou prostředkem k vyjádření obdivu a lásky k učiteli TV.
55. Žák/student ohlašuje zachycení nevhodného chování sexuálního charakteru učiteli TV/policií atd.
56. Sexualita patří do tělesné výchovy.
57. Témata sexuality patří do tělesné výchovy.
58. Učitel TV s žáky/studenty mluví o tématech spjatých s LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer).
59. LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) tematika patří do tělesné výchovy.
60. V hodinách TV existují případy sexuálního obtěžování.
61. Učitel TV může být neprávem obviněn z nevhodného chování.
62. Žák/student může být neprávem obviněn z nevhodného chování.
63. Učitel TV může být neprávem obviněn ze sexuálního chování.
64. Žák/student může být neprávem obviněn ze sexuálního chování.

12.3 Tabulka četností

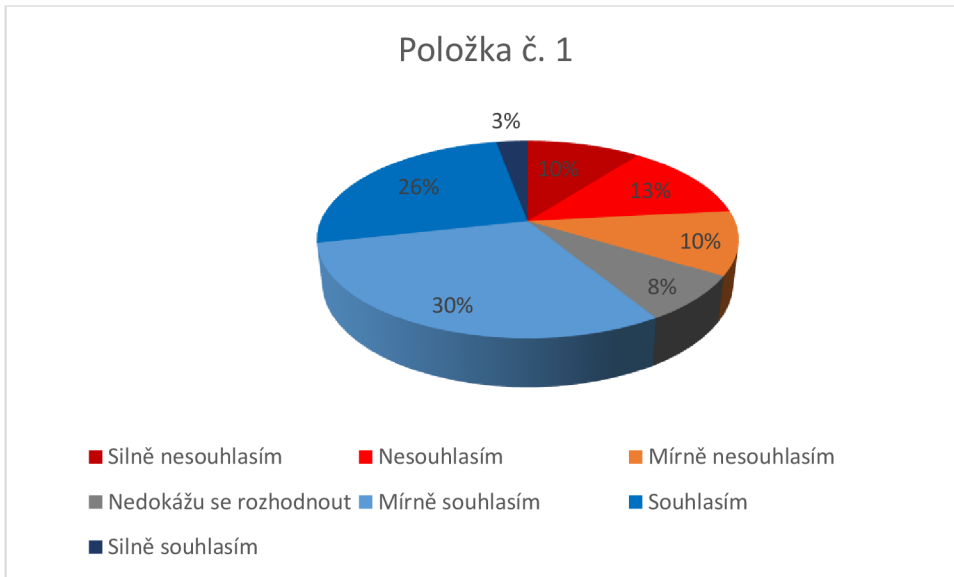
Položka	Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
1	18	22	18	13	52	44	5
2	14	21	21	7	53	51	5
3	11	11	17	12	38	69	14
4	7	12	9	5	23	74	42
5	0	21	50	27	19	42	13
6	3	2	6	9	26	83	43
7	74	64	14	4	3	7	6
8	100	56	6	4	3	2	1
9	44	46	17	11	34	19	1
10	59	66	8	16	17	5	1
11	60	55	17	14	18	6	2
12	57	73	14	11	8	7	2
13	1	8	4	28	40	72	19
14	1	5	7	30	36	79	14
15	15	10	10	26	28	61	22
16	9	15	5	26	27	69	21
17	22	24	9	29	26	44	18
18	2	1	11	8	12	74	64
19	9	15	4	8	24	72	40
20	9	13	5	9	20	75	41
21	17	22	9	8	22	62	32
22	16	34	25	20	46	17	14
23	88	52	11	3	11	5	2
24	107	38	12	3	9	2	1
25	108	41	8	2	8	4	1
26	114	46	3	6	3	0	0
27	0	2	0	3	9	94	64
28	113	48	5	2	3	1	0
29	2	7	4	4	18	90	47
30	36	37	19	8	12	55	5
31	22	28	17	18	43	33	11
32	124	39	5	4	0	0	0
33	72	65	14	6	7	5	3
34	3	0	2	4	6	69	88
35	68	67	14	6	8	5	4
36	132	34	2	2	0	1	1
37	105	38	6	7	8	5	3

Položka	Silně nesouhlasím	Nesouhlasím	Mírně nesouhlasím	Nedokážu se rozhodnout	Mírně souhlasím	Souhlasím	Silně souhlasím
38	109	38	6	7	9	2	1
39	100	39	13	12	7	1	0
40	91	41	11	10	9	8	2
41	1	2	4	7	19	72	67
42	95	52	4	5	10	5	1
43	13	24	3	22	31	53	26
44	16	49	13	37	27	17	13
45	104	44	7	9	1	0	7
46	6	3	1	8	13	59	82
47	5	0	0	11	10	59	87
48	9	8	13	36	14	38	54
49	51	40	8	34	20	17	2
50	54	36	2	28	23	22	7
51	69	36	15	8	25	15	4
52	62	49	10	29	11	6	5
53	30	37	9	22	34	29	11
54	73	60	8	16	10	4	1
55	7	10	9	36	28	60	22
56	104	42	4	7	8	3	3
57	78	45	11	7	19	10	2
58	56	51	14	23	14	10	4
59	60	56	12	19	12	11	2
60	34	17	5	11	30	54	21
61	14	13	3	10	40	78	14
62	14	18	9	15	39	66	11
63	13	16	9	16	34	69	15
64	14	18	11	21	34	61	13

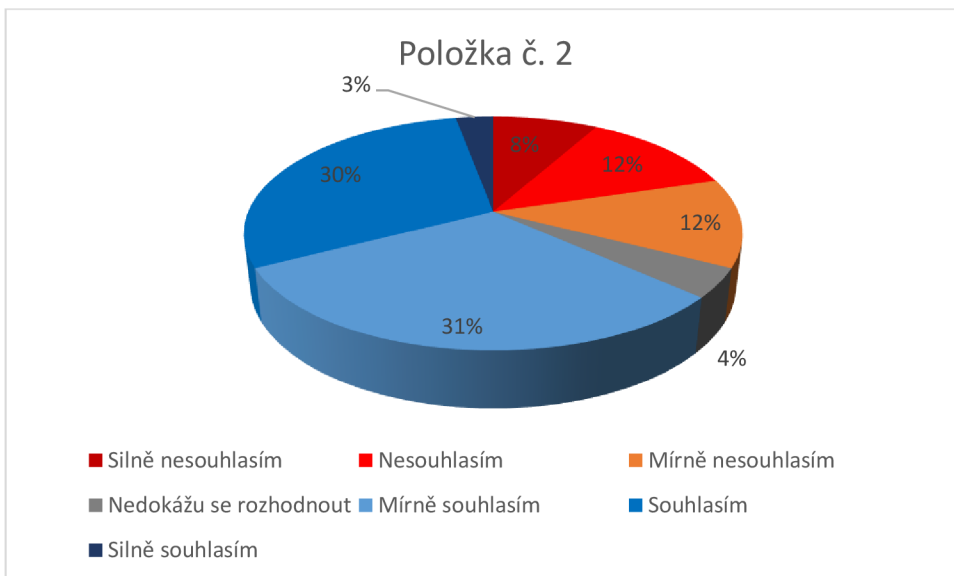
12.4 Grafické vyjádření odpovědí respondentů v členění podle sledovaných oblastí

12.4.1 Doteky

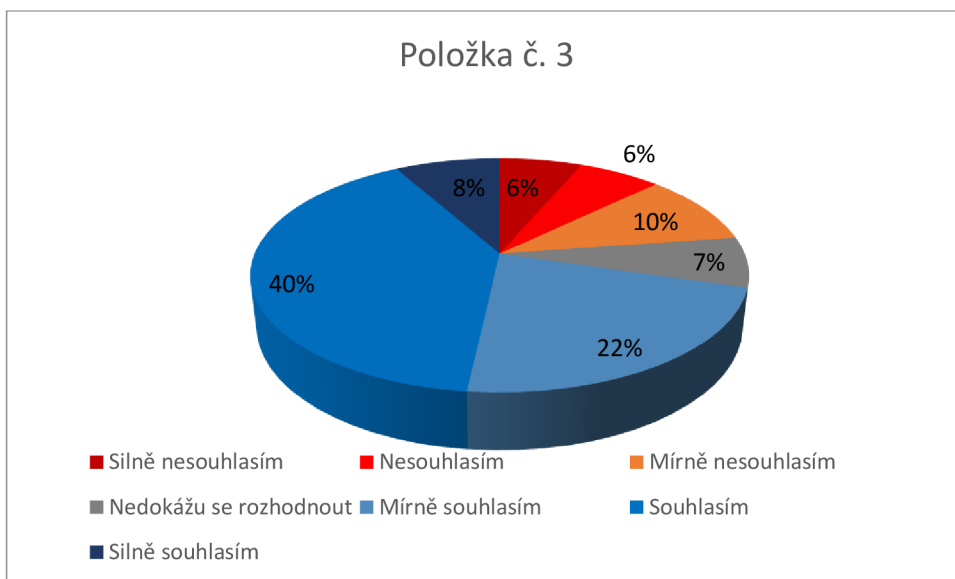
Položka č.1 - Je přirozené, že se učitel dotýká žáka/studenta při výuce TV. (-)

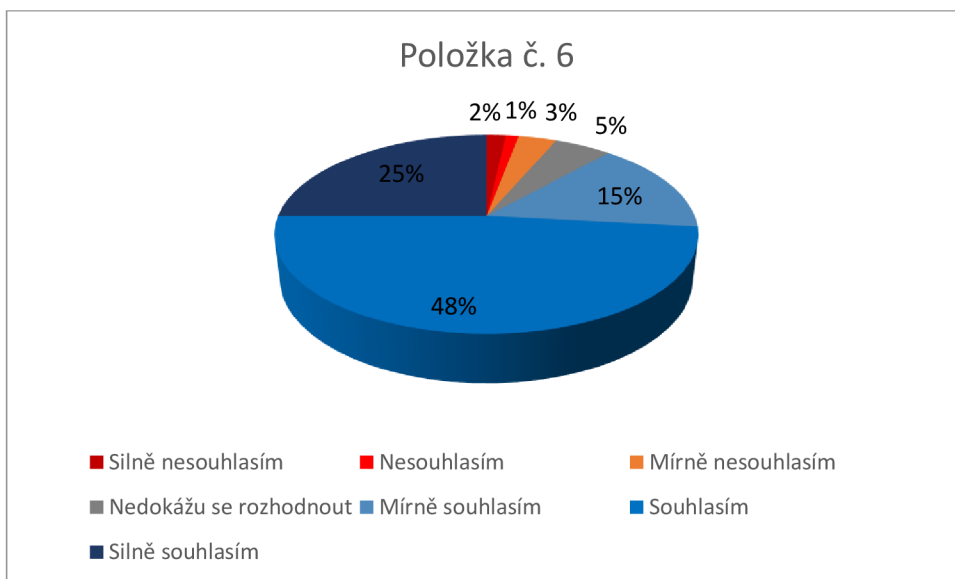
Položka č. 2 - Učitel TV se dotýká žáka/studenta, když žák/student něčemu nerozumí. (-)

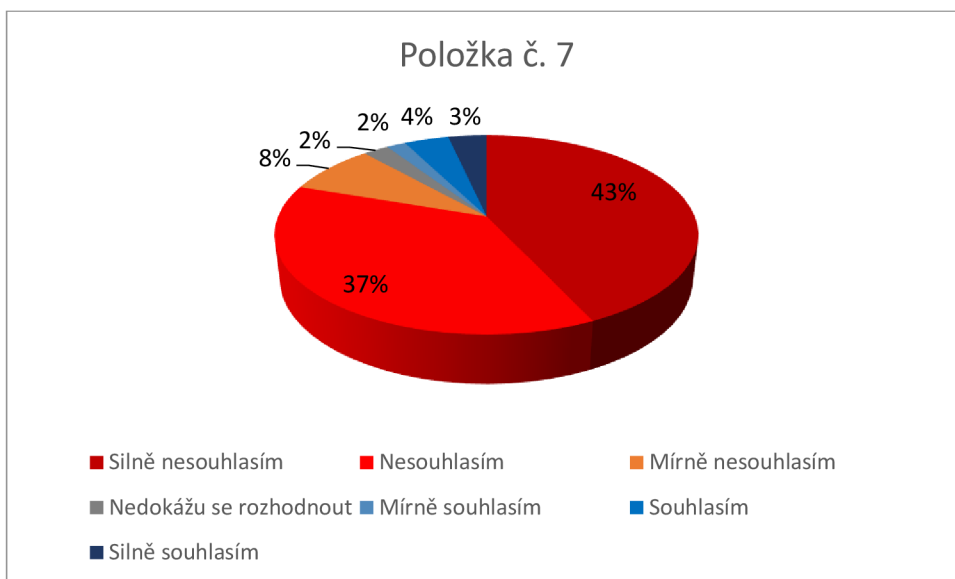
Položka č. 3 - Učitel TV využívá dotek jiného žáka/studenta k demonstraci (vysvětlení) cviku/pohybu. (-)

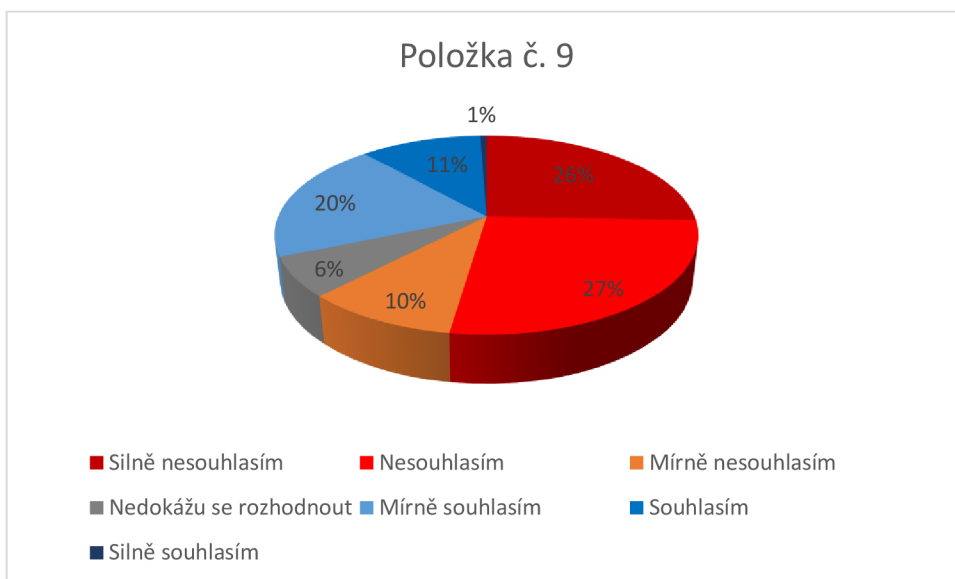
Položka č. 6 - Učitel TV ví, jakých míst se má dotýkat na těle žáka/studenta při instruktáži a zajištění bezpečnosti. (+)

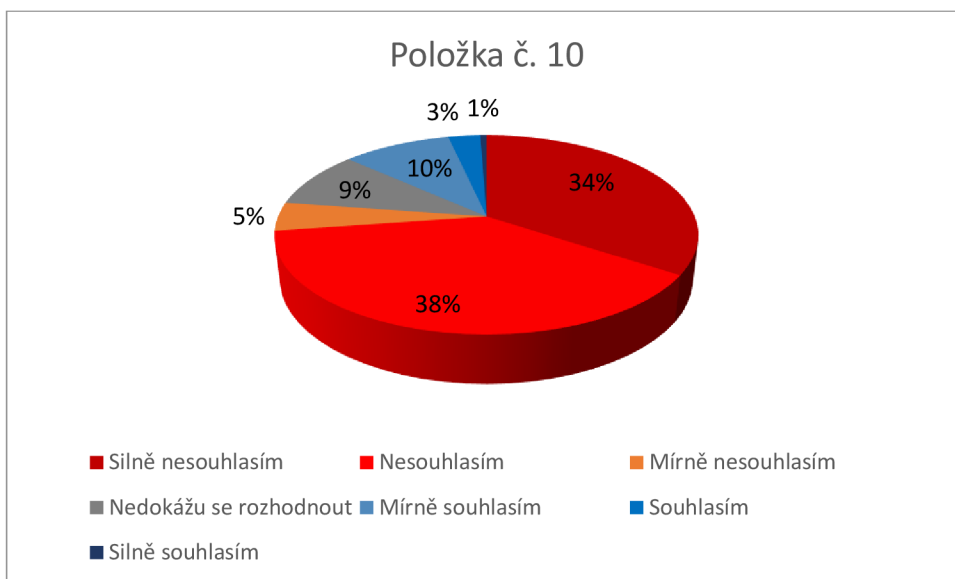
Položka č. 7 - Učitel TV využívá doteků k jiným účelům než instruktáži a zajištění bezpečnosti. (-)

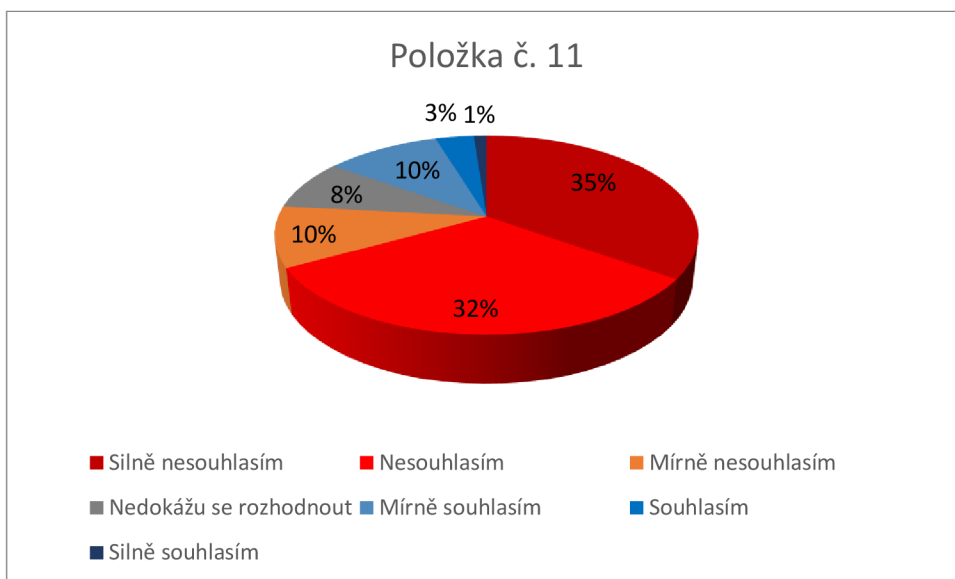
Položka č. 9 - Při silných emočních reakcích se učitel TV dotýká žáků/studentů. (-)

Položka č. 10 - Žák/student se dotýká učitele TV, když něčemu nerozumí. (-)

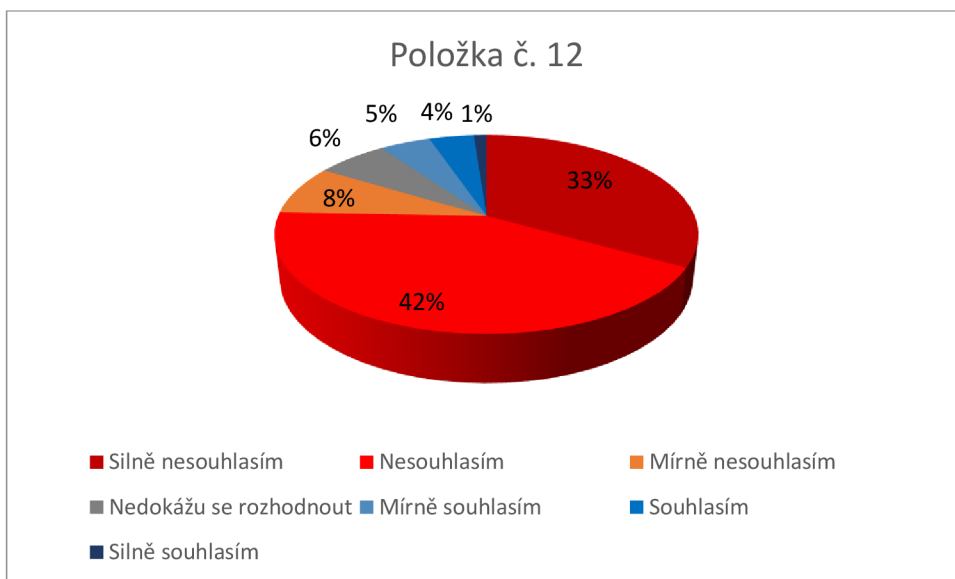

Položka č. 11 - Žák/student se dotýká učitele TV, prožívá-li radost a nadšení. (-)

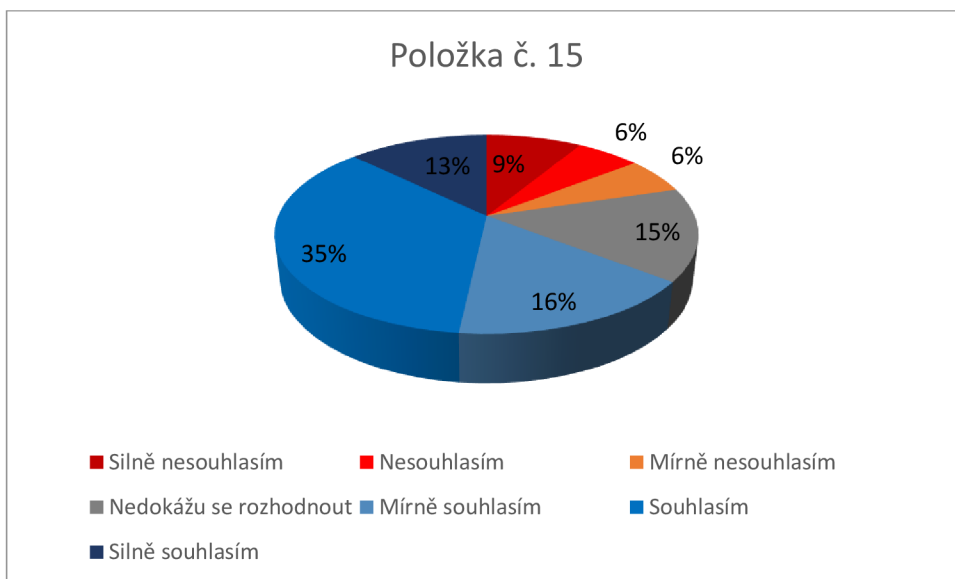
Položka č. 12 - Učitel TV používá pro hodnocení výkonu dotek na těle žáka/studenta.

(-)

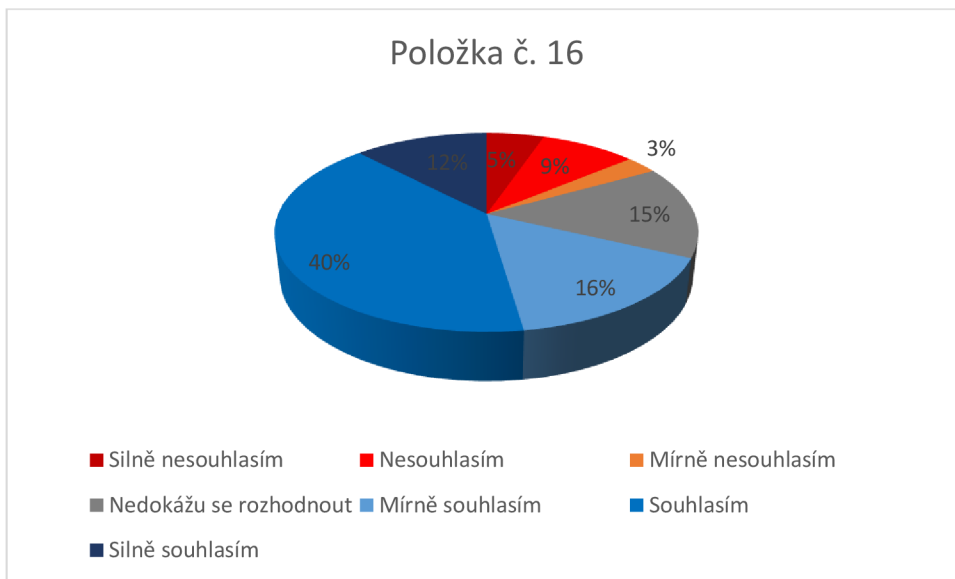
Položka č. 15 - Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako nevhodné.

(+)

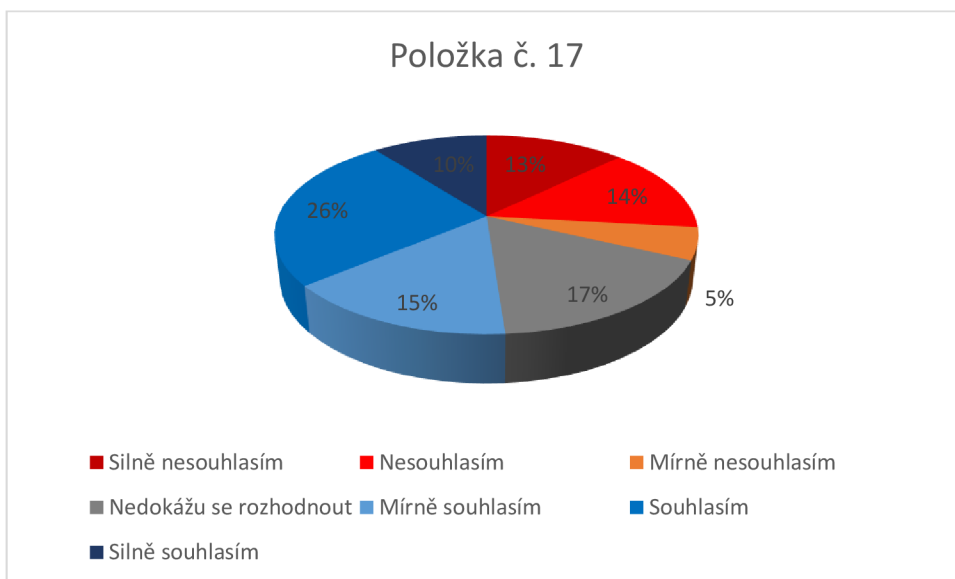

Položka č. 16 - Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako nepříjemné.

(+)

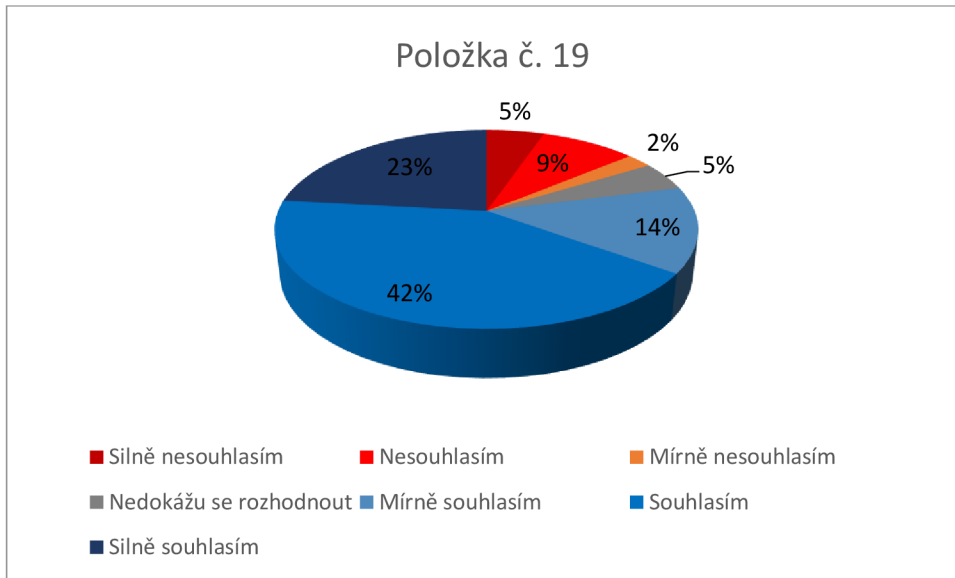

Položka č. 17 - Některé doteky žáka/studenta mohou být vnímány učitelem TV jako sexuální. (+)

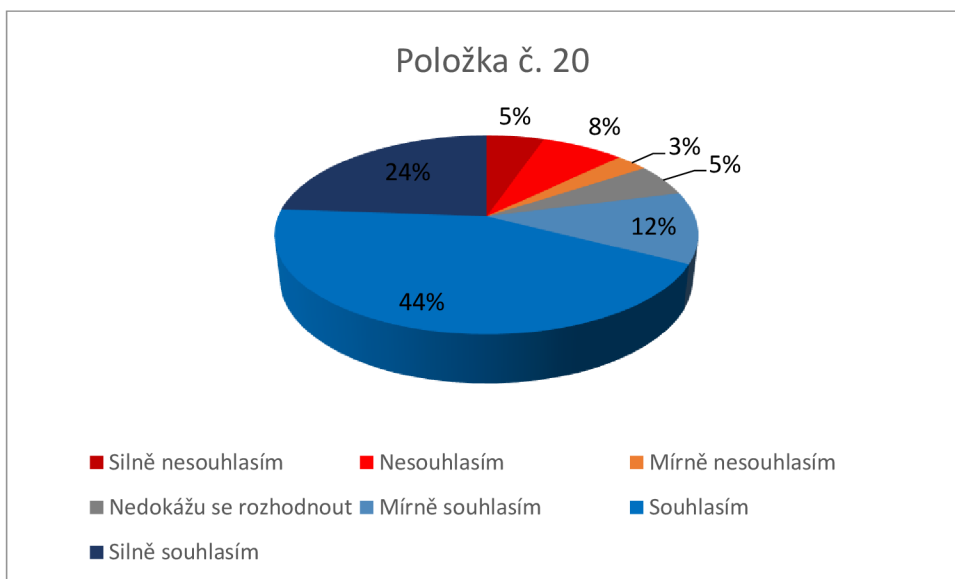

Položka č. 19 - Některé doteky učitele TV mohou být vnímány žákem/studentem jako nevhodné.

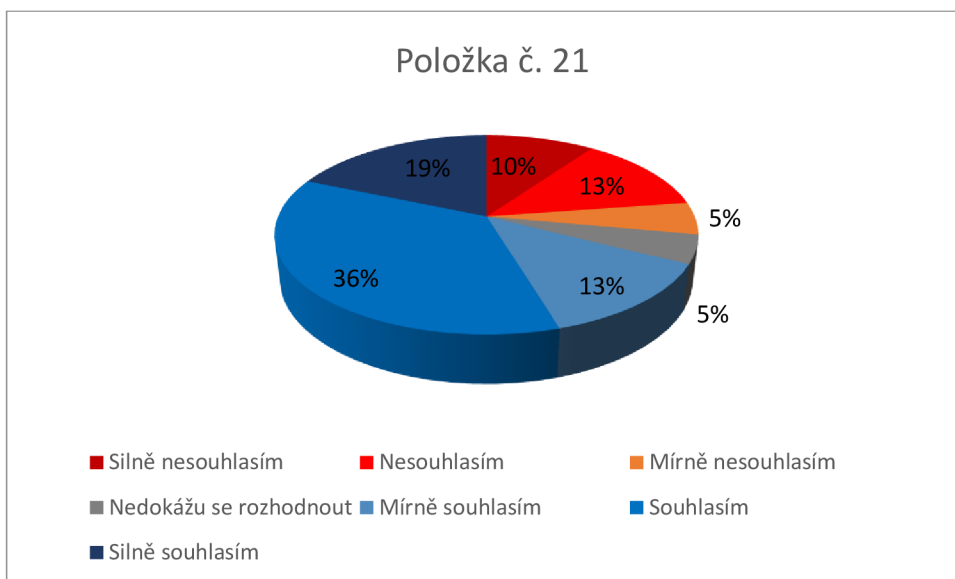
(+)

Položka č. 20 - Některé doteky učitele TV mohou být vnímány žákem/studentem nepříjemné. (+)

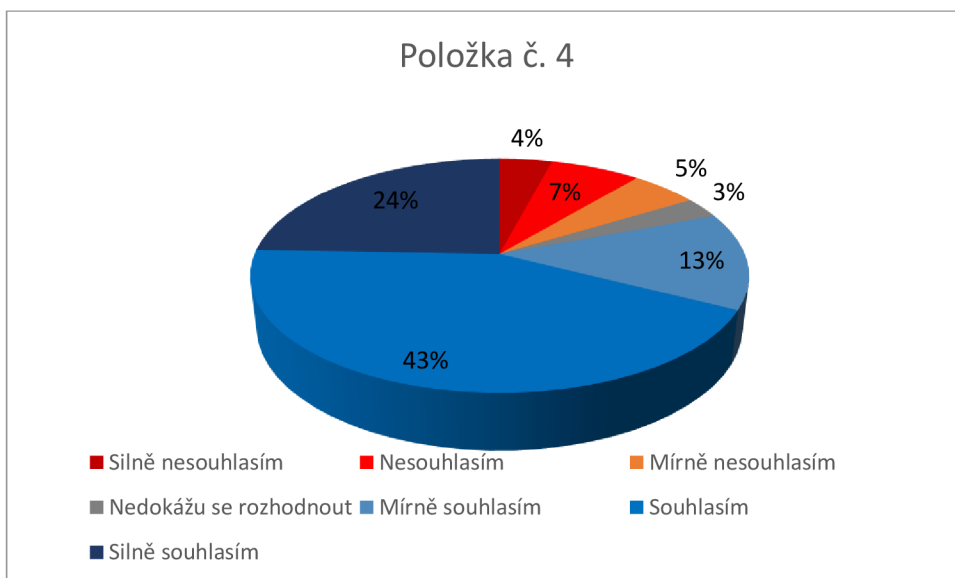
Položka č. 21 - Některé doteky učitele TV mohou být vnímány žákem/studentem sexuální. (+)

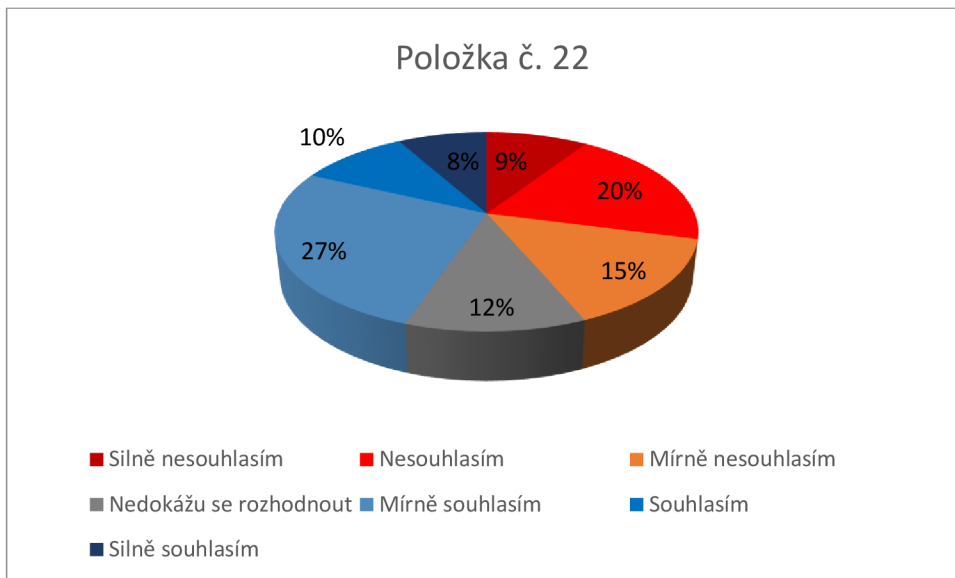
12.4.2 Slova

Učitel TV se ptá žáka/studenta na možnost použití doteku při instruktáži a zajištění bezpečnosti.

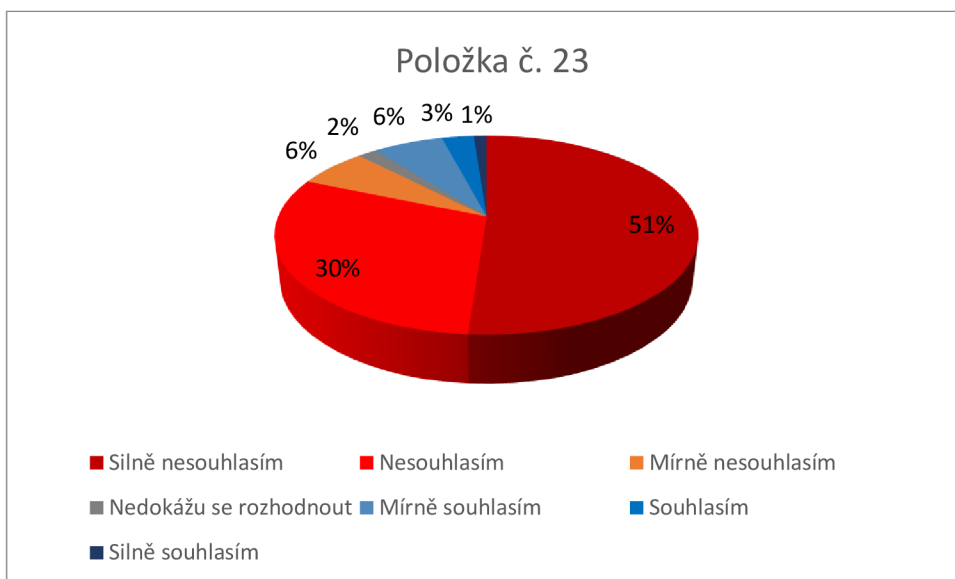
(+)

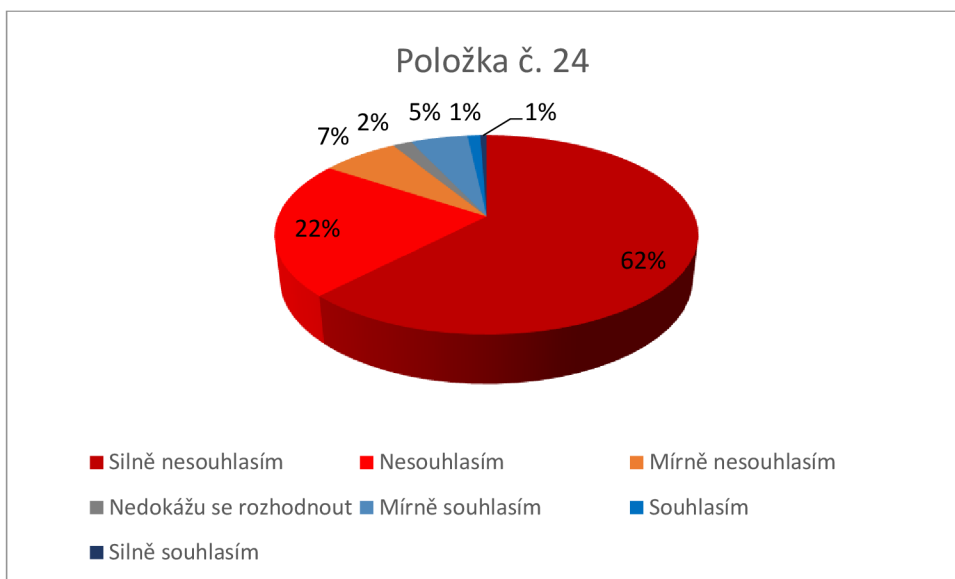
Učitel TV oslovuje žáka/studenta zdobnělinami. (-)

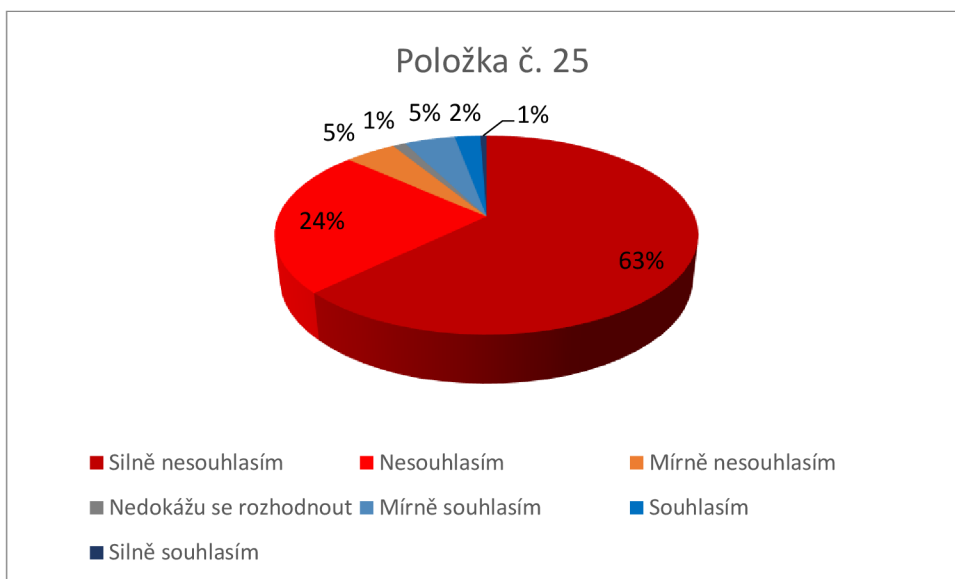
Učitel TV oslovuje žáka/studenta vulgárně. (-)

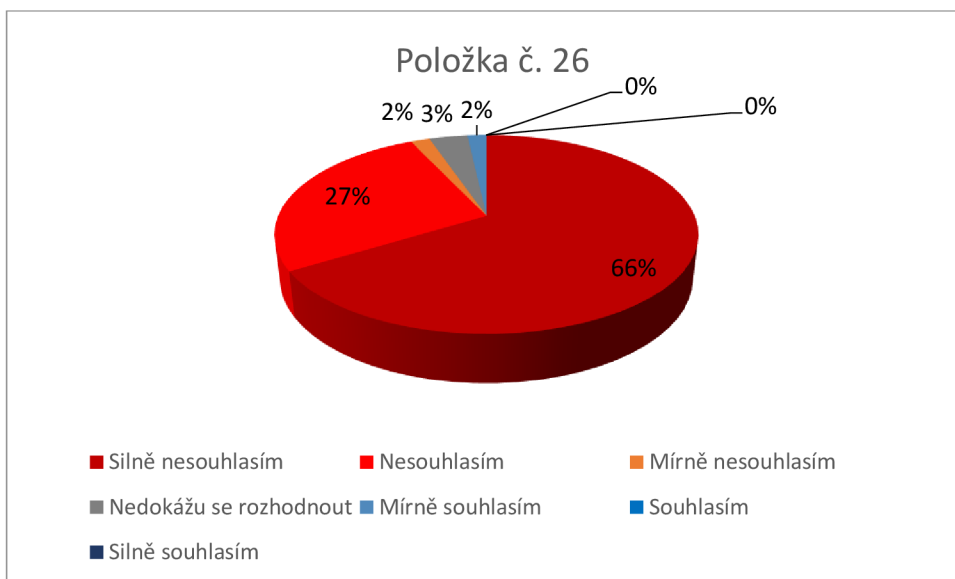
Učitel TV používá při instruktáži narážky sexuálního charakteru na části těla žáka/studenta. (-)

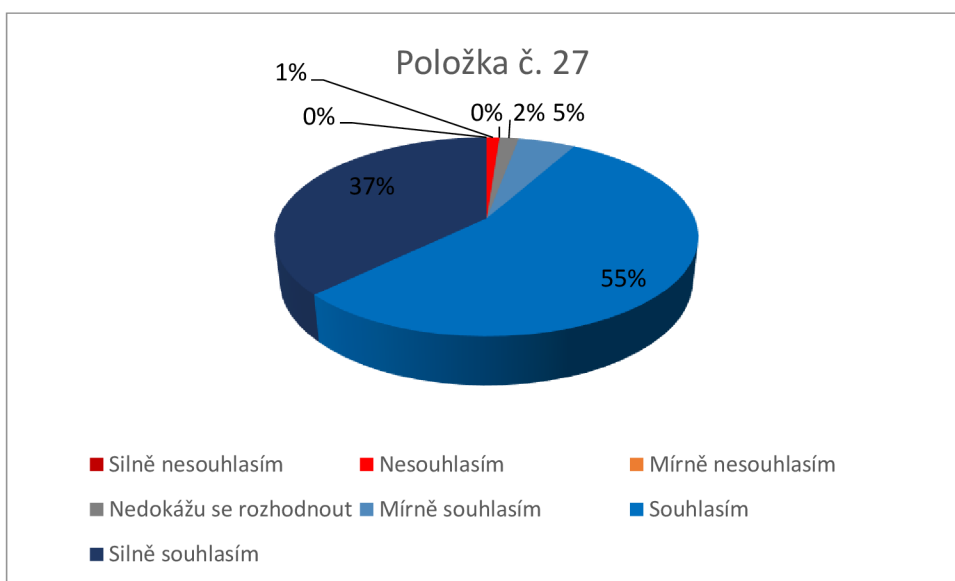
Učitel TV používá v přítomnosti žáků/studentů vulgární výrazy sexuálního charakteru. (-)

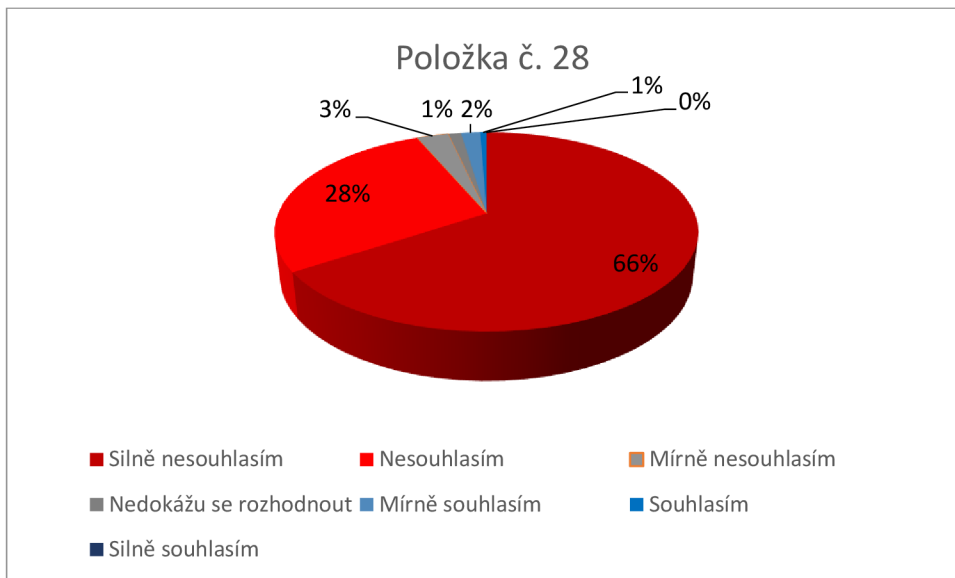
Učitel TV používá v komunikaci s žáky/studenty vulgární výrazy sexuálního charakteru na sociálních sítích. (-)

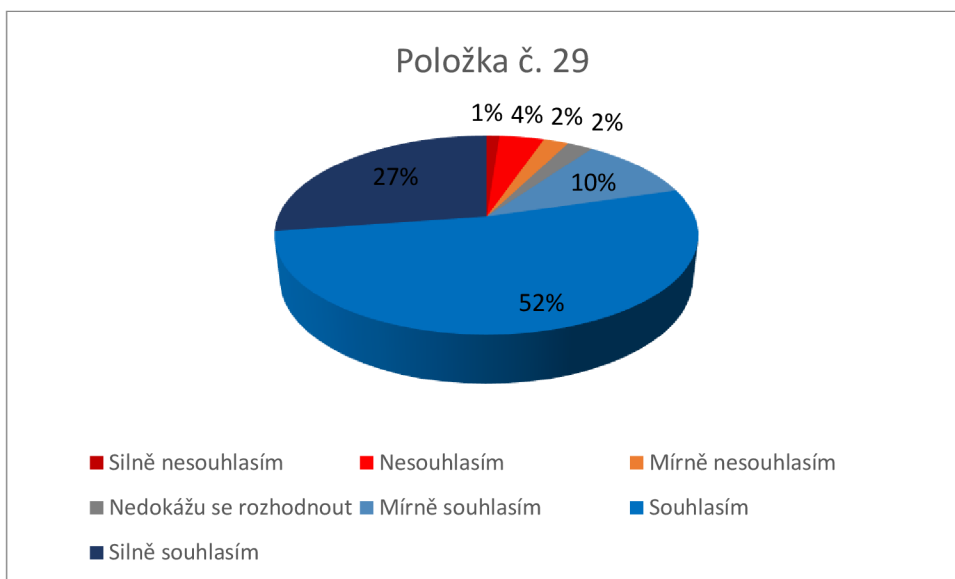
Učitel TV oslovuje žáka/studenta křestním jménem. (+)

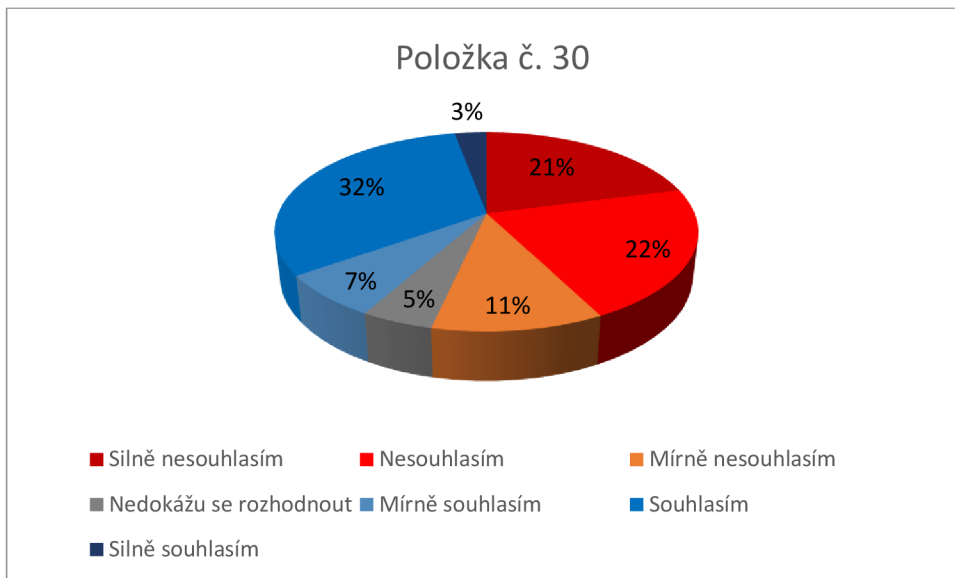
Učitel TV oslovuje žáka/studenta křestním jménem se sexuálním podtextem. (-)

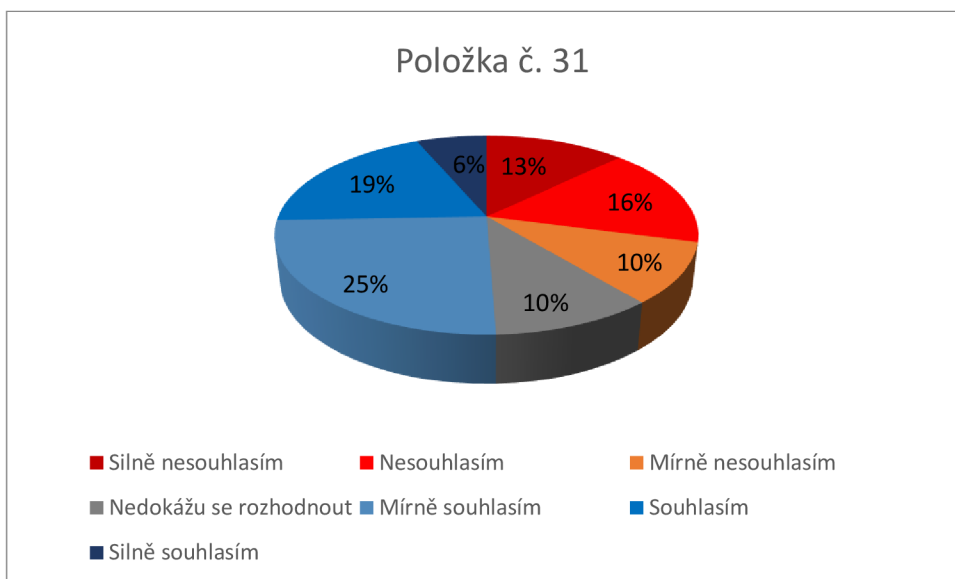
Učitel TV žákům/studentům tyká. (+)

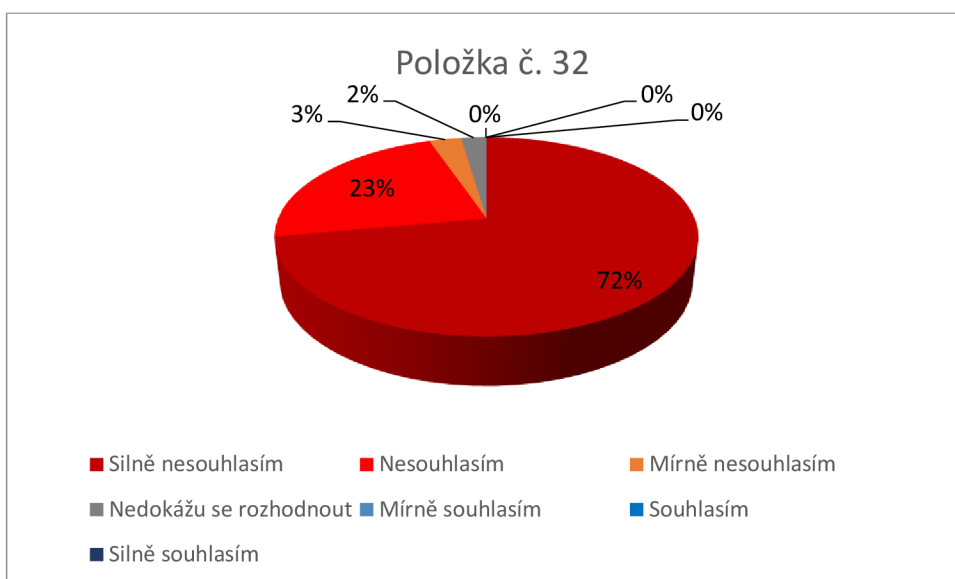
Učitel TV žákům/studentům vykává. (+)

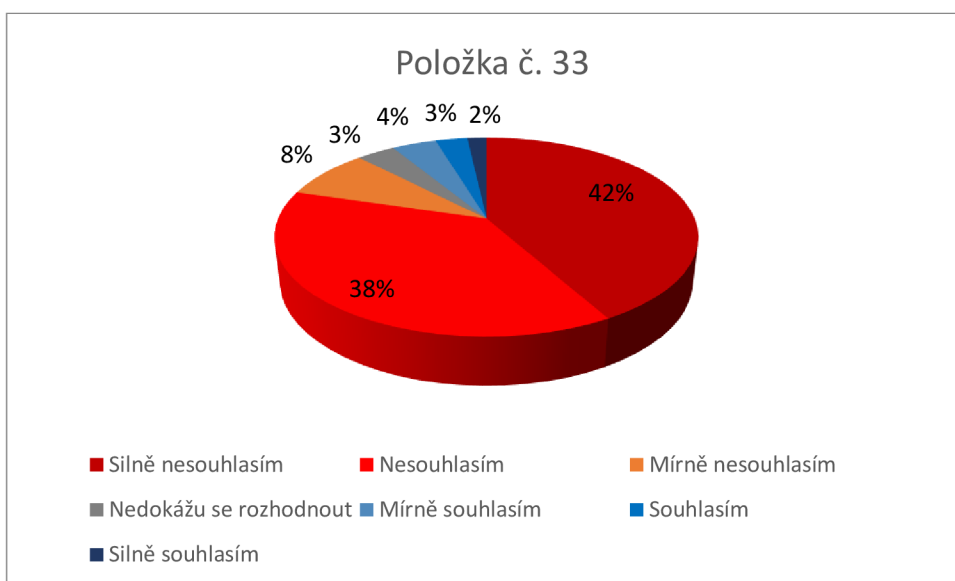
Učitel TV oslovuje žáka/studenta přezdívkami. (-)

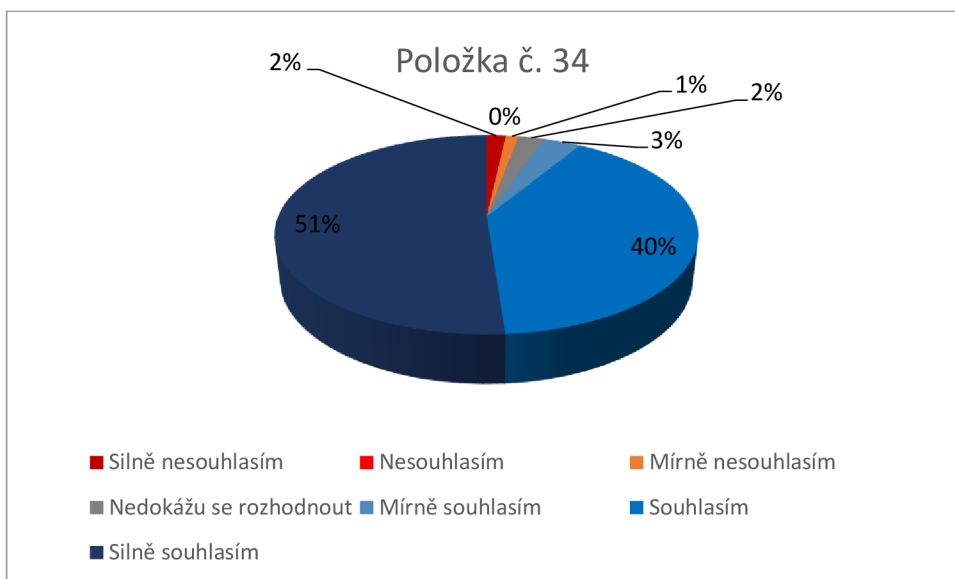
Učitel TV oslovuje žáka/studenta přezdívkami se sexuálním podtextem. (-)

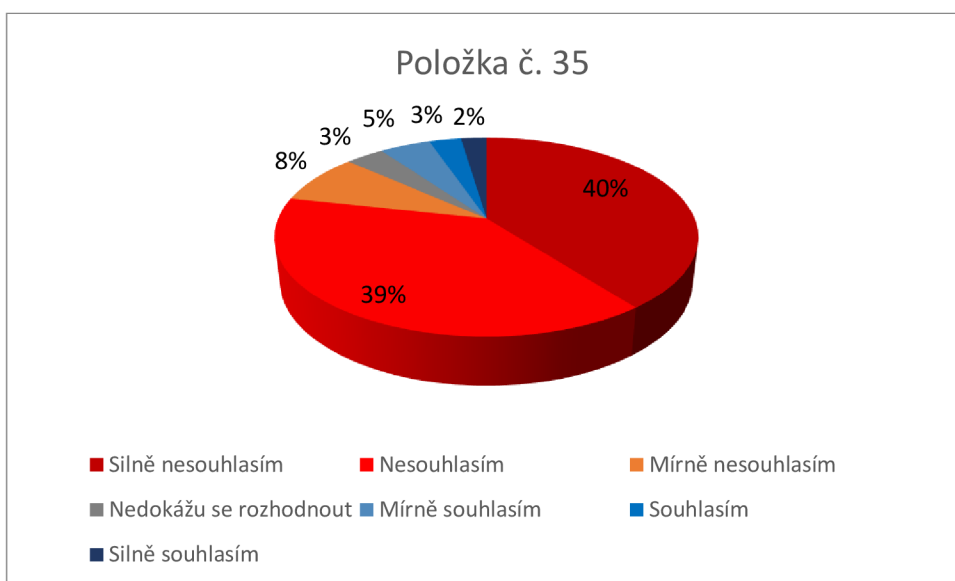
Žák/student učiteli TV tyká. (-)

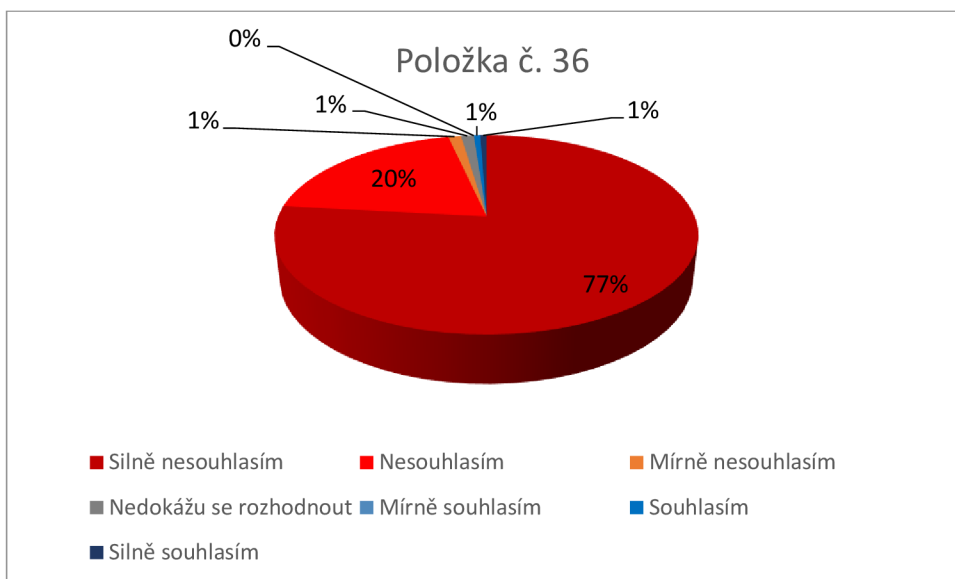
Žák/student učiteli TV vyká. (+)

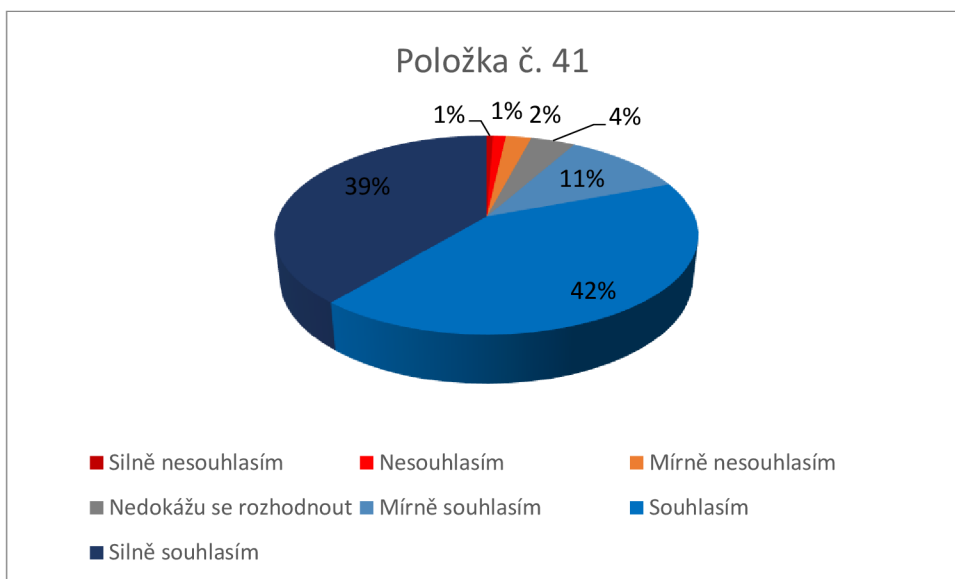
Žák/student oslovuje učitele TV přezdívkami. (-)

Žák oslovuje učitele TV přezdívkami se sexuálním podtextem. (-)

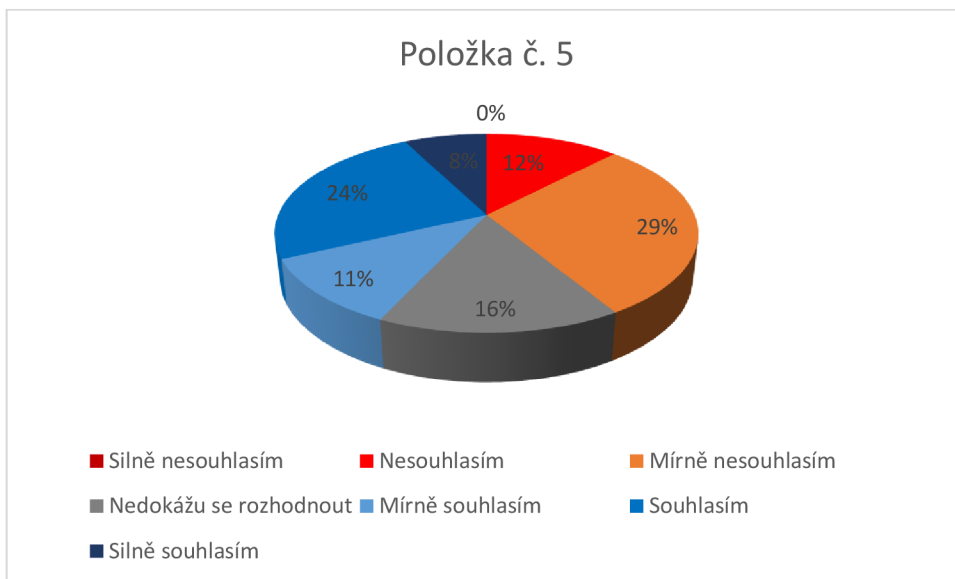

Žák/student má důrazně odmítnout (říct NE) chování učitele TV, které se mu nelíbí. (+)

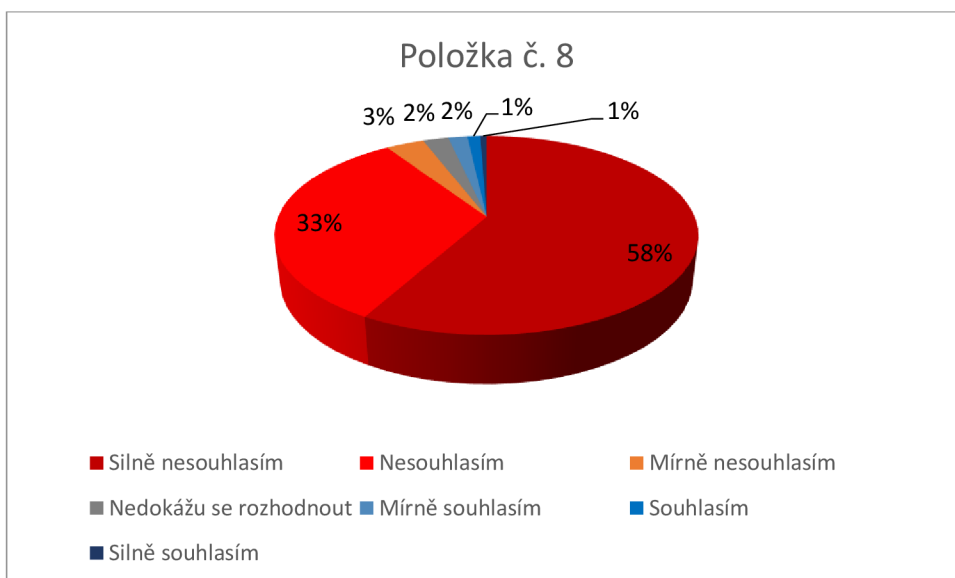
12.4.3 Postup/Způsob

Učitel se při výuce TV žáka/studenta nedotýká. (+)

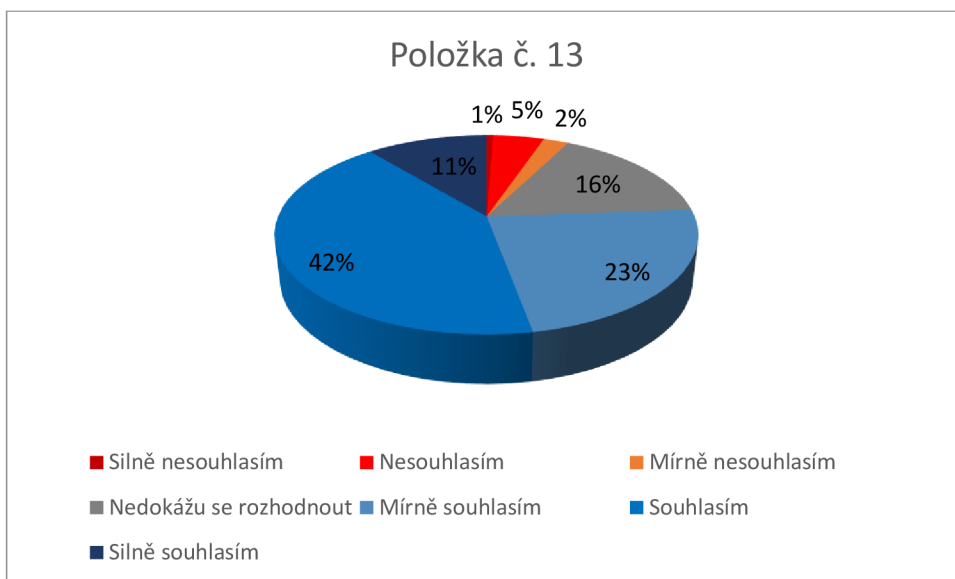

Učitel nabádá žáka/studenta k dotekům v situacích, kdy to v souvislosti s výukou TV není nutné.

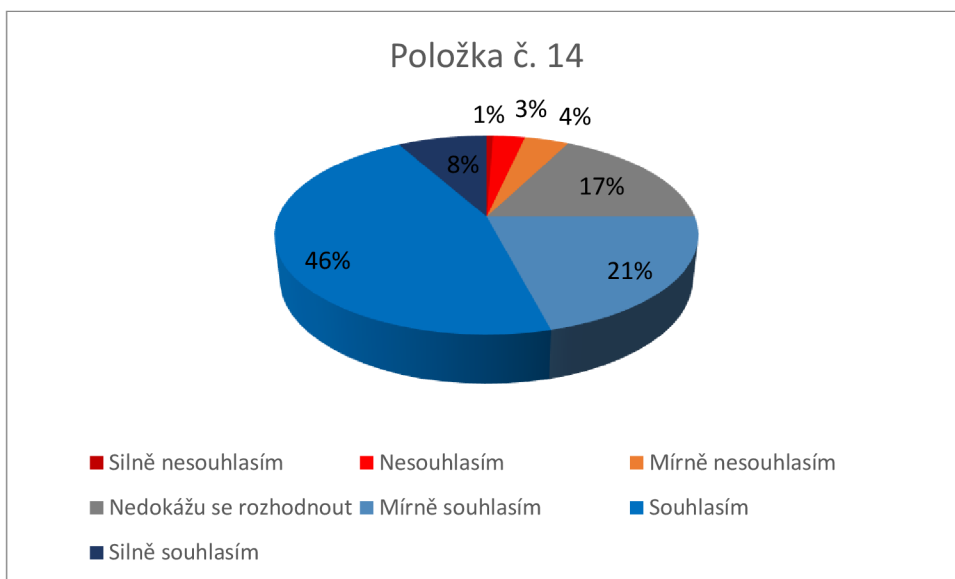
(-)

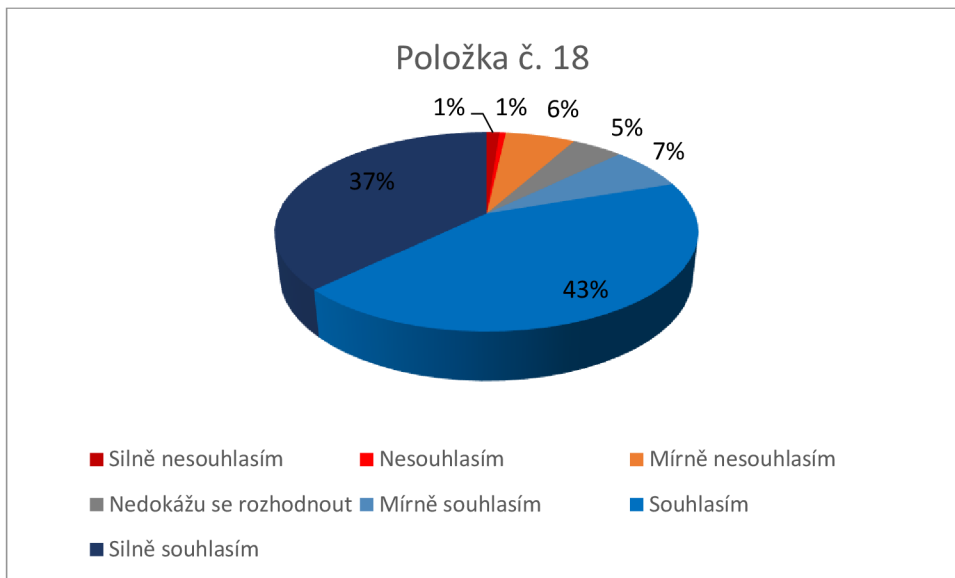
Učitel TV respektuje (schvaluje) vzájemné dotýkání se žáků/studentů v rámci výuky. (-)

Učitel TV využívá cvičebních nástrojů/nářadí pro instruktáž namísto přímých doteků. (+)

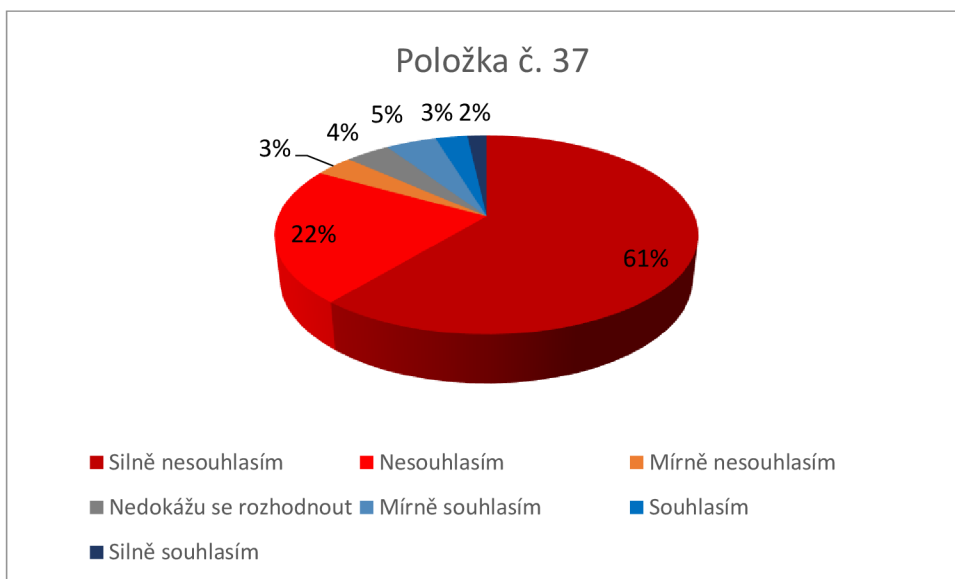

Učitel může vést hodinu TV bez doteku žáka/studenta. (+)

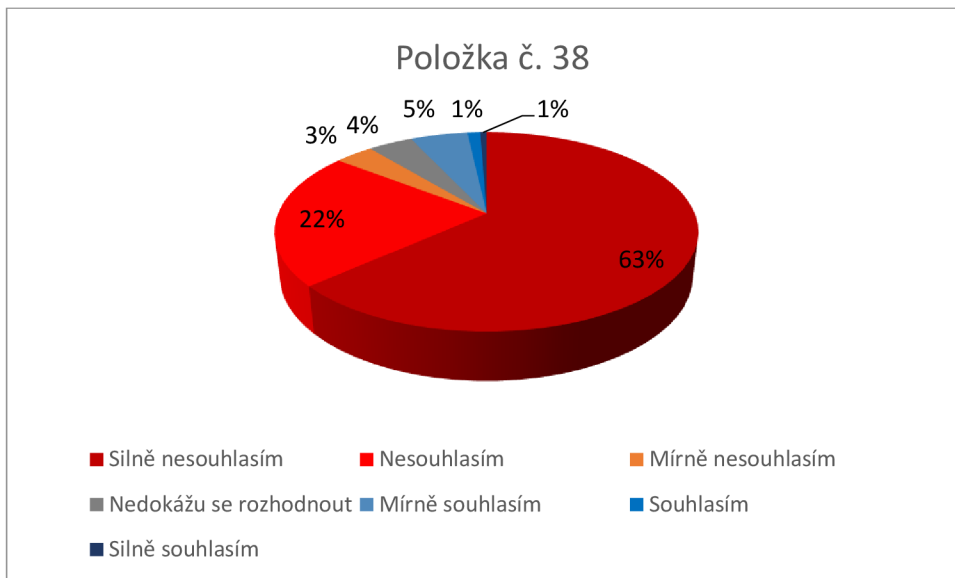

Z výrazu tváře učitele TV je patrné svádění žáků/studentů (např. pomrkává, lascivně se usmívá).

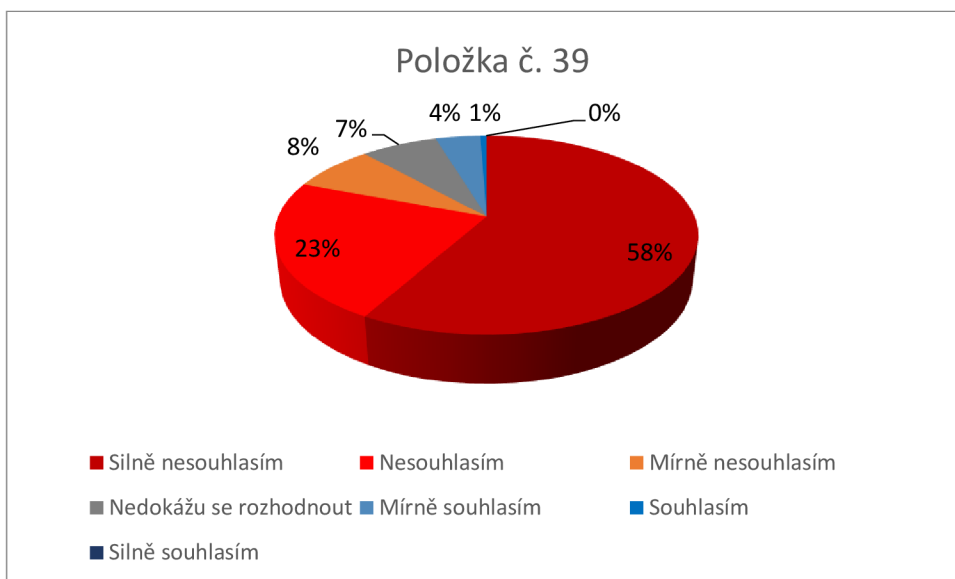
(-)

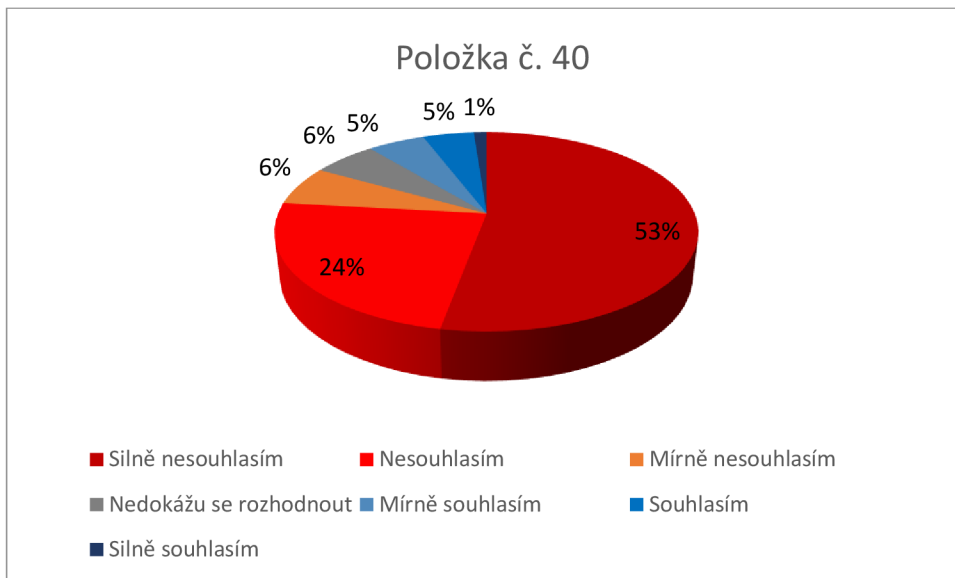
Učitel TV vyjadřuje svým výrazem tváře sexuální náklonnost žákovi/studentovi. (-)

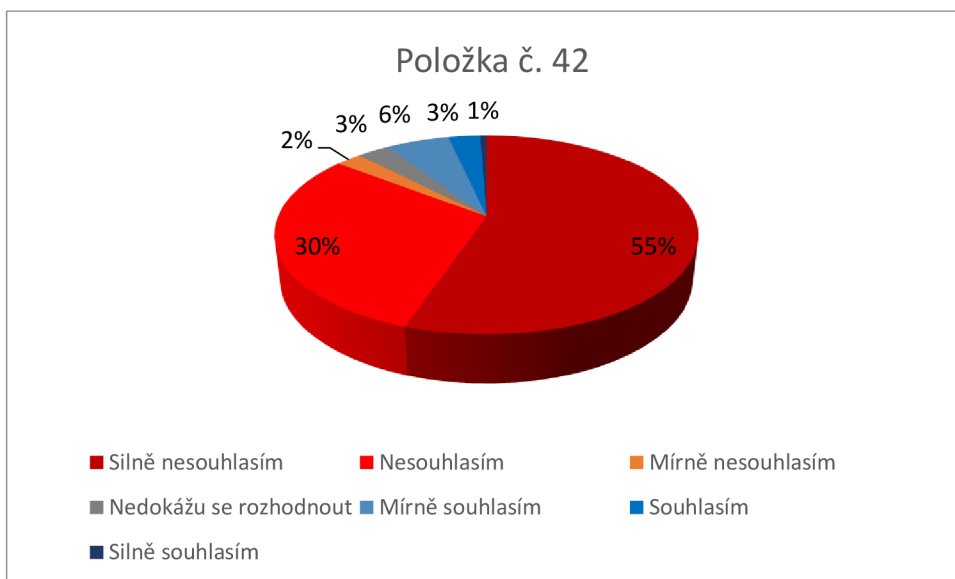
Učitel TV má vstupovat do intimní zóny žáka/studenta. (-)

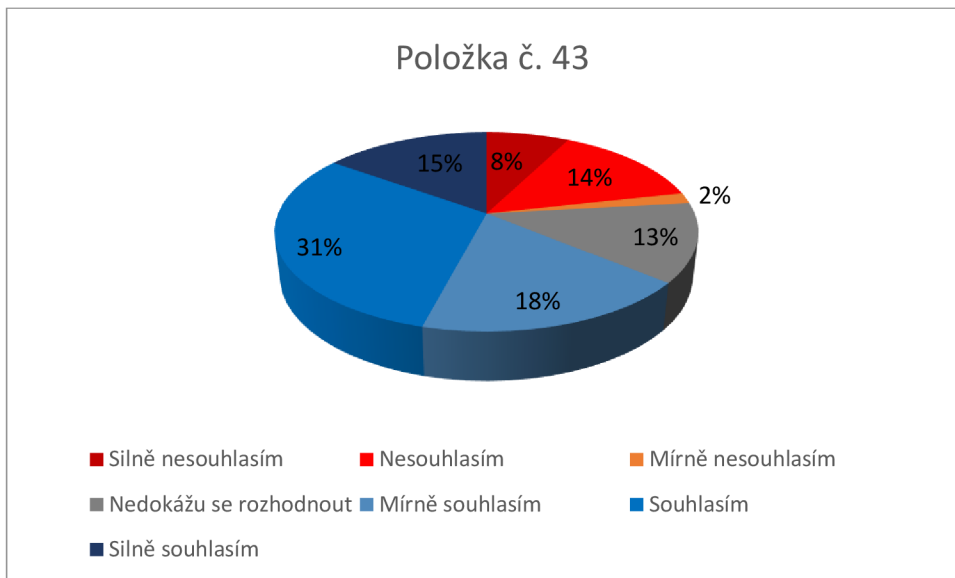
Učitel TV vstupuje do intimní zóny žáka/studenta. (-)

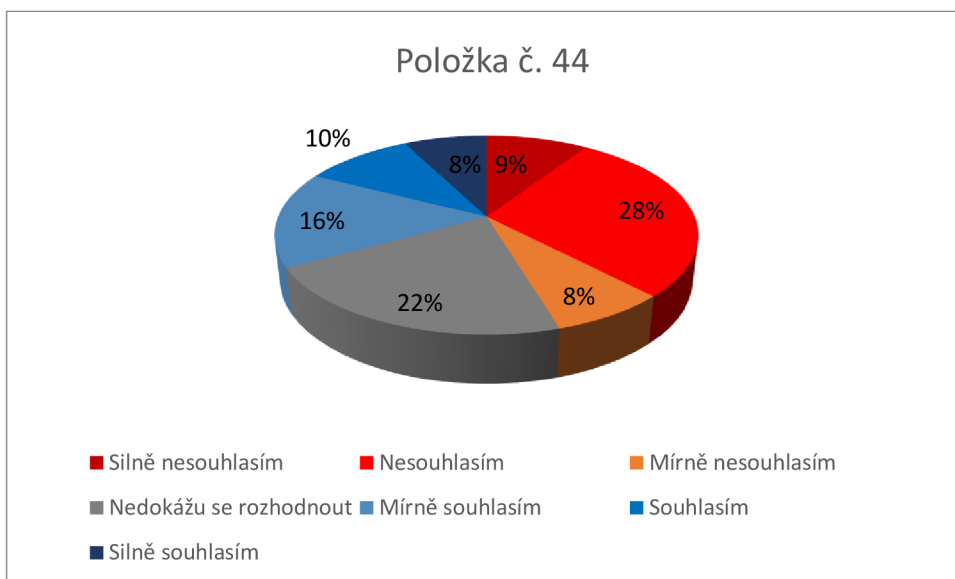
Učitel TV v některých situacích vystupuje ze své role (mimo vyučování se chová jinak) nevhodně až sexuálně. (-)

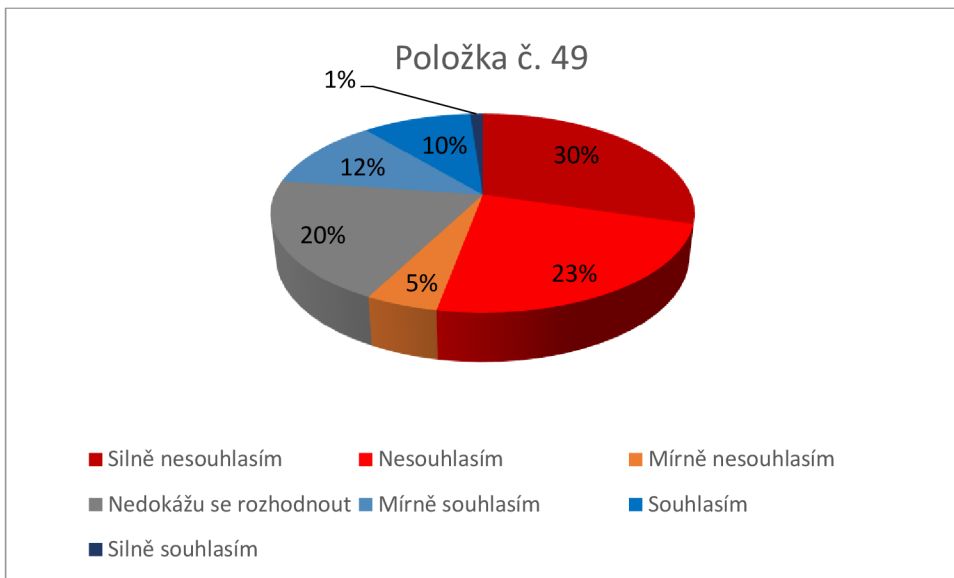
Muži učitelé TV se jinak chovají k chlapcům než k dívkám. (-)

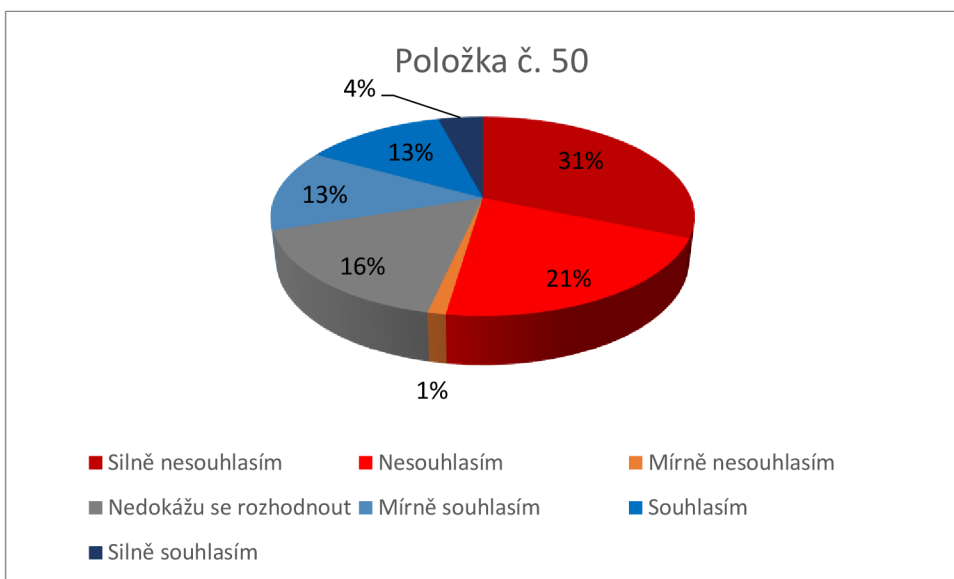
Ženy učitelky TV se jinak chovají k chlapcům než k dívkám. (-)

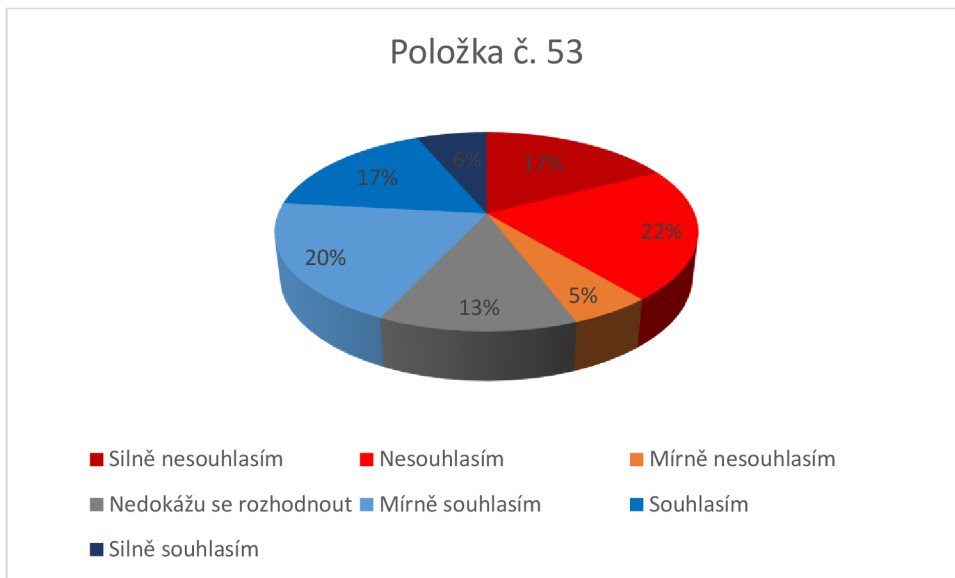
Učitel TV může považovat vztahy ze strany žáka/studenta za sexuální. (+)

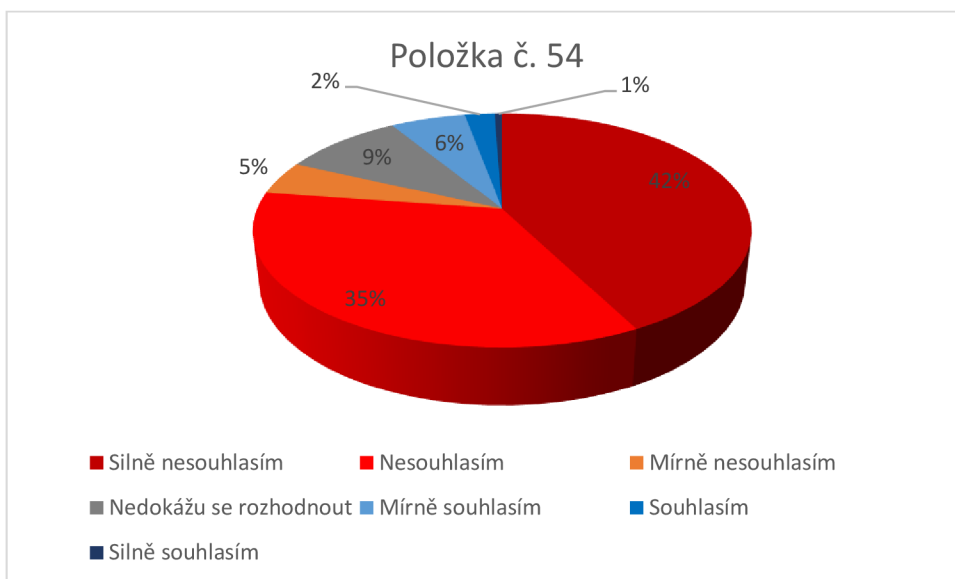
Žák/student může považovat vztahy ze strany učitele TV za sexuální. (+)

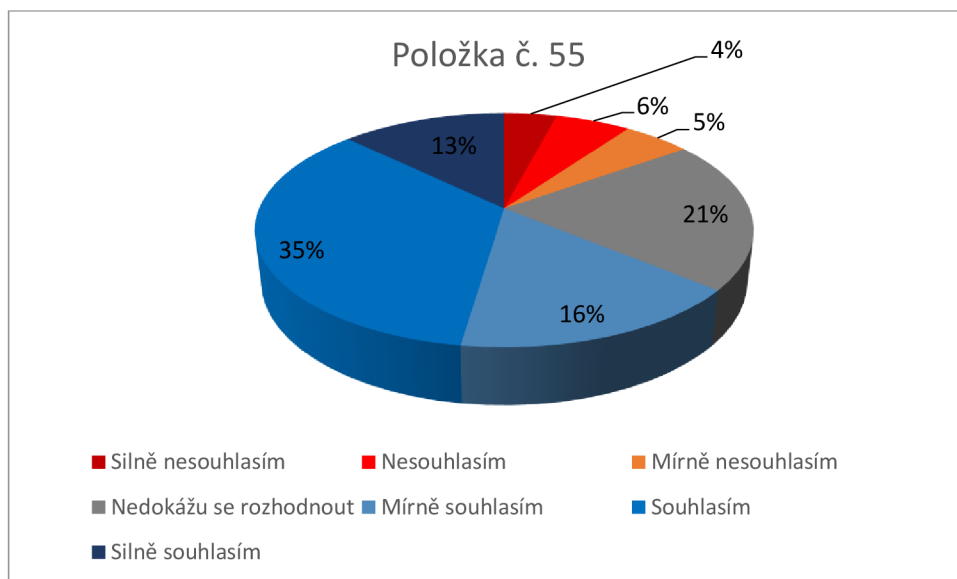
Sociální sítě jsou prostředkem k navazování sexuálních vztahů mezi žáky/studenty. (-)

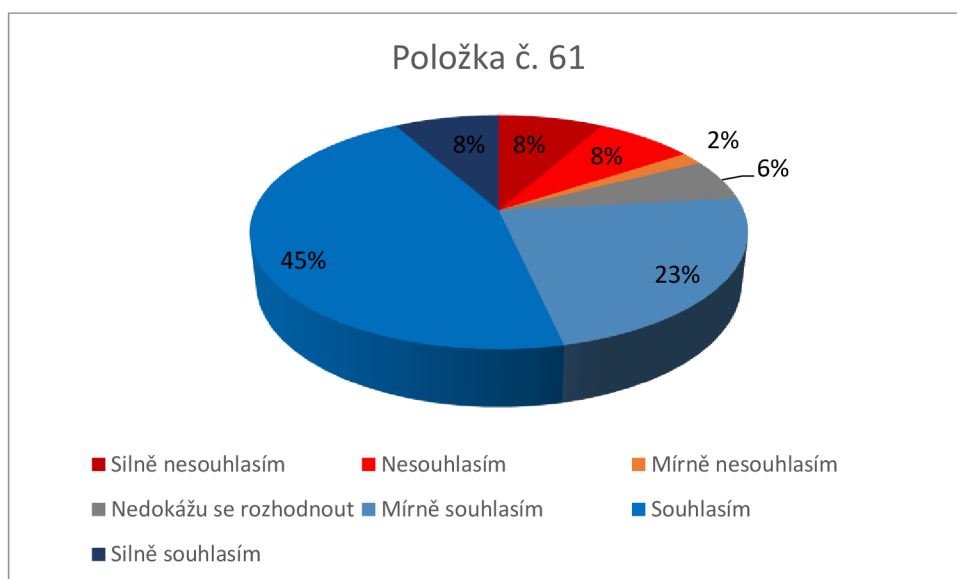
Sociální sítě jsou prostředkem k vyjádření obdivu a lásky k učiteli TV. (-)

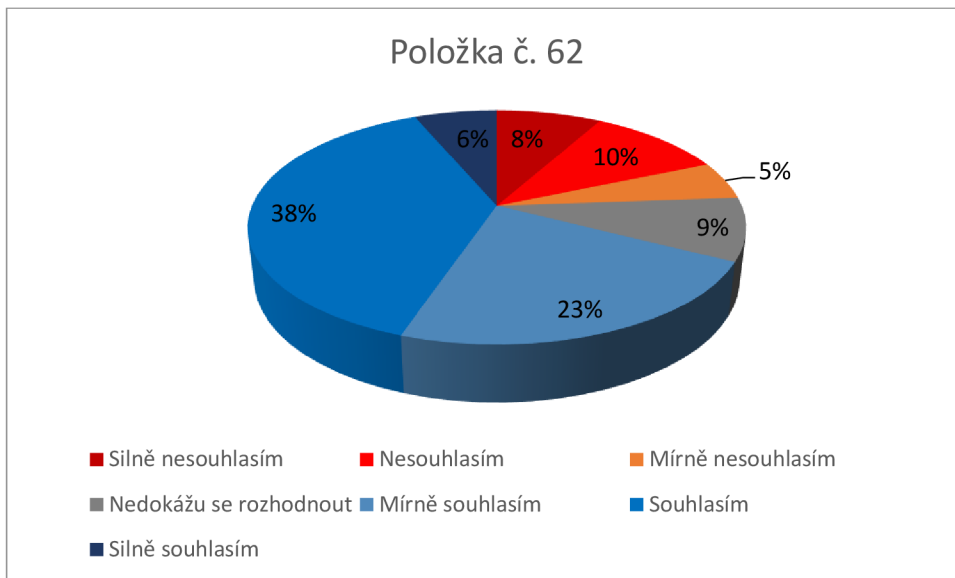
Žák/student ohlašuje zachycení nevhodného chování sexuálního charakteru učiteli TV/policií atd. (+)

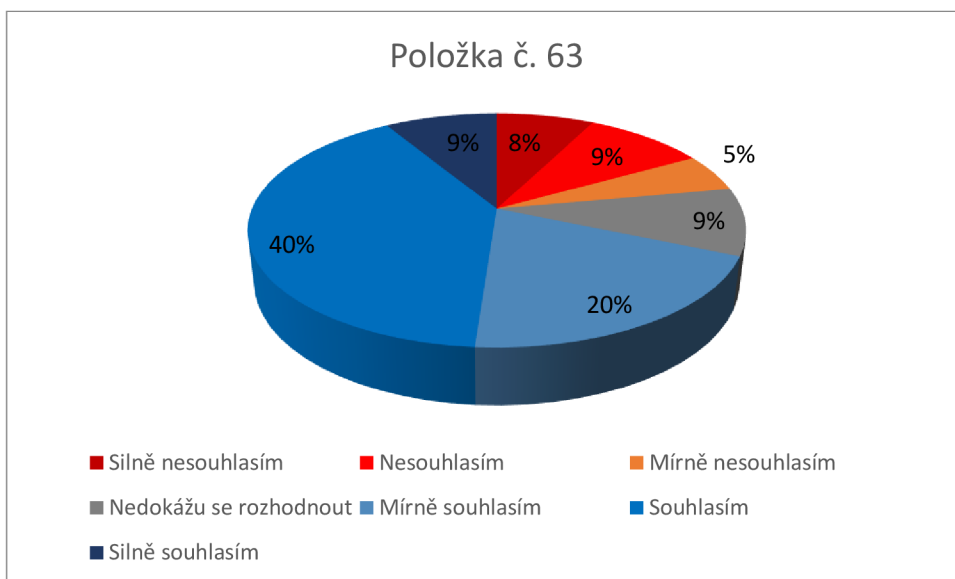
Učitel TV může být neprávem obviněn z nevhodného chování. (+)

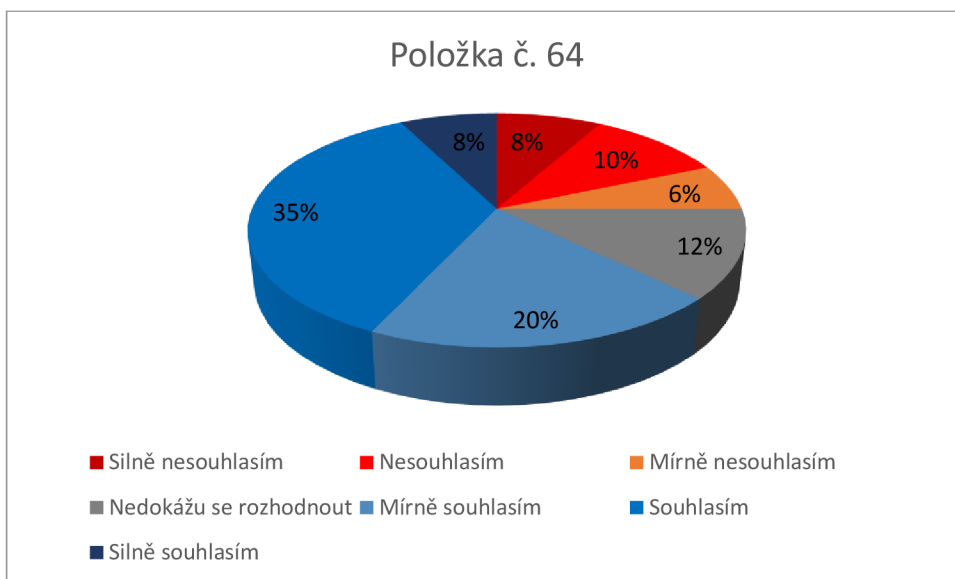
Žák/student může být neprávem obviněn z nevhodného chování. (+)

Učitel TV může být neprávem obviněn ze sexuálního chování. (+)

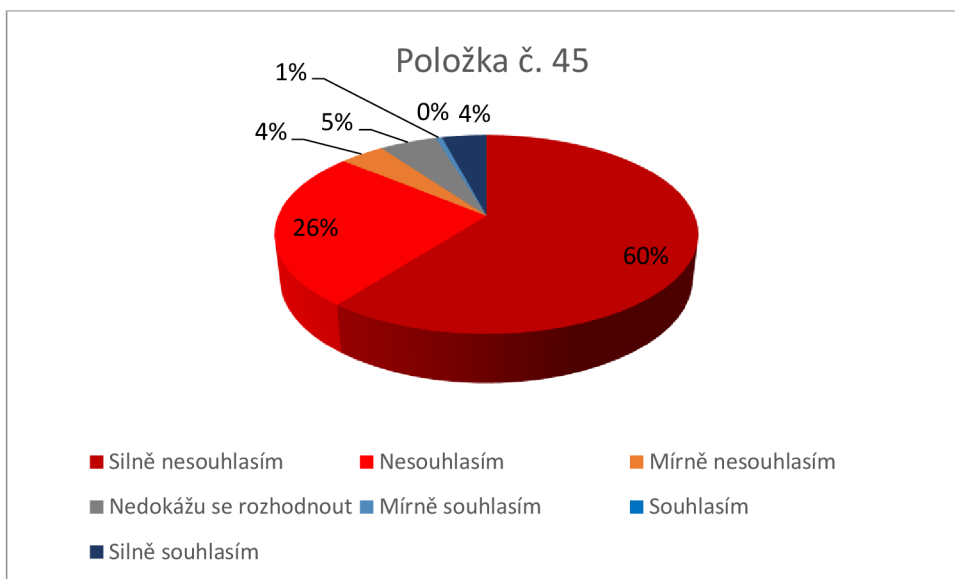
Žák/student může být neprávem obviněn ze sexuálního chování. (+)

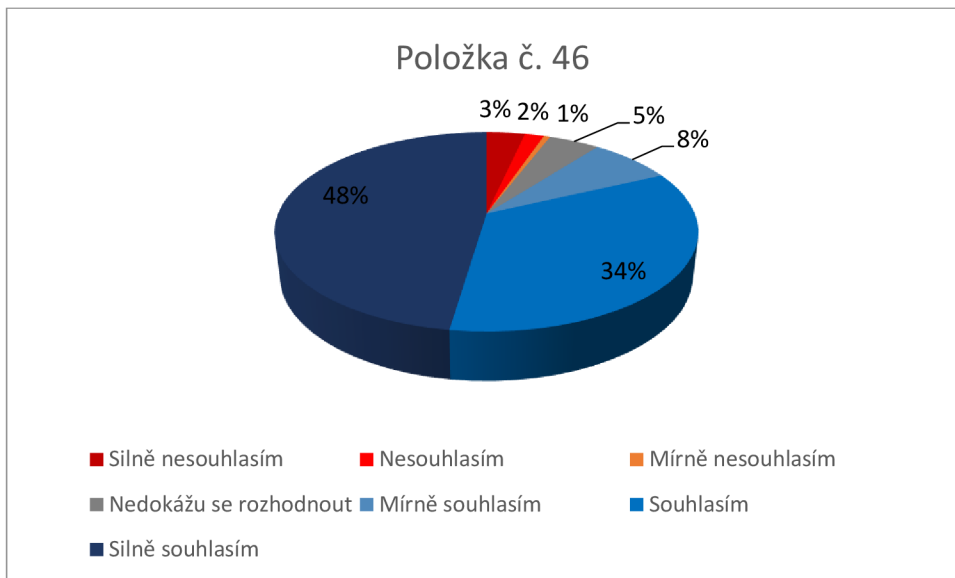
12.4.4 Gender

LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být eliminováni.

(-)

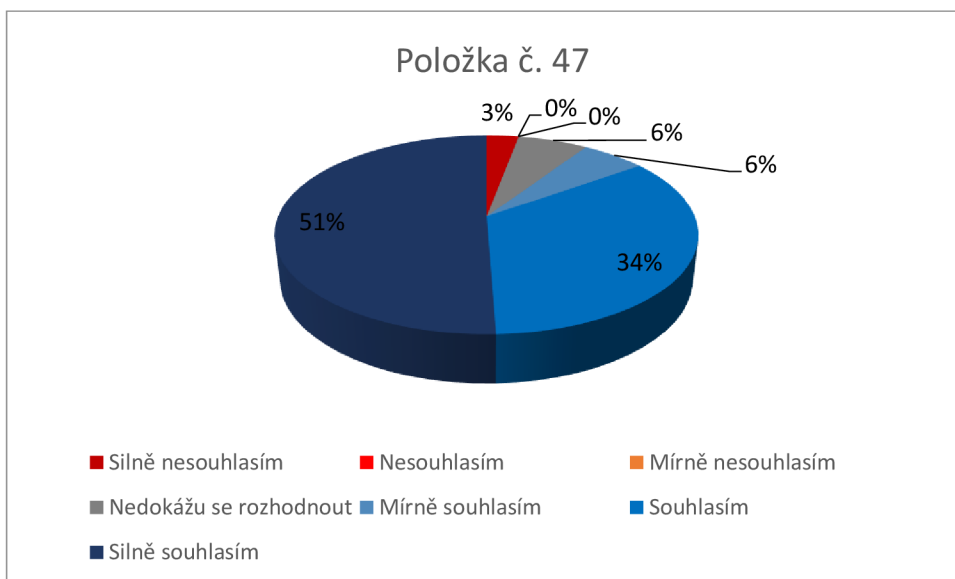

LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být tolerováni.(-)

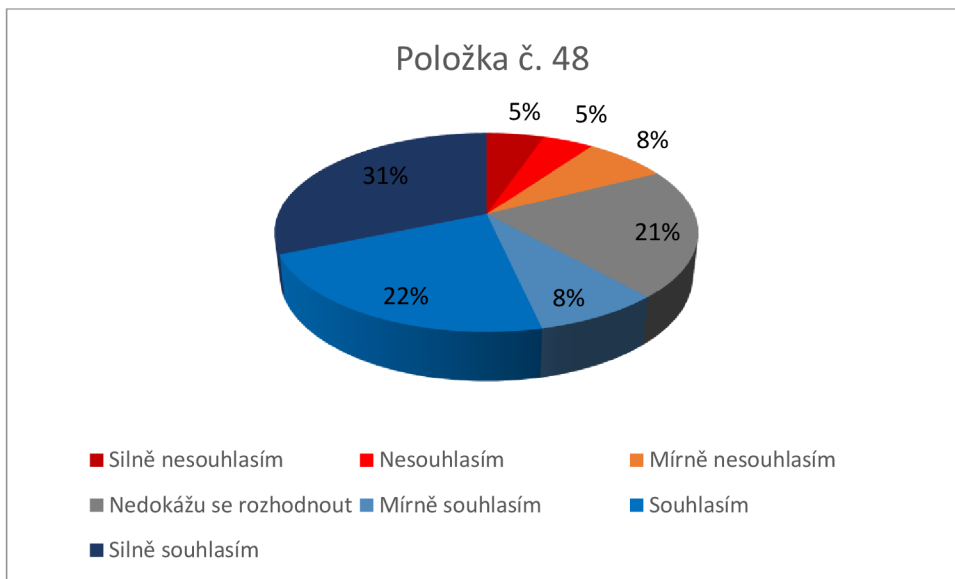
LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být respektováni.

(+)

LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer) v tělesné výchově by měli být podporováni.

(+)

Učitel TV s žáky/studenty mluví o tématech spjatých s LGBTQ+ (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer). (+)

